

TAMPEREEN YLIOPISTO

Nina Airisto

080808

Venäjän–Georgian sodan geopoliittiset tarinalinjat länsimaisessa
sanomalehdistössä

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2015

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

AIRISTO, NINA: **080808. Venäjän–Georgian sodan geopoliittiset tarinalinjat länsimaisessa sanomalehdistössä.**

Pro gradu -tutkielma, 90 sivua, 8 liitesivua.

Tiedotusoppi

Huhtikuu 2015

Geopoliittiset tarinalinjat ovat tulkintoja, joilla rakennetaan tietynlaista geopoliittista maailmaa. Erilaiset geopoliittiset tekstit ovat väyliä, joita pitkin geopoliittiset tarinalinjat saavuttavat suuren yleisön ja tulevat ensin arvioiduksi, sitten hyväksytyksi tai hylätyksi. Poliittisena toimijana myös media välittää geopoliittisia tarinalinjoja yleisön arvioitavaksi. Kun media kertoo tietoa kansainvälisistä tapahtumista suurille joukoille, se toimii maailman todellisuuden tulkkeina. Tiedotusvälineet luovat täten maailman tapahtumille esittämistavan ja ehdollistavat yleisönsä tälle esitykselleen. Siten medialla on merkittävä asema myös maantieteellisen tiedon ymmärtämisessä ja keskeinen rooli geopoliittisten tarinalinjojen hyväksymisessä.

Tämä pro gradu -tutkielma selvittää, millaisia geopoliittisia tarinalinjoja länsimaisessa sanomalehdistössä tehtiin Venäjän–Georgian sodan aikana elokuussa 2008. Tapaustutkimuksen aineistona ovat The New York Timesin, The Timesin, Le Monden ja Helsingin Sanomien paperilehdissä julkaistut, sotaa käsittelevät pääkirjoitukset sekä ulkomaanuutisten osaston artikkelit, uutisanalyysit ja näkökulmatekstit. Tutkielman tarkoituksena on avata sitä, millaisia geopoliittisia tulkintoja Venäjän–Georgian sodasta lehtien sivuilta yleisölle välittyi, joten huomio kiinnittyy aineistossa esiintyneisiin sodan geopoliittista ulottuvuutta koskeviin retorisiin argumentteihin. Tutkimusmetodina on Gearoid Ó Tuathailin geopoliittisten tarinalinjojen tulkintakehys.

Analyysissa esille tulleet tarinalinjat asettivat Venäjän–Georgian sodan länsimaille merkittäväksi ja jopa globaalisti vaikuttavaksi konfliktiksi huolimatta siitä, että sotatilanne vaikutti ehkä suuresta yleisöstä etäiseltä. Lännen ja Venäjän välienselvittely nostettiin keskeiseksi sodan tulkinnaksi. Myös energiakysymys nousee hyvin vahvaksi konfliktia selittäväksi tarinalinjaksi.

Asiasanat: Venäjä, Georgia, ulkomaanuutiset, media, geopolitiikka, geopoliittiset tarinalinjat, retoriikka, argumentit, diskurssit

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.2. Tutkimuksen eteneminen ja pro gradun rakenne	5
2. VENÄJÄN–GEORGIAN SOTA JA SEN TAUSTAT.....	7
2.1. Venäjän ja Georgian yhteinen historia.....	7
2.2. Venäjän–Georgian sota syttyy elokuussa 2008	10
3. GEOPOLITIIKAN KEHITTYMINEN JA MEDIAN ROOLI GEOPOLIITIKASSA	13
3.1. Mitä geopolitiikka on? Geopolitiikan (tutkimuksen) kehittyminen.....	14
3.2.1. Retoriikan ja diskurssien suhde geopolitiikassa	26
3.3. Median ja journalismin rooli geopolitiikassa.....	33
3.3.1. Media poliittisena toimijana	34
3.3.2. Agenda setting – miten media vaikuttaa puheenaiheisiin ja mielikuviin?.....	39
4. TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTO JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	45
4.1. Aineisto – mitä tutkitaan ja miksi?	45
4.2. Tutkimuskysymykset – mitä aineistolta kysytään?.....	48
4.2. Tutkimusmetodina geopolitiikan kieliopin tulkintakehys	48
5. VENÄJÄN–GEORGIAN SODAN GEOPOLIITTISET TARINALINJAT	53
5.1. Sota saa globaalit raamit – sodan tapahtumapaikan spesifiointi.....	53
5.2. Sodassa valtiot punnitaan – sodan osapuolet ja syyt	56
5.2.1. Venäjän–Georgian sota on idän ja lännen kamppailu.....	57
5.2.2. Lännen voitot ovat aina Venäjän häviöitä, esimerkkinä Kosovo	59
5.2.3. Georgian Nato-haaveet ja suuntautuminen länteen provokaationa	63
5.2.4. Öljy tekee Georgiasta korvaamattoman geopolitiisella kartalla	67
5.3. Länsikin saa tuta sodan nahoissaan – sodan panosten erittely.....	69
5.3.1. Venäjä-suhteet vaikeutuvat	69
5.3.2. Georgian Nato-jäsenyys jäihin.....	73
5.3.3. Venäjälle kuristusote Keski-Aasian energiavaroista.....	74
5.3.4 Georgian alueellinen yhtenäisyys menetetty	76
5.4. Yhteenveto	79
6. LOPUKSI.....	83
LÄHTEET.....	85
Liite 1: Aineisto 9.8.2008–14.8.2008	91

1. JOHDANTO

”Sota on vain politiikan jatkamista toisin keinoin.” Tämän kuuluisaksi tulleen ajatuksen esitti aikoinaan sodan filosofiaan perehtynyt preussilainen kenraali ja sotateoreetikko Carl von Clausewitz. Sodan retoriikkaa tutkinut valtiotieteilijä Riikka Kuusisto (1996, 267) pohtii teesin pohjalta edelleen, että sotaa ei käydä pelkästään asein, vaan myös sanoin; miten sodasta puhutaan vaikuttaa siihen, mitä sodasta ajatellaan.

Tämän huomasin omakohtaisesti elokuussa 2008, kun Venäjän ja Georgian välille syttyi sota. Lyhyt aseellinen konflikti nousi suomalaismedioissa useaksi päiväksi ulkomaan uutisten pääuutiseksi. Kun sota jo hiljalleen jäi pois uutisagendalta huomasin, että itselleni oli syntynyt vahva mielikuva Venäjästä hyökkääjänä. En ollut ainoa, sillä Ylen teettämässä kyselyssä 38 prosenttia vastaajista piti Venäjää suurempana syyllisenä sotaan kuin Georgiaa. Georgiaa syytti harvempi kuin joka kymmenes. Vastaajista 28 prosenttia kertoi pitävänsä molempia osapuolia syyllisenä sotaan.¹

Tämä pro gradu kumpuaa noilta elokuun lopun päiviltä ja sodan jälkeen mieleeni nousseista pohdintoista siitä, miten sotaa kommentoitiin mediassa julkisesti, miten mediassa esiintyneissä lausunnoissa sotaa oikeutettiin sekä mitä sodan syiksi ja seurauksiksi esitetään. Tästä sain idean tutkia sanomalehtien Venäjän–Georgian sodan retoriikkaa pro gradussani.

Oma tuntemukseni tuolloin Georgian sodan aikana oli, että seuraamissani medioissa oli otettu selkeästi kantaa sodan aikaisiin tapahtumiin, kirjoittaen positiiviseen sävyyn Georgiasta ja negatiivisesti Venäjästä. Todellisuudessa tilanne Georgiassa oli jokseenkin epäselvä. Ajattelin kuitenkin, että medioiden kirjoittelun sävy oli vaikuttanut minun näkökulmaani Kaukasian tapahtumista.

¹ Ylen verkkouutinen ”Suomalaiset eivät säikähtäneet Georgian sotaa”. Julkaistu 17.8.2008, päivitetty 24.5.2012. Luettu 24.5.2014 osoitteesta http://yle.fi/uutiset/suomalaiset_eivat_saikahtaneet_georgian_sotaa/5848355

Voin median vaikuttavuudesta lausua vain omakohtaisen kokemukseni siitä, miten itse sodan aikana huomasin mediassa esiintyneen retoriikan voiman. Venäjän–Georgian sota herätti minut miettimään omaa asemaani tuon retoriikan toimimisessa. Päädyin toteamaan, että omalle tavalleni tulkita Venäjän–Georgian sodan uutisointia oli kehukset antanut ajan saatossa minulle muodostunut käsitys Venäjästä. Tuohon kehykseen on kenties vaikuttanut muun muassa Suomen ja Venäjän pitkä yhteinen historia, josta olen koulussa oppinut ja historiankirjoista lukenut; erityisesti talvi- ja jatkosodan aikaiset tapahtumat, jotka ovat olleet lukiosta lähtien mielenkiintoni kohteena; läheiseni, joiden suhtautuminen itänaapuriimme on vaikuttanut tapaani mieltää Venäjää koskevat keskustelut; sekä muut Venäjää käsitelleet uutiset, joita olin ennen kriisin puhkeamista lukenut.

Näin meidän suomalaisten käsitykset Venäjästä perinteisesti ammennetaan; voimakasta vastakkainasettelua sisältävästä yhteisestä historiastamme. Meillä on myös melko yhtenäinen käsitys Venäjästä muiden länsimaiden kansalaisten kanssa, mikä selittyy sillä, että suomalaisiin on vaikuttanut läntisen Euroopan vaikutuspiirin voimakas diskurssi Venäjästä uhkaavana ja vieraana. (Lounasmeri 2011, 7–8.) Median osuus etenkin meidän suomalaisten Venäjä-kuvan muodostumisessa on keskeinen. Venäjällä on Suomen tärkeänä kauppakumppanina sekä taloudellisen ja kulttuurisen yhteistyön kumppanimaana vieläpä hyvin keskeinen rooli ulkomaan uutisoinnissa. Mediat käyttävät yhtälailla Suomen ja Venäjän historiaa sekä läntisen Euroopan diskurssia Venäjän toiseudesta selittämään Venäjää ja sen käyttäytymistä, ja monesti näin tapahtuu etenkin poliittisten tai sotilaallisten konfliktien yhteydessä. (Lounasmeri 2011, 7–8.) Ei ole syytä epäillä, etteikö näin olisi myös muissa länsimaissa; yhteiskunnassa vallitseva diskurssi on yhtälailla median kuin suuren yleisönkin käytössä.

Koska journalismi on aina sitä ympäröivän kulttuurin tuote (Lounasmeri 2011, 8), Venäjän–Georgian sota pystyttiin tulkitsemaan eri maissa tuolle ympäristölle ominaisen paikallisen kulttuurisen kehyksen läpi. Suomalaismedioiden sodan tulkintaan käyttämä diskurssi voi siis olla erilainen kuin vaikkapa Saksassa, Isossa-Britanniassa tai Yhdysvalloissa käytössä oleva diskurssi. Jokaisella kulttuurin jäsenellä on oma kehüksensä, jonka kautta annetaan tapahtumille merkityksiä.

Jukka Pietiläinen on verrannut suomalaislehdistön tapoja käsitellä Venäjää sekä muita keskeisiä ulkomaan uutisten maita ja selvittänyt, uutisoidaanko Venäjästä meillä muihin maihin verrattuna jotenkin erityisellä tavalla. Pietiläisen mukaan Venäjän erilaisuus näkyy Venäjä-aiheiden painottumisessa korostetusti Venäjän suurvaltaroolin, sisäpoliittisten tapahtumien sekä Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön ympärille, mutta myönteisyys–kielteisyys-akselilla uutisointi eri maiden välillä oli varsin tasavertaista. (Pietiläinen 2011, 171–189.) Venäjä-uutisointi näyttää siis ristiriitaiselta – toisaalta Venäjä kantaa toiseuden viittaansa ja näyttäytyy pelottavana ja uhkaavana, mutta toisaalta media uutisoi itänaapuristamme keskimäärin melko neutraaliin sävyyn.

Pietiläisen (ibid, 172–173) mukaan Venäjää käsitellään maailmalla yleisesti ottaen melko samalla tavalla kuin Suomessa – ei sen enempää kielteisesti kuin myönteisestikään. Tietyissä Euroopan valtioissa uutisointi kuitenkin on selvästi kielteisempää – esimerkiksi Isossa-Britanniassa, Saksassa, Itävallassa, Portugalissa ja Virossa Venäjä esiintyi yleisesti uutisissa selvästi negatiivisemmassa valossa kuin Suomessa. Myös ulkomaisissa tutkimuksissa (Moscovici 2008; Pietiläisen 2011, 173 mukaan) on havaittu, että Venäjästä kerrotaan Euroopassa pääasiassa kielteisten kehysten kautta. Vaikka uutisissa toisinaan puhuttiin kumppanuudesta, monesti niiden diskurssit puhuivat nousevasta uhkasta, kylmästä sodasta ja vaikeuksissa olevasta demokratiasta. Venäjään onkin perinteisesti liitetty hyvin saumattomasti suurvaltanäkökulma, jossa korostuu uhan mahdollisuus, jolloin julkinen keskustelu voi maalata kuvaa Venäjästä pelottavana ja mystisenä (Lounasmeri 2011, 9). Uhka ja kylmä sota olivat myös Venäjän–Georgian sotaan yleisesti liitettyjä kehyksiä länsimaisessa sanomalehdistössä.

Mistä sodan retoriikka sitten on tehty? Kuusiston mukaan sodan retoriikassa keskeistä on toistaa tiettyjä tarinoita, sillä tarinoilla selkiytetään tilannetta, osoitetaan vihollinen sekä tarjotaan ratkaisumalli. Perustuksiltaan sotaretoriikka kytkee tapahtumat ”hyvän” ja ”pahan” väliseksi taisteluksi, jossa vihollinen näytetään pahana ja erilaisena. (Kuusisto 1996, 272–273.) Koin, että Venäjän–Georgian sodan retoriikka oli siten kieltä, jolla sodan osapuolet pyrkivät oikeuttamaan sotatoimet vallitsevassa tilanteessa ja voittamaan paitsi omat kansalaiset, myös muun kansainvälisen yhteisön oman katsantokantansa taakse. Loogisesti ja mutkat suorasti ajateltuna seuraamissani medioissa oli esiintynyt Kaukasuksen tapahtumista Georgia-myönteistä

retoriikkaa, ja tästä johtuen mielipiteeni kriisistä taipui pitämään Venäjää syyllisenä.

Aikaa myöten oma tutkimusideani jalostui sotaretoriikan ja ”hyvän” ja ”pahan” välisen taisteluasetelman tarkastelun sijaan painottumaan tapahtumista tehtyjen *geopoliittisten tulkintojen* tutkimiseksi. Mielestäni tarkastelukohteen vaihtuminen vaikutti myös pro gradu – tutkielmani luotettavuuteen; pelkäsin, että ”hyvän” ja ”pahan” välisen taistelun tarkastelun jatkamisella omat ennakkokäsitykseni vaikuttavat analyysiini ja siten tulkintaani. Koska minulle näytti siltä, että Venäjän–Georgian sodan retoriikalla oli selkeästi geopoliittinen ulottuvuus, tämä rohkaisi tarttumaan tähän näkökulmaan.

Tutkimusongelmana Venäjän–Georgian sodan geopoliittisten tulkintojen tarkastelu mahdollistaa aiheen hahmottamisen monesta eri lähtökohdasta käsin. Varsinaisesti tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen muodostaa geopolitiikan kahden tutkimussuuntauksen teorit; ammennan etenkin kriittisen geopolitiikan ja samaan tutkimusperinteeseen katsomani geopoliittisen kamppailututkimuksen havainnoista. Sekä kriittinen geopolitiikka että geopoliittinen kamppailututkimus näkee geopolitiikan kielellisenä ja diskursiivisena käytäntönä. Tällöin erityistä merkitystä on myös geopoliittisella puheella, jota esiintyy myös sanomalehtien sivuilla.

On syytä huomata, että kriittinen geopolitiikka ja geopoliittinen kamppailututkimus ovat luonteeltaan hyvin yhteiskuntatieteellisiä; vaikka geopolitiikan juuret ovat poliittisessa maantieteessä, geopolitiikan omat teorit ovat etenkin viimeisinä vuosikymmeninä lainanneet paljon aineksia konstruktivismista ja diskurssianalyysista. Kriittisessä geopolitiikassa ja geopoliittisessä kamppailututkimuksessa on kyse geopoliittisten representaatioiden ja niiden merkityssuhteiden tutkimuksesta – ja tällaiset representaatiothan ovat kiehtoneet tutkijoiden mieliä myös tiedotusopillisessa tutkimusperinteessä.

Lainaan siis runsaasti ajatuksia oman oppiaineeni ulkopuolelta ja näiden keinojen avulla pyrin hahmottamaan, millaisia geopoliittisia tulkintoja sodasta tehtiin. Tutkimukseni sijoittuikin kahden eri tieteenalan, tiedotusopillisen ja geopoliittisen tutkimuksen, välimaastoon. Nämä tieteenalat käyttävät samoja tutkimusmenetelmiä, ja ne saattavat lähestyä samaa aineistoa samankaltaisista metodologisista näkökulmista. Tämä tutkimus sijoittuu kumpaankin näistä

tutkimusaloista siksi, että se tarkastelee median tapoja uutisoida Venäjän–Georgian sotaa ja tehdä Kaukasuksen elokuun 2008 tapahtumista geopolittisia tulkintoja. Tarkastelun kohteena ei ole maantieteellinen alue tai esimerkiksi median käyttämä suomen kieli sinänsä, vaan joukkoviestinnän kautta piirtyvä kuva Venäjän–Georgian sodasta. Vaikka geopolitiikka tutkimusalanä usein tunnustaa median tärkeänä kanavana geopolittisille puheille, oma tutkimusasetelmani korostaa median omaa roolia geopolittisessä toiminnassa. Nostan median itsensä keskeiseksi poliittiseksi toimijaksi.

Median poliittisuus liittyy siihen, miten se vaikuttaa yleisöön ja ihmisten asenteisiin ja mielikuviin. Muistutan, että tutkimusongelmani ei olisi noussut mieleeni ilman ymmärrystä siitä, että media oli olennainen komponentti Venäjän–Georgian sodasta itselleni syntyneen mielipiteen muodostumisessa ja muokkaantumisessa. Median poliittisuus näyttäytyy myös toimituksellisissa työprosesseissa eli siinä, miten uutisaiheet sanomalehtiin valitaan. Tämä nostaa edelleen huomion uutisagendojen merkitykseen – kuka päättää, mistä julkisesti keskustellaan ja mistä aiheista syntyviin mielipiteisiin media pääsee vaikuttamaan?

1.2. Tutkimuksen eteneminen ja pro gradun rakenne

Tutkimukseni lähtee liikkeelle Venäjän–Georgian sodan tapahtumien kertauksesta. Luvussa kaksi pohjustan aihetta käymällä lyhyesti läpi Venäjän ja Georgian yhteistä historiaa, jonka jälkeen palataan elokuun 2008 alkupäiviin ja kerrataan, miten tapahtumat Kaukasuksella etenivät sodan asteelle.

Luku kolme keskittyy tutkielman teoreettisen viitekehyksen käsittelyyn eli käsittelee geopolittisen tutkimuksen ja etenkin geopolittisen kamppailututkimuksen kehittymistä. Fokus kääntyy lopulta retoriikan käytön ja diskurssien merkitykseen geopolitiikassa sekä median rooliin geopolitikoinnissa. Luvussa viisi on vuorossa oman tutkimusasetelmani esittely. Muotoilen tutkimuskysymykseni ja kuvailen, millainen aineistoni on. Avaan käyttämäni tutkimusmetodia ja kerron, miten ja miksi se mielestäni eri tutkimusmenetelmistä soveltui parhaiten tämän tutkimuksen tekoon. Tämän jälkeen siirrytään analyysilukuun.

Luku kuusi pureutuu aineistooni ja kaivaa esiin Venäjän–Georgian sodan geopoliittisia tarinalinjoja sanomalehtiartikkeleista. Esittelen keskeisimmät tarinalinjat, jotka toistuivat sotaa käsittelevissä jutuissa. Paketin panee kasaan luku seitsemän, jossa vedän yhteen analyysini tuloksia ja pohdin niiden merkitystä.

2. VENÄJÄN–GEORGIAN SOTA JA SEN TAUSTAT

Elokuun alussa 2008 Venäjän ja Georgian välille syttyi aseellinen konflikti Georgiasta jo aiemmin irtautumaan pyrkineen Etelä-Ossetian maakunnan hallinnasta. Selkkaus alkoi Etelä-Ossetian maaperällä, mutta konfliktin aikana venäläisjoukot tunkeutuivat myös Georgian puolelle. Lisäksi toisessa Georgiasta irtautumaan pyrkineessä maakunnassa, Abhasiassa, nähtiin sotilaallisia yhteenottoja. Sotilaallinen selkkaus Venäjän ja Georgian välillä kesti yhteensä viisi päivää, mutta sodalla oli kuitenkin taustansa pitkällä alueen historiassa.

Tässä kappaleessa haluan käsitellä lyhyesti Venäjän ja Georgian yhteistä historiaa. Georgian valtion vaiheet ovat olleet 1700-luvun lopulta tiiviisti limitettynä Venäjän tarinaan aina Neuvostoliiton hajoamiseen asti. Maiden yhteinen historia on tapahtumarikkaita käännteitä täynnä, ja niiden muistot painavat vaakakupissa maiden välisissä suhteissa edelleen tänäkin päivänä. Merkitystä elokuun 2008 sodan syttymisen kannalta ei siten olekaan vain sillä, mitä tapahtui kuun ensimmäisinä päivinä ennen tilanteen eskaloitumista sodaksi, eikä edes sillä, mitä tapahtui muutamien edeltävien viikkojen tai kuukausien aikana. Selkkauksella on välittömät ja välilliset syynsä, mutta alueen historian tunteminen on perusteltua sodan taustoittamiseksi.

2.1. Venäjän ja Georgian yhteinen historia

Venäjän ja Georgian yhteisen historian voi laskea alkaneen jo 1700-luvun lopulla, kun nykyisen Georgian tasavallan alueella sijainneet itsenäiset valtakunnat yhdistyivät Kartli-Kaherian kuningaskunnaksi, joka pyysi keisarilliselta Venäjältä suojelusta uhkaavan ulkopoliittisen tilanteen vuoksi. Kuningaskunnassa pelättiin sekä Turkin että Persian hyökkäystä. Venäjä suostui pyyntöön. Vaikka maiden välisessä sopimuksessa oli maininta valtionrajojen pitämisestä ennallaan, Kartli-Kahetia ajautui vähitellen Venäjän protektoraatiksi ja liitettiin Venäjään vuodenvaihteessa 1800–1801. (Kaeter 2004, 17; Leitzinger 1992, Kullbergin 2003, 263 mukaan.)

Venäjän yhteydessä Georgian alue hyötyi monella tapaa. Talous kasvoi nopeasti, väestöä

koulutettiin ja Venäjän tuella rakennettiin tehtaita ja traktoreita maatalouden tuotannon kasvattamiseksi. Georgialaisilla oli kuitenkin aihetta tyytymättömyyteen, sillä he eivät itse juuri päässeet hyödyistä nauttimaan. Maasta noin 60 prosenttia oli 1900-luvulle tultaessa venäläisten omistuksessa. Georgian kansa ei vaurastunut maansa mukana, ja tyytymättömyys herätti Georgiaan nationalistisen liikkeen, joka voimistui aina vuoteen 1905 asti. Liike heikkeni nopeasti sen jälkeen, kun Venäjä hajotti väkivaltaisesti sosiaalidemokraattisen kokoontumisen Tbilisissä. (Kaeter 2004, 19.)

Nationalistisen liikkeen ajama asia kuitenkin toteutui kymmenisen vuotta myöhemmin Venäjän vallankumouksen jälkimainingeissa. Georgialaiset kieltäytyivät tunnustamasta Neuvosto-Venäjän johtoon nousseiden bolševikkien valtaa. Georgiassa vallassa oli menševikkien puolue. Tilanne pysyi muutaman vuoden ajan vakaana huolimatta bolševikkien yrityksestä saada aikaan työläisten vallankumous. Neuvosto-Venäjä jopa tunnusti Georgian itsenäisyyden vuonna 1920. Seuraavana vuonna neuvostojoukot kuitenkin miehittivät Georgian. (Kaeter 2004, 25–26, 30; Leitzinger 1992, Kullbergin 2003 mukaan.)

Georgia oli osa Neuvostoliittoa sen vuonna 1991 tapahtuneeseen hajoamiseen asti. Kansalaisliikehdintä neuvostovaltaa vastaan oli tosin alkanut jo vuonna 1989. Vuonna 1990 pidetyissä parlamenttivaaleissa voittajaksi selviytyi kansallismielinen ja demokratiaa kannattanut puolue, jonka johdolla Georgian itsenäisyysjulistusta ryhdyttiin valmistelemaan. Itsenäisyysjulistus annettiin 9. huhtikuuta 1991. (Kaeter 2004, 108; Leitzinger 1994, Kullbergin 2003, 297 mukaan.)

Georgian tilanne ei kuitenkaan itsenäistymisen jälkeen vakiintunut odotetulla tavalla (Kaeter 2004, 108). Hallituksen vastaiset mieliosoitukset alkoivat syksyllä 1991. Georgian presidentti Zviad Gamsahurdia pakeni Georgiasta tammikuussa 1992, jolloin Georgiaan perustettiin väliaikaishallitus, jonka johtoon kutsuttiin Neuvostoliiton entinen ulkoministeri Eduard Ševardnadze. Myöhemmin hänet valittiin maan presidentiksi, vaikka vaaleja pidettiin laajalti vilpillisinä ja väitettiin, että ne olivat vain kumileimasin, jolla vallankaappaus ja Ševardnadzen asema maan johdossa saatiin laillistettua. (Kaeter 2004, 109 ja Kullberg 2003, 297–299.) Näin Neuvostoliitto oli jälleen saanut otteen Georgiasta.

Vaikka Ševardnadzea pidettiin Venäjän hännystelijänä, hän myöhemmin yllätti viemällä Georgiaa selvästi lännen suuntaan. Hänen arvellaan alkaneen haaveilla sotilasliitto Naton jäsenyydestä sen jälkeen, kun Georgia soti Venäjää vastaan sekä Etelä-Ossetiassa että Abhasiassa aivan 1990-luvun alkupuolella. (Kullberg 2003, 300.) Syksyllä 1995 Georgiassa pidettiin sekä parlamentti- että presidentinvaalit. Vaaleihin sai osallistua aiempaa suurempi määrä puolueita. Presidentinvaalit voitti Ševardnadze ja hänen puolueensa sai enemmistön parlamenttiin. Vallitseva näkemys on, että vaalit olivat yhdet rehellisimmistä ja demokraattisimmista, joita entisissä neuvostotasavalloissa oli nähty. (Kaeter 2004, 109 ja Kullberg 2003, 300.)

Vuosina 1999–2000 Georgia alkoi toden teolla ottaa pesäeroa Venäjästä. Vuonna 2000 Venäjän presidentiksi nousi Vladimir Putin. Putinin ajalla kävi selväksi, ettei Venäjä hyväksynyt Georgian toiveita integroitumisesta länteen, yhteistyöstä Naton kanssa, öljyputken rakentamisesta sekä halua pysyä puolueettomana Tšetšenian konfliktissa. Ševardnadze kuitenkin piti päänsä ja ilmoitti, että Georgia olisi valmis Naton jäseneksi jo vuonna 2003 tai 2004. Toisinaan presidentti yritti liennyttää suhteita Venäjään antamalla näennäisesti periksi, retorisella tasolla. Moskovan painostuksen alla Ševardnadze muun muassa väläytti vuonna 2001 Georgian harjoittavan puolueettomuuspolitiikkaa Venäjän ja Naton välissä. (Kullberg 2003, 301.)

Vuoden 2003 parlamenttivaaleissa voittajaksi julistettiin Ševardnadzea tukenut vaaliliitto. Vaaleja pidettiin yleisesti vilpillisinä. Parlamenttivaalien jälkeen puhjenneille mielenosoituksille annettiin myöhemmin nimitys ruusuvallankumous; nimitys juontuu siitä, että mielenosoitusten avulla valta saatiin vaihtumaan väkivallattomasti. Ruusuvallankumouksen johtohahmo Mihail Saakašvili voitti tammikuussa 2004 pidetyt presidentinvaalit saamalla peräti 97 prosenttia äänistä. Vaaleja tarkkaillut Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj piti vaaleja rehellisinä. Presidentinvaalien jälkeen järjestettiin parlamenttivaalit maaliskuussa 2004. Presidentti Saakašvilia kannattanut Kansallisen liittouman ja Demokraattisen rintaman liitto voitti vaalit. (BBC 2009.)

Presidentiksi noustessaan Mihail Saakašvili vannoi, että ”palauttaisi Georgian alueellisen yhtenäisyyden” eli että Etelä-Ossetian ja Abhasian maakunnat palautettaisiin maan

keskushallinnon alaisuuteen. Maakunnat olivat *de facto* irtautuneet Georgiasta Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen; neuvostoaikana ne olivat olleet autonomisia maakuntia, jotka Neuvostoliitto oli liittänyt osaksi Georgian sosialistista neuvostotasavaltaa. Samaan aikaan kun Georgiassa alkoi kansallismielisyys nousta 1980- ja 1990-lukujen taitteessa, myös Etelä-Ossetiassa ja Abhasiassa virisivät nationalistiset ajatukset. Maakunnissa tapahtui väkivaltaisia yhteenottoja; Etelä-Ossetian ja Abhasian itsenäistymisjulistuksia ei tunnustanut sen paremmin Georgia kuin kansainvälinen yhteisökään. (BBC 2009.)

Georgian ulkopolitiikka ei muuttunut Saakašvilin noustua valtaan. Georgian suhteet etenkin Yhdysvaltoihin ovat olleet Saakašvilin aikakaudella vahvat. Yhdysvallat on tukenut presidenttiä ja ajanut Georgian haaveilemaa Nato-jäsenyyttä. Suhteita vahvistettiin useilla korkeatasoisilla valtiovierailuilla sekä yhteisillä sotaharjoituksilla, jotka Venäjällä taas koettiin uhkana. (BBC 2009.)

2.2. Venäjän–Georgian sota syttyi elokuussa 2008

Kiistasta Etelä-Ossetian ja Abhasian asemasta kehittyi niin sanottu jäänyt konflikti Georgian sisälle. Maakunnat olivat osa Georgian sosialistista neuvostotasavaltaa, ja Neuvostoliiton hajottua Georgialla on ollut selkeä tavoite pitää maantieteellinen alueensa yhtenäisenä ja maakunnat tiukasti keskushallintonsa alaisuudessa. Etelä-Ossetia ja Abhasia ovat tavoitelleet itsenäisen valtion asemaa, vaikkakaan niiden itsenäisyyttä ei ole kansainvälisessä yhteisössä tunnustettu. Alueen jännitteissä on kuitenkin ollut kyse laajemmasta erilaisten valtapyrkimysten yhteentörmäyksestä, joissa Etelä-Ossetia ja Abhasia ovat toimineet lähinnä pelinappuloina; Georgian itsenäistyttyä Venäjä on halunnut palauttaa neuvostoaikaista vaikutusvaltaansa alueella. Georgian ja Venäjän välit ovat olleet hyvin jännitteiset, ja niiden välillä oli aseellisia yhteenottoja myös ennen elokuuta 2008. (Heikkilä & Valtonen 2011, 254–256.)

Kiista alueiden hallinnasta sekä Venäjän ja Georgian tulehtuneet välit kärjistyivät etenkin vuoden 2004 jälkeen, kun Georgian johtoon valittiin Mihail Saakašvili. Presidentti Saakašvilin johdolla Georgia on pyrkinyt voimakkaasti suuntautumaan länteen muun muassa tavoittelemalla sotilasliitto Naton jäsenyyttä. Valintansa yhteydessä Saakašvili myös julisti keskeiseksi

tavoitteekseen Etelä-Ossetian ja Abhasian liittämisen takaisin Georgiaan. Venäjä on suhtautunut hyvin torjuvasti naapureidensa ja entisten neuvostotasavaltojen pyrkimyksiin tiivistää yhteistyötään Naton ja Yhdysvaltojen kanssa. Georgian suunnanmuutoksen vastapainona Venäjä otti itselleen entistä voimakkaammin asemaa Etelä-Ossetian ja Abhasian vaatimusten tukijana ja suojelijana. Etelä-Ossetialla ja Abhasialla on ollut perinteisesti läheiset välit Venäjään, joten Venäjä on käyttänyt maakuntien kansallisuusaatteita ja irtautumispyrkimyksiä oman asemansa vahvistamiseen. (Heikkilä & Valtonen 2011, 254–256.)

Elokuun 2008 alkupäivien aikana tiedotusvälineissä ilmestyi lyhyitä uutisia, joissa kerrottiin ilmapiirin kiristyneen Kaukasiassa. Georgian ja Etelä-Ossetian välillä käytiin tuolloin myös tulitaisteluja. Enemmän palstatilaa konflikti alkoi saada sen jälkeen, kun Georgian joukot hyökkäsivät Etelä-Ossetian eteläosiin myöhään illalla 7. elokuuta. Seuraavana päivänä Venäjän joukkoja siirtyi vastatoimena Venäjän maaperältä Etelä-Ossetiaan. Saakašvili sanoi maansa olevan sodassa Venäjän kanssa ja taistelujen väitettiin levinneen myös Abhasiaan. Seuraavien päivien aikana georgialaiset vetäytyivät etenevien venäläisjoukkojen tieltä, kyeten vastaamaan Venäjän toimiin lähinnä pommittamalla Etelä-Ossetian pääkaupunkia Tshinkvalia. Venäläisjoukot etenivät syvälle Georgian maaperään ja hyökkäsivät muun muassa Georgian rannikkovartiostolle tärkeään Potin satamakaupunkiin.

Tulitauko solmittiin 16. elokuuta, jolloin Venäjä lupasi vetää joukkonsa pois Georgian maaperältä. Vetäytyminen alkoi vasta muutaman päivän jälkeen ja vielä tällöinkin kiistaa aiheuttivat Venäjän alueelle jättämät rauhanturvaajat. Jo sotatoimien aikana alkanut poliittinen kädenvääntö konfliktin aloittajasta kiihtyi elokuun edetessä. Georgiaa tukevan tulkinnan mukaan selkkaus alkoi 8. elokuuta, jolloin Venäjä alkoi korvata alueelle sijoitettuja rauhanturvajoukkoja varsinaisilla asevoimilla. Muun muassa Suomen ulkoministeri Alexander Stubb viittasi tähän päivämäärään antamassaan lausunnossa, jonka mukaan 080808 oli uuden maailmanpolitiikan synkkä merkkipäivä sekä selkeä käännekohta kansainvälisessä politiikassa. Toinen näkemys katsoo selkkauksen käynnistyneen 7. elokuuta alkaneesta Georgian operaatiosta. Tuolloin georgialainen upseeri oli sanonut Georgian aloittaneen operaation perustuslaillisen järjestyksen palauttamiseksi Etelä-Ossetiaan ja operaatioon kuuluvan muun muassa Tshinkvalin tulittaminen. (Heikkilä & Valtonen 2011, 254–256.)

Venäjä–Georgian sodasta tuli loppuvuodeksi 2008 ja vuodeksi 2009 keskeinen kysymys kansainväliseen politiikkaan. Jäätäneet konfliktit eivät ole tavattomia entisen Neuvostoliiton rajoilla, mutta muista paikallisista konflikteista poiketen Etelä-Ossetian ja Abhasian asema nousi kansainvälisten suhteiden keskiöön, sillä Kaukasian konfliktissa punoutuivat toisiinsa tiiviisti niin paikallinen kiista kuin kansainvälinen turvajärjestelmäkin. Ratkaisua Kaukasian tilanteeseen sota ei tuonut. Etelä-Ossetian ja Abhasian hallinta ovat edelleenkin avoimia kysymyksiä, eivätkä jännitteet Venäjän ja Georgian välillä ole myöskään lientyneet. (Heikkilä & Valtonen 2011, 254–256.)

3. GEOPOLIITIKAN KEHITTYMINEN JA MEDIAN ROOLI GEOPOLIITIKASSA

Geopolitiikka-käsitettä käytetään yleisimmin viittaamaan sekä tutkimusalaan että itse ilmiöön eli valtioiden toteuttamaan geopolitiikkaan – niiden sisä- tai ulkopoliittiseen toimintaan, johon vaikuttaa erilaiset maantieteelliset tekijät. Geopolitiikkaa on kuitenkin ollut olemassa jo ennen kuin geopolitiikka terminä tai tutkimusalanä syntivät tai geopolitiikkaan liittyvät teoriat muodostuivat. Käytännön geopolitiikan historian voi sanoa ulottuvan aina antiikin ajoille asti, kun taas omia tieteellisiä teorioita ja käsitteitä geopolitiikalla on ollut yli sadan vuoden ajan. Geopoliittinen käytäntö ja tutkimus ovat aina olleet monipuolisempia ja monikasvoisempia kuin valtiokeskeinen ja sotilaspoliittinen määritelmä, johon käsite useimmiten yhdistetään. (Harle & Moisio 2003, 7-9.)

Geopolitiikan nähdään monesti selittävän vain valtion turvallisuuspoliittista asemaa; maantieteellisistä syistä johtuen valtiot kohtaavat uhkaa toisen valtion taholta. Kun geopolitiikka typistetään tarkoittamaan valtion turvallisuuspoliittista sijaintia, kyse on Harlen ja Moision mielestä toimittajien, sotilaiden ja poliitikkojen geopolitiikasta. Harle ja Moisio toteavat, että kun selitetään geopolitiittisilla syillä valtioiden toimimista tietyllä tavalla, unohdetaan geopolitiikan omat tieteelliset teoriat ja käsitteet. (Harle & Moisio 2003, 7-9.)

Perinteisesti ajatellaan, että geopolitiikka olettaa, että maantiede selittää osaltaan valtioiden käyttäytymistä sekä niiden intressejä niin sisä- kuin ulkopoliittisesti katsottuna, vaikkakin maantieteellisten tekijöiden voidaan katsoa vaikuttavan erityisesti ulkopoliitiikkaan. Suppeasta näkökulmasta katsottuna geopolitiikalla tarkoitetaan yksittäisen valtion politiikkaa, kun taas laajempi näkökanta on kiinnostunut maantieteellisten tekijöiden ja jakojen vaikutusta valtioiden väliseen maailmanpolitiikkaan. (Harle & Moisio 2003, 8–9; Kullberg 2003, 26–29.)

Tässä luvussa käsittelen geopolitiikan historiaa sekä sen erilaisia koulukuntia ja niiden näkemyseroja. Keskityn yhteen näkökulmaan, geopoliittisen kamppailututkimuksen teorioihin, sillä tutkimukseni kannalta on olennaista juuri kamppailututkimuksen ymmärrys *geopolitiikasta poliittisena toimintana ja kielellisenä käytäntönä*. Tällöin geopolitiikan keskiöön nimittäin

nousevat erilaiset kielelliset tuotokset – kuten sanomalehtitekstit – ja niiden rooli geopoliittisen ymmärryksen ja tiedon tuottajana ja merkityksen antajana.

3.1. Mitä geopolitiikka on? Geopolitiikan (tutkimuksen) kehittyminen

Monimuotoisena ilmiönä ja tutkimusalana geopolitiikan merkitys on muuttuva. Moision mukaan geopolitiikkaa on mahdollista lähestyä viidestä näkökulmasta. Geopolitiikka voidaan nähdä joko 1) 1800-luvun lopulla syntyneeksi valtiokeskeiseksi termiksi; 2) geopolitiikaksi miellettyinä historiallisina käsitteinä ja teorioina; 3) maailmanpolitiikan alueellistumisena ja aikakausina; 4) maantieteellisen tiedon hallinnollistumisena 1800-luvulta alkaen; sekä 5) erityislaatuisena politiikan muotona. (Moisio 2003a, 17.)

Usein geopolitiikan historian selittäminen alkaa oletuksesta, että geopolitiikaksi luettavat ilmiöt ovat johdettavissa *itse termin syntyhistoriasta*. Ensimmäinen, joka käytti käsitettä geopolitiikka, oli ruotsalainen politiikan tutkija Rudolf Kjellén (1864–1922) vuonna 1899. Kjellénille valtio oli yksilöä suurempi poliittinen eliö tai organismi, joka osoittaa voimansa yksilöön nähden niin, että valtion edellyttämä kansalaisuus ajaa yksilöllisyyden edelle (Haggman 1998; Moision 2003a, 18 mukaan). Kjellén kehitti geopolitiikka-käsitteen tutkiessaan valtion syntyä ja valtion maantieteellisen kehon muodostumista, ja termi sai alkunsa Kjellénin eräässä Ruotsia käsitelleessä artikkelissa (Moisio 2003a, 18).

Kjelléniin oli tehnyt suuren vaikutuksen saksalaisen ihmismaantieteen perustaja Friedrich Ratzelin sosiaalidarwinistiset esitykset poliittisesta maantieteestä. Ratzelin poliittisen ja maantieteellisen kiintopisteen tarkastelussa oli tärkeää juuri valtion yhdistäminen lajiin ja sen elämän vaiheisiin, ja tämä esitys vastasi sitä, mitä Kjellén itse oli aiemmin valtiokehosta ja valtion vaatimasta tilasta ajatellut; että valtio oli laji, jonka keho eli valtakunta oli jaettavissa osiin erilaisten elimien mukaisesti. Geopoliittinen systeemi koostui siten Kjellénin mukaan valtion territorion politiikan, ekopolitiikan, demopolitiikan, sosiopolitiikan ja kratopolitiikan kokonaisuudesta. Geopolitiikka oli samalla sekä valtion territorion politiikkaa että valtakunnan kokonaisuus. (Moisio 2003a, 18–19.)

Kjellénin opin perusta on osin mahdollista yhdistää myös 1900-luvun alun tapahtumiin, jolloin Norja erosi Ruotsista. Valtakunnan hajoaminen oli Kjellénille osoitus Ruotsin valtion heikkoudesta. Kjellén pyrkiin voimakkaasti estämään Ruotsin valtiokehon - eli poliittisen yksilön - kuoleman. Kjellénin ajatuksia luodannut teos *Staten som livsform* ilmestyi vuonna 1916 ja se käännettiin myös suomeksi kolme vuotta myöhemmin. Kjellénin ajatukset valtiokehon elimistä olivat tuolloin tärkeitä myös suomalaisessa poliittisessä kontekstissa. (Moisio 2003a, 18–19.)

Täten terminä geopolitiikka syntyi Ruotsin taloudellisen taantuman sekä suurten ja pienten maiden kasvavan jännityksen tuloksena, konservatiivisen ideologian höyryämänä valtiokeskeisenä filosofiana, jonka syntyyn vaikuttivat valtioiden alueisiin kohdistuneet lisääntyvät paineet. Termi syntyi kuvitellun maailmanlaajuuden murroksen keskelle, kuvaamaan aikansa toivoja, pelkoja ja vihamielisyyksiä. (Moisio 2003a, 19 ja Moisio 2015.)

Vaikka Kjellénin ajatuksilla oli käyttöarvoa 1910-luvulla ja erityisesti ensimmäisen maailmansodan yhteydessä, hänen teorioistaan ei syntynyt laajempia yhteyksiä myöhempisiin geopolitiikaksi luokiteltuihin ajatusrakennelmiin (Holdar 1992, Moisio 2003a, 19 mukaan). Geopolitiikka- käsitteen isän Kjellénin ajatuksilla ei siis ollut juurikaan yhteistä myöhempien geopolitiittisten teoreetikoiden, kuten Alfred Mahanin tai Halford Mackinderin ajatusten kanssa, joiden kehittämät *teoriat ja käsitteet on historiallisesti yhdistetty geopolitiikkaan*. (Mäkinen 2008, 22-25, Harle & Moisio 2003, 7-10 ja Moisio 2003a, 20–21.)

Useimmiten geopolitiikka viittaa näiden myöhempien teoreetikoiden pohdinnoissa valtioiden alueita koskevaan valtakamppailuun, näkökulman tällöin ollessa erityisesti valtakamppailussa käytetyn sotilaallisen voiman ja sen maantieteellisten perusteiden käsittelyssä. (Mäkinen 2008, 22- 25 ja Harle & Moisio 2003, 7-10.) Historiallisesti geopolitiikkaan yhdistettyjä käsitteitä ja teorioita ovat esimerkiksi maavalta, merivalta, sydänmaa, etupiiri, reunavaltio, sisämaavaltio, harmaa vyöhyke, puskurivaltio, valtion elintila, geopolitiittiset suuralueet, dominoteoria ja voimatasapaino. Nämä käsitteet ja teoriat liittyvät erityisesti kysymykseen sijainnin ja tilan tarjoamasta voimasta yksittäiselle valtiolle sekä maailman jakamiseen tärkeisiin ja vähemmän merkittäviin alueisiin. (Moisio 2003a, 20.)

Esimerkiksi Mackinderille Euraasia oli globaalinen vallan tyyssija. Hänen mukaansa:

”Kuka tahansa kontrolloi Itä-Eurooppaa, kontrolloi Euraasian ydinmaata ja sitä ympäröivää maailmansaarta, ja kuka taas kontrolloi tuota vyöhykettä, kontrolloi koko maailmaa.”

Mackinder loi siis kuvan maailmanlaajuisesti kilpailuasetelmasta, jossa maailmanvalta oli sijoitettu ydinmaaksi kutsutulle alueelle. Mackinderin ja Mahanin käsitteet ja teoriat tulivat kylmän sodan aikana ymmärtämään ajattomina oppeina, joissa historia on alueellistunut ikuisiksi totuuksiksi. (Moisio 2003a, 21.)

Näistä ajatuksista kasvoi lopulta kokonainen geopolittisiksi katsottujen teorioiden verkosto. Myöhempiä teoreetikoita, jotka käyttivät hyväkseen Mackinderin ja Mahanin ajatuksia, on muun muassa Nicholas Spykman ja Saul B. Cohen. Spykmanin teoria määritteli 1940-luvulla Neuvostoliittoa ympäröivän reuna- tai kehysvaltioiden ketjun, joka Yhdysvaltain tulisi ottaa ulkopoliitikassaan erityiseksi huomion kohteeksi. Cohen taas jakoi 1960-luvulla maailmaan geostrategisiin ja geopolittisiin alueisiin. (Moisio 2003a 22.)

Klassiseksi geopolitiikaksi kutsuttu ajatussuuntaus onkin ollut vahvasti kiinnostunut valtioiden välisistä voimasuhteista sekä niiden keskinäisestä kilpailusta tilasta niin poliittisessa kuin sotilaallisessa mielessä. Sotilaallisen voiman merkitystä korostava klassinen geopolitiikka onnistui selittämään toisen maailmansodan jälkeen ja kylmän sodan aikana hyvin kaksinaista maailmanjärjestystä ja sen kahden vastakkaisen supervallan välillä vallinnutta ilmapiiriä, jota kutsuttiin kauhun tasapainoksi. (Harle & Moisio 2003, 9-10 ja Mäkinen 2008, 22-25 ja 105.)

Tällainen deterministinen geopolitiikka on itse asiassa poliittisen realismin yksi osa.

Geopolitiikan strategiseen olemukseen liitetyt käsitteet ja teoriat ovat saaneet monesti jopa tutkimuksissa historiallisen totuuden aseman; tällöin korostuvat etenkin sotiin, niiden syihin ja sotastrategiaan liittyvät painotukset. Oppisuunnan vaikutus on edelleenkin varsin suuri.

Geopolitiikasta myös puhutaan edelleen paljon tässä valtioiden välisen voimapolitiikan tavoittavassa merkityksessä, vaikka tutkimus ja käsitteet ovatkin ajan kanssa muuttuneet monikasvoisemmiksi. (Moisio 2003a, 22, Harle & Moisio 2003, 9-10 ja Mäkinen 2008, 22-25 ja 105.) Geopolitiikan historian alkutaival oli siis hyvin järjestelmäkeskeistä, jossa geopolitiikka

näyttäytyi kansainvälisen politiikan realistista koulukuntaa mukaillen sotilaskarttojen ja sotilaallisen toiminnan suunnittelun yhteydessä syntyvältä. Maailma jakaantui etupiireihin, alueisiin, joihin vierailta valtioilla oli poliittista, taloudellista ja sotilaallista määräysvaltaa. Geopolitiikan tutkimus tarkasteli kansainvälistä järjestelmää arvioiden sen vakautta tai epävakautta.

Kun läntisessä yhteiskuntatieteellisessä tiedeyhteisössä oli alkanut painottua yhä enemmän Yhdysvaltain vaikutus, tämän seuraukset näkyivät myös geopolitiikassa. Yhdysvaltain taloudellinen ja poliittinen vahvuus sekä sen ulkopoliittikan kaikenkattavuus yhdessä vahvistuvan globalisaation kanssa vaikuttivat siten, että geopolitiikassa alkoi korostua globaalin aluetason merkitys. Geopolitiikan globaalia mieltämistä onkin ollut havaittavissa geopolitiikassa tutkimuksissa muutaman viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tästä näkökulmasta katsottuna geopolitiikka mielletään maailmanpolitiikan alueellistumisena sekä siihen liittyvinä aikakausina. (Moisio 2003a, 23–24.)

Tämän aatesuuntauksen piirissä on esiintynyt pyrkimystä ajoittaa modernin geopolitiikan synty aina 1500-luvulle – vaikka geopolitiikka terminä syntyi siis vasta 1800-luvun lopulla. John Agnew'n mukaan modernit geopolitiikalliset käytännöt ja moderni geopolitiikallinen näkemys maailmasta kehittyivät 1500-luvulta lähtien neljän käytännön kautta osana länsimaistumisen prosessia. Ensimmäinen käytäntö visualisoi maailman eurooppalaisten löytöretkien seurauksena yhtenä kokonaisuutena; näin painotetaan globaalin vision merkitystä geopolitiikan mieltämisessä. Globaaliin visioon liittyy esimerkiksi renessanssin aikana kehittyneet kartografiset tekniikat, joiden avulla pystyttiin luomaan yhteneväiset länsimaiset säännöt, joissa kartoitettu tila on järjestyksen tilaa ja tyhjä kartoittamaton tila primitiivisyyttä. Tämä teki geopolitiikasta järjestyksestä tärkeän länsimaisen logiikan piirteen. (Agnew 1998; Moisio 2003a 25 mukaan.)

Agnew'n mukaan toisessa vaiheessa löytöretkien kautta kartoitetut alueet määritettiin kehittyneiksi tai kehittymättömiksi, moderneiksi tai jälkeenjääneiksi. Geopolitiikalliseen toimintaan on siis kuulunut kiinteästi ajan tilallistuminen. Löytöretkistä alkaneissa käytännöissä syntyi kuvitelma alueista, jotka olivat kehitysasteikossa ylemmillä tai alemmilla tasoilla. Länsimaisesti

katsottuna kyse oli luontevasta toimenpiteestä, sillä ajan tilallistumisella kartoitetut alueet saatiin suhteutettua Euroopan omaan historiaan. Kehittymättömään paikkaan matkustaessa siirryttiin Euroopan omaan historiaan. Toiset alueet katsottiin olennaisiksi, toiset eksoottisiksi ja alueelliset erot totalisoitiin. Syntyi globaali alueellinen järjestys. (Agnew 1998; Moision 2003a 25 mukaan.)

Kolmantena moderniin geopoliittiseen näkemykseen vaikuttanut tekijä oli näkökulma valtiosta poliittisen organisoitumisen korkeimpana muotona. Modernin valtion kehittyminen ja sen alueen puristuminen johti siihen, että 1800-luvulta lähtien valtion katsottiin olevan vallan tyyssija. Valtiolla oli siis suvereniteetin periaatteesta juontuva mahdollisuus käyttää absoluuttista valtaa alueellaan. Valtion ulkoiset ja sisäiset asiat olivat toisistaan erillisiä, ja toimivat eri logiikalla. Lisäksi katsottiin, että valtion rajat määrittivät yhteiskunnan rajat. Geopoliittinen näkemys kehittyi näiden oletusten vaikutuksesta. (Agnew 1998; Moision 2003a, 25–26 mukaan.)

Viimeisin moderniin geopoliittiseen mieltämiseen liittynyt käytäntö oli uskomus, jonka mukaan erityisesti suurvallat kilpailivat globaaliin määrävään asemaan pääsemisestä. Valtioiden kilpailu määritti koko valtiojärjestelmää, johon syntyi luonnolliselta vaikuttanut hierarkkinen jako. (Agnew 1998, Moision 2003a; 26 mukaan.) John Agnew'n ajatuksia seuraten geopoliittisen mieltämisen kehittymistä on ollut mahdollista seurata uudella tavalla, jolloin geopolitiikan määrittäminen ei lähdekään termin synnystä eikä geopoliittisiksi mielletyistä teorioista tai käsitteistä; kyse onkin globaalin asetelman synnystä. (Moision 2003a, 26.)

Näin muotoutui uusi aatesuuntaus, *uusi geopolitiikka*, joka ei nähnyt enää sotilaallisen voiman merkitystä niin merkittävänä, vaan korosti enemmän esimerkiksi valtioiden taloudellista voimaa. Huomion kohteena oli kuitenkin edelleen valtioiden väliset voimasuhteet. (Harle & Moision 2003, 9- 10 ja Mäkinen 2008, 22-25 ja 105.) Geopolitiikan mieltämiseen alueellistamisen kautta liittyy voimakas globaalin järjestelmän ajallinen jaksottaminen erityisten suurvaltojen kamppailujen määrittämien geopoliittisten järjestysten kausien muodossa. Nämä järjestykset rakentuvat siten, että geopolitiikan järjestyksen kautena johtavien valtioiden asetelma ja vallitsevat käytännöt niiden välillä pysyvät muuttumattomina. Muutokset kumpuavat kansainvälisen talouden muutoksista. Kun johtavien valtioiden välillä tapahtuu ratkaisevia taloudellisia ja poliittisia muutoksia, vaihtuu myös geopoliittinen järjestys – tästä esimerkkinä on ollut esimerkiksi kylmän

sodan päätyminen. (Moisio 2003a, 26.)

Vaikka geopolitiikan mieltäminen maailmanpolitiikan alueellistumisena pyrkikin ulos geopolitiikan aiemmasta voimakkaasta valtiokeskeisyydestä, vasta kriittisen geopolitiikan tutkimus haastoi geopolitiikan näkemykset geosta ja politiikasta. Kriittinen geopolitiikkaa tutkii sitä, miten maailma on poliittisessa toiminnassa kuvattu, kartoitettu ja hallittu. Yhdistämällä geopolitiikkaan termin kriittinen tutkijat ovat halunneet liittää geopolitiikan laajempaan kriittisen tutkimuksen perinteeseen. Kriittisen geopolitiikan synnyn taustalla oli jo aiemmin kansainvälisen politiikan tutkimuksessa virinnyt realismin ja neorealismien kritiikki. Samalla uusi tutkimussuuntaus toimi kuitenkin pontimena uudenkaltaisen maantieteellisen tiedon tuotannolle. Uusi tapa mieltää geopolitiikka liitti geopolitiikan yhteiskuntatieteissä tapahtuneeseen kulttuuriseen käänteeseen. Kriittisen geopolitiikan mukaan geopolitiittiset ilmiöt ovat sosiaalisesti ja poliittisesti tuotettuja. (Moisio 2015 ja Moisio 2003a, 27–29.)

Kriittisen geopolitiikan mukainen geopolitiittisen mieltäminen on Moisio (2015) mukaan kyseenalaistanut ja problematisoinut aiemmin 1900-luvulla esitetyt geopolitiikan suuret teoriat ja suunnannut huomion uuteen tilanteeseen, jossa jälkiteollinen kapitalismi, informaatioyhteiskunta, valtion roolin kyseenalaistuminen, globalisoituminen ja maantieteellisten totuuksien kyseenalaistaminen luonnehtivat uutta postmodernia aikaa. Kriittisen geopolitiikan ymmärrys geopolitiikasta lähtee siitä oletuksesta, että maantieteellinen tieto on yksi vallan muoto. (Moisio 2015.)

Maantieteellisen tiedon katsotaan nousseen 1800-luvulla modernin territoriaalisuuden tuottamisen välineeksi. Tieteelliset professiot sekä maantieteellisen tiedon tuotannon ja valtiolliset instituutiot tuottivat vallalle hyödyllistä maantieteellistä tietoa. Tämä tieto yhdistettiin siihen, mitä foucaultlaisessa hengessä pidetään modernin valtion hallintajärjestelmien kehityksenä, eli maantieteellinen tieto auttoi tällöin luomaan keskitetyn hallinnan muodon, jossa aluetta kyettiin hoitamaan, siitä pystyttiin poistamaan virheet ja se voitiin asettaa yleisemmin vallan silmään. Neutraalina pidetty maantieteellinen tieto onkin siten luonteeltaan hyvin poliittista. Puhutaan geovallasta, jonka esiintymismuotoja ovat valvontasatelliittijärjestelmät, valtion tilastotoimi tai maanmittauslaitos. (Moisio 2015.)

Geopolitiikan painopisteen muutos merkitsi siis sitä, että enää geopolitiikkaa ei käytetty selittämään sitä, miten asiat tosiasiasa ovat. Kriittistä geopolitiikkaa kiinnosti sen sijaan se, *millaista geopolitiikkaa maailmaa erilaisilla tulkinnoilla rakennettiin*. Tutkimuskohteiksi nousivat geopolitiittiset tekstit ja puheet ja myös geopolitiikan tutkijoiden oma rooli geopolitiikassa. (Harle & Moisio 2003, 9-10 ja Mäkinen 2008, 22-25 ja 105.)

Kriittinen geopolitiikka pyrkii purkamaan käytännön geopolitiikan perusteluita, eli tapoja, joilla geopolitiittista ymmärrystä tai tietämystä kansainvälisistä kriiseistä, niiden toimijoista ja tapahtumista luodaan. Tarkastelun kohteena käytännön geopolitiikan perustelujen tutkimuksessa on se, miten ulkopoliittiset johtajat luovat puheillaan kansainvälisille kriiseille merkityksiä, miten he rakentavat tarinoita selittämään kriisejä, millaisia strategioita he kehittävät kriisien kaltaisten poliittisten haasteiden käsittelyyn sekä miten he käsitteellistävät ratkaisuja näihin kriiseihin. (Ó Tuathail 2002, 603.) Geopolitiikka nähtiin nyt kielellisiin rakenteisiin liittyvänä sekä tekstuaalisena käytäntönä. Tutkittavien tekstien ja puheiden kirjosta tuli laaja, aina sanomalehtiteksteistä poliittisten päätöksentekijöiden pitämiin puheisiin. (Harle & Moisio 2003, 7-8 ja Moisio 2003a, 28-35.)

Geopolitiikan ymmärtäminen vallan ja tiedon yhteenliittymänä on ymmärrettävää, sillä kriittisen geopolitiikan teoreettisen perustan suuri nimi on ollut Michel Foucault. Kriittisessä geopolitiikassa painotetaan, että valta ja tieto, konteksti ja teksti, ovat symbioottisesti toisiinsa kiinnittyneitä ja siten toinen toistaan rakentavia elementtejä. Tällä halutaan painottaa sitä, että geopolitiikka-termin merkitys ymmärretään parhaiten sen käyttötilanteen kontekstissa. (Skinner 1969 ja Ó Tuathail 1996; Moisio 2003a 30-31 mukaan.) Samoin kriittisessä koulukunnassa on esitetty, että geovalta esiintyy erityisesti valtion ulko- ja turvallisuuspolitiikan yhteydessä, jolloin näissä käytännöissä esitetyt maankuvaukset rakentavat ja uusintavat valtion rajoja sekä kansallista identiteettiä (Campbell 1992; Moisio 2003a, 31 mukaan).

Kriittisen geopolitiikan harrastajat näkevät geopolitiikan siis *tekstuaalisena ja diskursiivisena*, identiteettejä ja rajoja tuottavana käytäntönä (Moisio 2015). Kriittisen geopolitiikan myötä geopolitiikassa luovuttiin järjestelmäkeskeisyydestä, ja diskursiivinen näkökulma tunnisti geopolitiittisiksi toimijoiksi muutkin kuin puolustushallinnon edustajat. Tutkimuksen kohteeksi

nousivat itse geopolitiikan ilmiön lisäksi geopolitiikkaa koskevat puheet ja se, miten geopolitiittisia totuuksia, arvoja ja realiteetteja tuotetaan diskurssien avulla.

Harle ja Moision kuitenkin katsovat, että aika on ajanut jo myös kriittisen geopolitiikan ohi. Heidän mielestään kriittinen geopolitiikka on juuttunut syntyajankohtansa yhteiskunnalliseen kehitysvaiheeseen, ja vaikka se toi tutkimukseen mukaan aiemmin maantieteellisessä tutkimuksessa vähän käytetyn politiikan käsitteen, politiikan problematisoinnissa tutkimussuuntaus ei kuitenkaan onnistunut. (Harle & Moision 2003, 11.)

Harlen ja Moision mielestä kriittinen geopolitiikka otti käyttöön politiikan käsitteen sen ongelmattomassa muodossa, jossa politiikka pelkistyy harmoniseksi yhteisten asioiden hoitamiseksi. (Harle & Moision 2003, 11.) Etenkin Moision (2015) pitää geopolitiikan ja geopolitiittisen mieltämisen historian suurimpana paradoksina sitä, että huomiota on kiinnitetty hyvin vähän siihen, mitä tarkoitetaan kun puhutaan geosta ja politiikasta toisiinsa liittyvinä ilmiöinä. Moision toteaa, että politiikka tarkoitti pitkään valtioita ja ehkä äärimmilleen vedettynä niiden välistä sotaa; alue taas tyypistyi tarkoittamaan valtion territoriaa.

Suomalaistutkijat pyrkivät viemään geopolitiikan tutkimusta eteenpäin ja syventämään käsitystämme geopolitiikasta. Harle ja Moision sanovat, että geopolitiikka pitäisi ymmärtää laajemmassa merkityksessään, jolloin tutkimuksen painopiste siirtyykin valtion toiminnasta muihin toimijoihin. (Harle & Moision 2003, 11–12.) Moision (2015) toteaa, että sosiaalipolitiikasta ja terveystaloudellisuudesta on luontevaa puhua, mutta geon politiikasta ei. Syyksi hän arvioi, että geopolitiikka on pitkään ollut teoretisoimaton ja siten ”otettu annettuna”. Myös kansainvälisen politiikan tutkimuksessa geopolitiikka on ollut iskusana, joka on kuvannut valtion turvallisuuspoliittista sijaintia. Toisena, hyvin merkityksellisenä syynä Moision pitää sitä, että geopolitiikan mieltämisen traditiot eivät ole koskaan ottaneet politiikan teoriaa mukaan metodologisiin hahmotelmiinsa. (Moision 2015.)

Vaikka kriittisen geopolitiikan avaus geopolitiikan tekstuaalisuuden suuntaan on ollut askel geopolitiikan politisoitumiselle, Moision mielestä kyseisen tradition lähtökohtana olleen foucaultlaisen ymmärryksen hintana on ollut se, että politiikka on jäänyt geopolitiikassa

aspektuaalisessa mielessä taka-alalle; etualalla on ollut hallinnollisuus ja yksisuuntaisen vallankäytön kehittyminen. (Moisio 2015.)

Niinpä Moisio palaa geopolitiikka termin-alkupisteeseen eli Rudolf Kjellénin toimintaan ja tekee havainnon, että geopolitiikka on mitä suuremmissa määrin poliittista toimintaa; ihmistoimijoiden kamppailua sosiaalisen maailman jäsentämisessä. Geopolitiikka ei siis enää tarkoittanut ainoastaan valtioiden maailmanlaajuista asetelmaa, vaan se on läsnä ihmisten jokapäiväisessä toiminnassa. Moision mukaan geopolitiikassa toiminnassa toimijat osallistuvat poliittiseen kamppailuun nimenomaan kolmessa merkityksessä; ensinnäkin he pyrkivät rakentamaan alueita, toisekseen kollektiivista identiteettiä ja kolmanneksi rajoja. Nämä tekijät ovat *geo*, joka liittyy politiikkaan omana erityisenä näkökulmanaan. Näin geopolitiikasta tehdään nimenomaan *erityinen politiikan* tai *poliittisen toiminnan* muoto. (Moisio 2003a, 32-35.)

Geopolitiikan ymmärtäminen erityislaatuisena politiikan tai poliittisen muotona vapauttaa geopolitiikan globaalista aluetasosta. Tämä mahdollistaa eri aluetasojen välisen vuorovaikutuksen havaitsemisen, ja niiden kytkeytymisen toisiinsa. Tarkastelun alla voi olla “konnavaltioiden” tuottaminen Yhdysvaltain sisä-, ulko- ja identiteetipoliittisen kädenväännön osana, eli se, miten konnavaltiot muuttuvat retoriikasta materiaalisten asejärjestelmien rakentamisen kautta olemassa oleviksi ja kansalaisille esiteltäviksi speaktaakkeleiksi. Nämä speaktaakkelit uusintavat amerikkalaista identiteettiä, mutta saattavat myös järjestää ja sijoittaa uudelleen kokonaisia globaaleja sotilaallisia järjestelmiä. Alemmalla aluetasolla voisi tarkastella Suomen aluepolitiikan muuttuvaa perinnettä asettamalla erilaiset käsitteet ja niihin liittyneet poliittiset kädenväännöt historiallisiin tilanteisiinsa ja konteksteihinsa. (Moisio 2015.)

Kaikkein tärkeintä on kuitenkin nähdä “geopoliittinen”. Tähän juontaa juurensa myös Moision itsensä kehittänyt teoria *geopoliittisesta kamppailututkimuksesta*. Kun geopolitiikka nimittäin nähdään erityisenä politiikan muotona, sillä tarkoitetaan geopolitiikan olevan kamppailua ja kiistoja, joissa erilaisin tavoin toimivat ihmiset ja ihmisryhmät vääntävät kättä alueista ja niitä koskevasta tiedosta niin sanoilla, teksteillä kuin muillakin teoilla. Geopolitiikka esiintyy tällöin alueista käytävien kamppailujen yhteydessä tiukkoina konflikteina. (Moisio 2003a, 32–35, Moisio 2003b, 93–109 ja Moisio 2015.)

Vilho Harle ja Sami Moisio katsovat geopolitiikan *kaikeksi politiikaksi ja poliittiseksi käytännöksi*, jossa hyödynnetään maantieteellisiä sekä alueellisia ilmiöitä poliittisten päämäärien edistämiseksi kaikilla maantieteellisillä aluetasoilla paikallisesta aina globaaliin maailmanyhteisöön saakka. (Harle ja Moisio 2003, 13.) Moisio täsmentää:

“Geopolitiikka on ihmisen toimintaa samoin kuin mikä tahansa muukin politiikka: “geo” ei itsessään tee mitään, vaan ihmiset luovat sen merkityksen poliittisessa ja sosiaalisessa toiminnassa.” (Moisio 2003b, 93.)

Mutta mitä politiikassa oikeastaan tapahtuu? Sen saamiseksi selville pitää huomio kiinnittää etenkin politiikkaan liittyviin puheisiin ja teksteihin. Geopoliittista tutkimusta kiinnostaa erityisesti se, miten puhetta käytetään apuna poliittisessa toiminnassa. Poliittisia kamppailuja voidaan käydä puhumalla esimerkiksi valtiosta ja sen oikeasta ja väärästä paikasta – esimerkiksi Suomi lännen ja idän välissä – tai kansalaisista ja heidän identiteeteistä – mitä suomalaisuus oikeastaan on – jolloin valtio itsessään tai sen kansalaiset ovat vain poliittisen toiminnan retorinen ulottuvuus. (Moisio 2003a, 32-33.)

Kamppailuja tarkasteltaessa geopoliittisen tutkimuksen mielenkiinto ei kohdistu niinkään itse maantieteeseen liittyvien asioiden todenperäisyyteen, vaan niiden käyttöön poliittisessa taistelussa, jossa tavoitellaan uskotuksi tuleamista. (Moisio 2003b, 93.) Geopoliittinen tutkimus siirtyy lisäksi *valtion toiminnan tarkkailemisen* sijasta myös *muiden toimijoiden analysoimiseen*. Ennen muuta geopolitiikan tutkimuksessa tutkittavana on tällöin *politiikka* erilaisten toimijoiden välisenä kamppailuna. (Harle ja Moisio 2003, 13.) Mielenkiinnon kohteena on siis se, miten inhimillinen toiminta ylipäänsä ja sen tarkoituksenmukaisuus ymmärretään (Harle 2003, 50).

Näin keskitytään maantieteellisten ulottuvuuksien purkamiseen, jolloin pureudutaan tapoihin, joilla käsityksen alueista ja tiloista nähdään erityisesti ihmisten tuottamina. Ne ovat ihmistoimijoiden monimutkaisen, historiallisesti ehdollisen toiminnan tuloksena syntyneitä. Poliittisen toiminnan keskeisenä välineenä on kieli, joten geopolitikointi tapahtuu useimmiten puheina, teksteinä tai vaikkapa karttoina. Olemassa olevat alueet ja tilat on *kirjoitettu ja puhuttu* olemassa oleviksi. Moisio lainaa muun muassa Yves Lacostea todetessaan, että maantiede on

kielellinen käytäntö, joka on sidoksissa tiedon ja vallan suhteisiin. Geopoliittiset ilmiöt ovat sosiaalisesti ja poliittisesti tuotettuja. Maantiede on siten keino esittää maailmaa:

“Maantiede on strategisen tiedon muoto, joka on kiinteästi sidoksissa poliittisiin ja sotilaallisiin käytäntöihin. Nämä strategiset käytännöt tekevät maantieteen tarpeelliseksi erityisesti valtiokoneiston näkökulmasta.” (Moisio 1998, 26-28 ja 2003b, 93.)

Geopoliittisissa kamppailuissa vedotaan monesti kollektiivisiin identiteetteihin ja tehdään sekä näihin identiteetteihin että erilaisiin maantieteellisiin käsitteisiin sidottuja tulkintoja historiasta. Moisio huomauttaa kuitenkin, että geopoliittisten kamppailujen tutkija ei tutki esitettyjen maantieteellisten tai identiteetteihin liittyvien väittämien todenperäisyyttä. Tutkijan huomio kiinnittyy sen sijaan näiden väittämien käyttöön itse poliittisessa kädenväännössä, jossa panoksena on uskotuksi tuleminen. (Moisio 2003b, 93.)

Myös Gearóid Ó Tuathailin ja John Agnew'n käsitys geopolitiikasta alleviivaa sen olemusta kielellisenä käytäntönä. Heidän mukaansa geopolitiikka on johtavien tai hegemonisten valtakoneistojen edustamien intellektuellien kielellisiä toimenpiteitä. Kansainvälisessä politiikassa maantiede on valtaa, kun maailmaa luonnehtivat tietynlaiset paikat, ihmiset ja tapahtumat. (Ó Tuathail ja Agnew 1992, 192; Leppäahon 2013 mukaan.) Ó Tuathailin mielestä luonto ei määritä maantiedettä, vaan maantiede on syntynyt kamppailussa, jonka tavoitteena on järjestää ja hallita tilaa. Kamppailu maantieteestä on siten pohjimmiltaan erilaisten mielikuvien ja kuvitelmien keskinäistä taistelua, jossa kilpailevat erilaiset tavat nähdä maailma. (Ó Tuathail 1996, 1-14; Leppäahon 2013 mukaan.)

Venäjän geopoliittista ajattelutapaa ja argumentaatiota tutkinut Sirke Mäkinen pitää geopolitiikkaa niin ikään tulkitsevana käytäntönä. Mäkiselle geopolitiikan toimijat eli geopolitiikan tekijät ovat valtionjohtajia ja poliittisia päätöksentekijöitä. Valtionjohtajat ja päätöksentekijät rakentavat kansainvälisille suhteilla tiettyjä merkityksiä sekä nimeävät omien kotimaidensa maailmanpoliittiset intressit – he kirjoittavat *geopoliittista käsikirjoitusta*. (Mäkinen 2008, 24.) Ó Tuathailin mukaan geopolitiikan tutkijat ovat kuin ulkopoliittisen toiminnan etnograafikoita. Geopolitiikan tutkijoilla ei kuitenkaan ole koskaan suoraa pääsyä

tutkittaviensa mikromaailmaan. Haastavaa heidän työssään on tehdä yksityiskohtainen rekonstruktio poliittisista linjanvedoista ja politiikan toteutuksista, vaikka tutkijat eivät voi tietää yksityistapaamisten, avainmuistioiden ja muiden samankaltaisten erittäin merkittävien, mutta salaisten materiaalien sisältöä. Jatkuvasti muuttuvien ulkopoliittisten tekijöiden (kuten henkilöiden asemien ja poliittisten periaatteiden muutosten) parissa työskentely sekä lukuisten instituutioiden huomioon ottaminen (kuten valtioiden välisten virastojen, kansainvälisten järjestöjen, yksittäisten maiden välisten kumppanuuksien ja kilpailuasetelmien) tuntuu monesti ylivoimaisen monimutkaiselta, varsinkin kun tutkimusta tehdään usein massamedian materiaalien avulla. (Ö Tuathail 2002, 605.)

Kamppailussa maantieteestä on kysymys on siitä, miten representaatioilla tai maailman esittämisen tavoilla on poliittisia seurauksia. Usein valtaa käyttävien institutionalisoituneiden hallintokoneistojen tai hegemonisten intellektuellien, kuten ulkopoliittisten johtajien, katsotaan tuottavan yksisuuntaisesti alueita ja paikkoja koskevaa tietoa. He alistavat vallankäyttöönään alaisuuteen tietyt objektit, kuten kansalaiset. Moision mukaan tällainen yksinkertaistus on tosin ongelmallista; rakenteen pysyessä staattisena jätetään huomioimatta se, että poliittisessa toiminnassa on aina myös vastavoimansa ja representaatiot syntyvät aina vastauksena toisen tahon esitykseen. Poliittisia tekoja ymmärtääkseen on Moision mukaan siksi tunnettava konteksti, ymmärrettävä se, mihin kysymykseen kyseinen esitys on vastaus. Esimerkiksi Nato-keskustelussa ja EU-jäsenyydestä käydyssä kamppailussa kyse on ollut ihmisten taistelusta maantieteellisen maailman jäsentämisestä. (Moisio 2003b, 97).

Tutkimuksen tarkoitus on avata tapoja, joilla rakennetaan ja asemoidaan diskursseja, joilla kansainvälistä debattia käydään sekä osoittaa, miten maailmoja ja subjekteja aktiivisesta geopolitiikassa rakennetaan. (Popke, 1994; Ö Tuathail, 1996; McFarlanen ja Hayn 2003 mukaan.) Geopolitiikan tutkimus voikin paljastaa mekanismeja, joilla vallitseva poliittinen ja taloudellinen valta sekä tietynlainen maailmankatsomus projisoidaan luonnollisina, jotta geopolitiittiset käsitykset tulevat hyväksytyiksi loogisina. (McFarlane ja Hay 2003.)

Moision näkemyksen mukaan geopolitiittisessä taistelussa pelin osapuolet pyrkivät vakuuttamaan yleisönsä poliittisella *argumentoinnillaan* ja *retoriikallaan*. Pelaajat ikään kuin pyrkivät

asettamaan oman poliittismaantieteellisen tulkintansa totuuden asemaan, tavoitellen näin valtaosuuksien voittamista ja haluamiensa asiantilojen toteutumista. (Moisio 2003c, 165.) Geopoliittisten kamppailujen tutkimuksessa tarkastelun kohteena on geopoliittisten väitteiden ulottuvuus, joka pyrkii suostuttelemaan ja vakuuttamaan. Moision mukaan geopoliittisen kamppailun tutkimus onkin pitkälti *retoriikan argumentaation* tutkimusta. (Moisio 2003b, 93.)

3.2.1. Retoriikan ja diskurssien suhde geopolitiikassa

Geopolitiikan historiassa käänös järjestelmäkeskeisestä geopolitiikan tutkimuksesta (klassinen geopolitiikka) diskursiivista näkökulmaa korostavaan tutkimukseen nostivat tutkimuksen keskiöön siis retoriikan ja sitä ohjaavat kulttuurilliset diskurssit. Sekä kriittisen geopolitiikan että geopoliittisen kamppailututkimuksen tutkimussuuntaukset korostavat geopolitiikan kielellistä olemusta. Tämä tarkoittaa, kuten Moisio toteaa, että geopoliittinen toimija tuottaa tietoa maantieteellisestä ympäristöstä ja paitsi sen historiasta, myös tulevaisuudesta argumentoiden ja käyttämällä retorisia keinoja. Geopoliittisen toimijan tavoitteena on määrittää kyseisen kokonaisuuden sisältämät käsitteet omien näkemystensä ja intressiensä mukaisesti. Tavoitteena on lisäksi yhteiskunnallisen valtaosuuden havittelu. (Moisio 2003b, 109.)

Tavoitteisiin päästäkseen geopoliittinen toimija tekee retorisia kuvauksia, joiden tarkoituksena on heikentää heidän vastustajiensa ja vastustajien näkemysten kannatusta yleisön keskuudessa. Moisio kuitenkin kritisoi geopolitiikan näkemistä pelkästään retorisena käytäntönä; hänen mukaansa huomiota pitäisi antaa myös diskurssien voimalle. Retoriikan ja diskurssin suhdetta ei aina käsitellä kansainvälisen politiikan tai geopolitiikan tutkimuksessa; tällöin retoriikka- ja diskurssiperspektiivien välille ei tehdä eroa. Moision mielestä retoriikka on toimintaa, diskurssit puolestaan kielellisiä järjestelmiä, joiden puitteissa geopoliittinen retoriikka esiintyy uskottavana tai vakuuttavana. Retoriikka on verbaalinen tuotos, mitä diskurssit eivät millään muotoa ole; diskurssit ovat sosiokulttuurista pääomaa, kulttuuriin liittyviä sääntöjä, jotka tekevät luetusta tai kuullusta merkityksellistä. (Moisio 2003b, 98-109.)

Moisio tavoittelee kritiikillä sitä, että geopolitiikan tutkijan on *ymmärrettävä*, että retoriikka ei voi olla tehokasta ilman sitä määritteleviä diskursseja. Jotta maailmaa voisi rakentaa tulkintojen

kautta, ihmiset tarvitsevat tulkinnan rakennusaineeksi argumentteja, kuvauksia ja kertomuksia. Moision mukaan retoriikan kohdeyleisö arvioi esitettyjä väittämiä oman tulkintakehyksensä eli diskurssien kautta, jotka antavat asioille merkityksiä ja liittävät niihin mielikuvia ja määritelmiä. Geopoliittinen retoriikka on siis puhetta ja sanoja, yleisölle tarjottuja valmiita esityksiä. Retoristen argumenttien tehtävänä on vedota ja *vakuuttaa* yleisönsä. Kyse on vallasta, hallitsemisesta sekä pyrkimyksestä ohjata politiikkaa ja toimintaa haluttuun suuntaan. (Moisio 2003b, 98-103.)

Moisio ottaa esimerkikseen retoriikan ja diskurssien suhteesta Riikka Kuusiston teoksen *War Definitions of War in the Gulf and in Bosnia*, jossa Kuusisto tarkastelee läntisten ulkopoliittisten johtajien retorisia strategioita Irakin sodan ja Bosnian sodan yhteydessä. Irakin sodan yhteydessä johtajat oikeuttivat sotatoimensa; Bosnian sodasta taas haluttiin pysyä erossa. Moisio toteaa, että Kuusisto osoitti, miten kahdella erilaisella retorisella strategialla oli suora vaikutus läntisten johtajien valitsemaan ulkopoliitiikkaan:

”Hänen [Kuusiston] lähtökohtansa oli siten tyypillinen diskurssianalyysille: tekijä oletti, että sillä, miten asiat *representoidaan*, on perustavia poliittisia *seurauksia*. Kuusiston tutkimus ei olekaan --- poliittisen retoriikan ja argumentaation retoriikan tutkimusta vaan tutkimuskohteena on yhä *esitys*, jolla katsotaan olevan poliittisia seurauksia. Ei voi välttyä myöskään siltä vaikutelmalta, että Kuusisto katsoo tietyn kuvaustavan johtavan tietynlaiseen ulkopoliitiikkaan: esimerkiksi jonkin asian kuvaaminen johtaa suurvaltayhteydessä sotilaallisen voimankäytön välttämiseen.” (Moisio 2003b, 102.)

Moisio toteaa, että Kuusisto ei ole nähnyt eroa retoriikkaperspektiivin ja diskurssianalyysin välillä, vaan tutkimuksessa esitetään, että läntisten johtajien puheet olisivat syntyneet ikään kuin tyhjiössä:

”Ikään kuin läntiset johtajat olisivat rakentaneet puheensa ilman, että he olisivat kiinnittyneet diskursseihin, jotka ohjasivat heidät sanomaan jotakin, jättämään jotakin sanomatta, haluamaan asioita tai pyrkimään esitettyihin selkeisiin päämääriin. Tällöin kamppailun tutkijalle syntyy vaikutelma, että läntisten maiden johtajat olivat lähes autonomisia toimijoita, jotka pystyivät kuvaamaan maailman

haluamallaan tavalla ilman diskursiivisten rajoitteiden painolastia. Syntyy vaikutelma, että poliittista kamppailua ei olisi käyty.” (Moisio 2003b, 102–103.)

Moisio olisi kaivannut Kuusiston teokseen esityksiä siitä, millaisiin sisäpoliittisiin asetelmiin tai kansalliseen perinteeseen johtajien lausunnot liittyivät ja millaisiin kansallis-rakenteellisiin tai ideologisiin perinteisiin ne kiinnittyivät. Hänen mukaansa nimittäin oleellisen osa Yhdysvaltain johtajien lausunnoista Irakin ja Bosnian sodista juonsi juurensa sisäpoliittiseen kamppailuun:

”--- pelin kaikki osapuolet pyrkivät vakuuttamaan yleisönsä, hankkimaan uskottavuutta, voittamaan valtaosuuksia ja nousemaan poliittisen vallan ytimeen viittaamalla samalla uskottavasti ”kansaan”. Tämän puheen taustalla on diskursiivinen rakennelma, joka sisältää tulkinnat kansallisesta kulttuurista, uhkaavista vihollisista ja kansallisesta historiasta.” (Moisio 2003b, 103.)

Esimerkkinä retoriikan ja diskurssien erosta Venäjän–Georgian sodassa voidaan ottaa tämänkin tutkielman otsikoksi nostamani 080808. Suomen ulkoministerinä Venäjän–Georgian sodan aikaan toiminut Alexander Stubb käytti päivämäärää kuvatessaan, miten maailma ei ole sodan jälkeen enää entisensä. Ilmiasuna 080808 on tehokasta retoriikkaa – siihen on talletettu päivämäärä, jolloin Venäjän ja Georgian välinen selkkaus alkoi. Retorinen taso jättää huomioimatta sen, mitä Etelä-Ossetian maakunnassa tapahtui ennen 8. elokuuta 2008. Tämä ohjaa ajattelemaan, että konflikti siis olisi alkanut elokuun 8. päivänä. Näin ollen 080808 ohjaa myös näkemään Venäjän hyökkääjänä. Diskurssin tasolla 080808-numerosarjan tekee tehokkaaksi aiemmin samaan tyyliin käytetyt ja päivämääristä rakennetut tunnuksat merkittävälle kansainvälisille tapahtumille. Esimerkiksi World Trade Centerin kaksoistornit New Yorkissa tuhonnetut terrori-iskut tehtiin 11.9.2001, ja tapahtumasta ryhdyttiin nopeasti käyttämään nimitystä 9/11. Tuosta alkoi terrorismin vastainen sota, joka niin ikään merkkasi uutta maailmantilannetta. Suomalaisille taas päivämääränimitys voi luoda konnotaatioita Mainilan laukauksiin, jotka käynnistivät talvisodan Neuvostoliittoa vastaan. Näin 080808 viittaa diskurssin tasollakin nimenomaan Venäjään sotaan syyllisenä osapuolena.

Geopoliittinen retoriikka kuitenkin muuttuu jatkuvasti, etenkin kun vastustajat muuttavat omia esityksiään ja poliittinen peli etenee (Moisio 2003b, 97). Geopoliittinen retoriikka vetoaa usein

historiaan, josta korostetaan tiettyjä asioita ja häivytetään toisia. Retoriset määritelmät esitetään alkuperäisinä ja aitoina, mutta ne rakentavat aina myös nykyistä todellisuutta. (Lehti 2003, 12-112; Leppäahon 2013 mukaan.) Kyse on siitä, miten historiaa ja perinteitä voidaan luokitella ja määritellä uudelleen ajankohtaisia poliittisia päämääriä tukemaan.

Diskurssit taas antavat retoriikalle painoarvoa. Diskurssi tarkoittaa useimmiten “asioiden merkitykselliseksi tekemistä” eli diskurssit kiinnittyvät kielellisiin rakenteisiin. Moisio viittaa kielellisillä rakenteilla siihen, että geopolitiittiset puheet eivät synny tyhjiössä. Geopolitiittinen retoriikka ammentaa vallan tuottamista käsitteistöistä, totuuksista ja lainalaisuuksista, luonnollisina esitetyistä asioista – esimerkiksi historiasta. Nämä ovat institutionalisoituneet vähitellen yleiseksi diskursiiviseksi rakenteeksi, joka ohjaa yleisöstä uskottavalta tuntuvan retoriikan käyttämistä ja sen mahdollisuuksia. Tähän rakenteeseen yhteiskunnallinen valta nojaa. (Moisio 2003b, 98-103.)

Retoriikan ja diskurssin käsitteiden tarkempi tarkastelu vahvistaa siis niiden välistä sidettä. Siinä missä geopolitiittinen retoriikka, myös geopolitiittiset diskurssit elävät ajassa, ja hallitsevat käsitykset vaihtelevat ajankuvan mukaan. Vaikka retoriikka on osittain diskursiivisten rakenteiden rajoittamaa, rakenteet eivät ole pysyviä ja muuttumattomia. Hallitsevan geopolitiittisen diskurssin vastaisella retoriikalla voidaan haastaa hallitseva diskurssi ja näin muokata sitä. Siinä missä diskurssit vaikuttavat retoriikkaan, voidaan retoriikalla myös vaikuttaa diskursseihin. (Moisio 2003b, 100– 105 ja Moisio 1998, 29.)

Täten diskurssit rajoittavat mahdollisuuksia tehdä uskottavaa tai hyväksyttävää retoriikkaa, eli diskurssit rajoittaa geopolitiittisen argumentoinnin vakuuttavuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Jos geopolitiittista kamppailua ohjaavaa diskursiivista rakennetta ei ole, geopolitiittinen retoriikka jää yleisön mielestä täysin sattumavaraiseksi. Tällöin yleisön on vaikea päätellä, mikä väite on uskottavampaa ja mikä hyväksyttävämpää kuin toinen. Ilman retoriikkaa ohjaavia diskursseja retoriikkaa jää pelkäksi koristeelliseksi puheeksi. (Moisio 2003b, 98-103.)

Kuten Moisiokin toteaa, toiminnan eli retoriikan taustalla on aina diskursiivinen rakennelma. Kyseessä on kaksisuuntainen suhde; retoriikkaa rajoittaa rakenne, mutta rakennetta voidaan

muuttaa käsitteitä muokkaamalla. (Moisio 2003b, 103.) Tehokasta retoriikkaa ei siis voi olla ilman diskursseja, mutta koska kyse on kielellisestä toiminnasta, *diskursseja ei voi myöskään arvioida ilman retoriikkaa*. Koska retoriikka ja diskurssit ovat täten näennäisesti erottamattomia, kaikki tutkijat eivät näekään tarpeelliseksi tehdä kovinkaan suurta eroa näiden kahden käsitteen välille, kuten esimerkiksi Gearoid Ò Tuathail. Ò Tuathail pitää hedelmällisempänä *yhdistää diskursiiviseen lähestymistapaan argumentatiivisen* (eli retorisen) *näkökulman* ja käyttää näin retoriikan perinnettä politiikan teon ymmärtämiseksi. (Ò Tuathail 2002, 601.)

Ò Tuathailin mukaan geopoliittinen diskurssi “sisältää kaikki kielet, joita valtion johtamisessa käytetään; virkamiehet ja valtiojohto käyttävät sitä [geopoliittista diskurssia] määrittelemään ja representoimaan kansainvälisiä suhteita – niiden aineksena olevia paikkoja, niitä määritteleviä draamoja ja merkittäviä protagonisteja – ja heidän [virkamiesten ja valtiojohdon] omaa roolia ja strategioita näissä draamoissa. (Ò Tuathail 2002, 607.) Näin ollen olennaista on se, *kuka* puheessaan tai kirjoituksessaan luokittelee alueita, *kenelle* argumentit on osoitettu ja *minkä* vuoksi niitä esitetään. Keskiössä on se, *miten maailma on ajateltu, kuvattu ja kirjoitettu ja miten erilaiset kertomukset toimivat poliittisina pelivälineinä*. Valtaan noustessaan jokainen ryhmittymä tuottaa oman käsitteistönsä ja omat totuutensa, jotka vähitellen vakiintuvat hallitsevaksi diskursiiviseksi rakenteeksi. (Moisio 2003b, 100–105 ja Moisio 1998, 29.)

Ò Tuathail toteaa, että luokittelu ja tyypittely ovat sosiaalisia prosesseja, jotka tuottavat tietoutta käsitteillä olevasta haastavasta poliittisesta tilanteesta. Näin muodostuu rakennuspalikoita, joista korkean tason geopoliittisia tarinalinjoja rakennetaan ja kehitetään. *Tarinalinjat ovat siten merkityksellistäviä organisatorisia työkaluja, joilla haastavan poliittisen tilanteen eri elementit sidotaan yhteen järkeenkäyviksi johdonmukaisiksi ja vakuuttaviksi kertomuksiksi tai selostuksiksi*. (Ò Tuathail 2002, 617.) Hajer katsoo, että tarinalinjojen päätehtävänä on antaa ymmärtää, että käsiteltävän ongelman eri diskursiivisten komponenttien takana on kuitenkin yhtenäinen näkökulma asiaan. Tarinalinjat perustuvat tällöin olettamukseen, että ihmiset eivät käytäkään ajatteluun ja havainnointiin laajoja ja kattavia diskursiivisia järjestelmiä, vaan tietoa kerätäänkin tarinalinjojen kautta. (Hajer 1996, 56; Ò Tuathailin 2002, 617 mukaan.) Tämä palauttaa keskustelun jälleen retoriikan ja diskurssin väliseen suhteeseen; *tarinalinjat ovat itsessään retoriikkaa, mutta ne sisältävät jo diskursiivisen ulottuvuuden*.

Ò Tuathail kyllä nostaa geopoliittisen tarinalinjan oheen toistakin käsitettä, jota hän kutsuu *geopoliittiseksi käsikirjoitukseksi*. Ò Tuathailin mukaan geopoliittinen käsikirjoitus viittaa enemmänkin tapoihin esiintyä ja tehdä geopolitiikkaa julkisuudessa, samoin kuin poliittisiin selviytymisstrategioihin, joita kehitetään tiettyjen ulkopoliittisten haasteiden ja kriisien läpi suunnistamiseen. Ò Tuathail toteaa:

“Se [geopoliittinen käsikirjoitus] on tapa esiintyä, kun taas tarinalinja on argumenttijoukko. Geopoliittiset käsikirjoitukset luonnollisesti pitävät sisällään tarinalinjojen argumentteja. Tarinalinja tarjoaa suhteellisen koherentin merkityksellistävän kertomuksen ulkopoliittisesta haasteesta. Siitä tulee virallisesti käytettävä tulkinta geopoliittisesta draamasta, ja sitä uusinnetaan ja syvennetään julkisen väittelyn ja argumentoinnin avulla. Vastakohtaisesti käsikirjoitus käsittelee ulkopoliittisten toimenpiteiden pragmatiikkaa. Kyseessä on puhumattomat säännöt siitä, miten ulkopoliittisten toimijoiden tulee käyttäytyä tietyissä puhetilaisuuksissa ja siitä, kuinka heidän tulee artikuloida vastauksia poliittisiin haasteisiin ja ongelmiin.” (Ò Tuathail 2002, 619–620.)

Ò Tuathail vertaa geopoliittista käsikirjoitusta ikään kuin PR-oppaaksi, joka ei välttämättä ole erityisen johdonmukainen tai yhtenäinen. Opas voi sisältää useita tarinalinjoja, tilanteesta riippuen, ja se pitää sisällään muodollisia käsikirjoitettuja elementtejä ja jaksoja, mutta on tarpeeksi joustava, jotta luova improvisaatio ja mukautuminen esimerkiksi toimittajien kanssa keskustellessa tai diplomaattisissa tapaamisissa olisi mahdollista. (Ò Tuathail 2002, 619–620.)

Siinä missä Ò Tuathail pitää geopoliittista tarinalinjaa ja geopoliittista käsikirjoitusta toisistaan erillisinä, hänen teoriaansa omassa tutkimuksessaan hyödyntänyt Mäkinen pitää käsitteitä ennemmin limittäisinä. Mäkisen mukaan:

“Argumentit ovat todisteita toiminnasta – ne ovat toimenpiteitä itsessään. Sama asia toisin sanottuna: lopputulos (argumentti) ja prosessi (argumentit tuottaminen, argumentin sanominen tai kirjoittaminen) ovat toisistaan erottamattomia ja muodostavat yhdessä toiminnan.” (Mäkinen 2008, 108.)

Niinpä Ö Tuathailin tekemä eroavaisuus voidaan Mäkisen mukaan laskea ennemmin erilaisten toimenpiteiden eroavaisuuksiksi. Mäkisen täsmentämänä; geopolittinen tarinalinja tarkoittaa *tapaa, jolla geopolittiset tapahtumat, sijainnit, osapuolet, prosessit ja intressit järjestetään johdonmukaisesti niin, että tapahtumat saavat selityksen ja tarkoituksen*. Geopoliittinen käsikirjoitus taas voi olla enemmän yleispätevää argumentointia tietyn tapahtuman yhteydessä. (Mäkinen 2008, 106–108.)

Puhumalla geopolittisesta käsikirjoituksesta ja tarinalinjoista Ö Tuathail asettaa geopolittisen argumentoinnin dramaturgiseksi ilmiöksi, jota rakennetaan mediaspektaakkelein. Geopoliittiset käsikirjoitukset ja tarinalinjat yhdessä muodostavat Ö Tuathailin mukaan geopolitiikalle *kieliopin*. Tärkeää on kiinnittää huomiota viiteen seikkaan; 1) miten tapahtumien sijaintipaikka eritellään; 2) miten tilannetta kuvaillaan; 3) miten tyypitetään ja luokitellaan vastustaja; 4) miten tapahtumat luetaan jonkin tai jonkun syyksi; ja 5) miten eri intressejä tapahtumissa ilmoitetaan. (Ö Tuathail 2002, 609.)

Geopoliitiikka retorisenä ja diskursiivisena käytäntönä tarkoittaa siis sitä, että geopolitiikan tutkimus pyrkii avaamaan valtasuhteita, jotka kätkeytyvät maantieteen taakse. Kun vallitsevat geopolittiset järjestykset nähdään ei-annettuina, historiallisesti konstruoituina näkökulmina, haastetaan kansainvälisessä yhteisössä laajalti hegemonisena pidetyt representaatiot. (Popke 1994, 257; McFarlane ja Hayn 2003 mukaan). Tämä onnistuu niin muodollisen (geopoliittisen ajattelun ja geopolittisen perinteen), käytännön (valtion jokapäiväisen toiminnan), struktuurisen (nykyisen geopolittisen tradition) kuin populaarin geopolitiikan (joukkotiedotusvälineiden kuin populaarikulttuurin tuotteiden) läpikäymisellä. (Ö Tuathail 1999; McFarlane ja Hayn 2003 mukaan.)

McFarlane ja Hay toteavat, että jotta geopolittisten toimijoiden näkemys asioista tulee laajasti hyväksytyksi, heidän tulkintansa pitää istua yhteen yhteiskunnassa hallitsevan diskurssin kanssa. Heidän näkemyksensä mukaan juuri *populaarikulttuurin instituutiot* eli muiden muassa joukkotiedotusvälineet uusintavat rutiinomaisesti hallitsevia geopolittisiä mielikuvia, metaforia ja oletuksia niin, että niistä tulee yleisesti hyväksytyjä eli hallitsevan diskurssin

mukaisia. (McFarlane ja Hay 2003 sekä Ó Tuathail ja Agnew 1992, 195 ja Sharp 2000; McFarlanen ja Hayn 2003 mukaan.)

3.3. Median ja journalismin rooli geopolitiikassa

Geopolitiikassa ja sen tutkimuksessa tapahtunut käänne diskursiiviseen näkökulmaan on siten nostanut tutkimuksen keskeiseksi tarkastelun kohteeksi median sisällöt. Media nähdään nykyisin ainakin väylänä, jota kautta geopolitiittisille tulkinnoille voidaan saada kansalaisten tuki – eli kuten aiemmin tuli ilmi, jostakin geopolitiittisestä tulkinnasta tulee hegemoninen eli hallitsevan diskurssin mukainen. Tämän käsityksen mukaan media antaa geopolitiittisille toimijoille areenan, jolla retoriikkaansa käyttää. Mediaa voidaan jopa yrittää tietoisesti saada politikoinnin tueksi.

Itse haluan tässä tutkimuksessa astua askeleen pidemmälle ajatuksesta, että media tarjoaa poliitikkojen ja valtiojohdon geopolitiittisille väittämille väylän tai kanavan yleisön luo. Median merkitys geopolitiittisten diskurssien legitimoinnissa kyllä tunnustetaan, mutta media nähdään silti huomattavan usein vain diskurssien kauttakulkureittinä, eli journalismin lähteenä.

Tutkimuksessani katson, että *media itsessään on (geo)poliittinen toimija*. Vaikka geopolitiittisessä tutkimuksessa tätä median asemaa ei juurikaan korosteta, journalismin tutkimuksessa on tunnustettu median rooli merkitysten tuottajana ja nähty, että media toimii aktiivisesti erilaisten kulttuuristen merkitysten rakentajana. On syytä muistaa se, että journalismi on aina sitä ympäröivän kulttuurin tuote (Lounasmeri 2011, 8), media käyttää tuotteissaan itsenäisestikin kulttuurisia diskursseja maailman merkityksellistämiseen ja ymmärrettäväksi tekemiseen. Uutiset itsessään ovat diskursiivinen käytäntö.

Siten media on tärkeässä osassa geopolitiittisen tiedon jakamisessa ja tuon tiedon ymmärretyksi tulemisessa. Etenkin kansainvälisten konfliktien yhteydessä median rooli vielä suurenee, sillä kun maailmalla puhkeaa jokin kriisi, media on korostetussa asemassa siinä, mitä tietoa suuri yleisö tapahtumista saa (Uskali 2007, 9–10). Median tulkinnat maailman tapahtumista voivat edelleen vaikuttaa lukijoiden muodostamiin mielipiteisiin ja heidän asenteisiinsa. Uutisointi vaikuttaa siten keskeisesti yleisen mielipiteen muotoutumiseen (Uskali 2007, 9–10, 30) tuosta kriisistä ja sen aikaisista tapahtumista.

Kansainvälisen konfliktin ollessa kyseessä jatkuvasti päivittyvät raportit kriisialueelta ja vaikuttavat kuvat luovat tapahtumille tietynlaisen julkisen esittämistavan ja ehdollistavat yleisön tälle representaatiolle, kuten Ö Tuathail (2002, 607) on nostanut esiin. Venäjän–Georgian sodan uutisointia tutkineet Heikkilä ja Valtonenkin (2011, 253) toteavat, että sodan syiden ja seurausten pohdinnassa on kyse aina *poliittisesta analyysistä, jota journalismi keskeisesti uutisoinnillaan luo*. Median tulkitessa Venäjän–Georgian sotaa ja sen antaessa tapahtumille merkityksiä teksteissä, nämä sodan konstruktiot välittyivät edelleen yleisölle eli lehtien lukijoille omaksuttavaksi.

3.3.1. Media poliittisena toimijana

Vaikka yhdeksi journalismin perustehtäväksi yhteiskunnassa on perinteisesti katsottu tiedonvälitys (Hemánus 1990, 30) ja toimittajat itsekkin katsovat työkseen oikean ja olennaisen tiedon välittämisen (Sirkkunen 1996, 63), Zareffin mukaan sellaista asiaa kuin puolueeton journalismi ei ole olemassakaan. Zareffin mielestä informaatio ei ole koskaan vain faktojen siirtoa, vaan se on aina myös poliittinen prosessi. Journalistinen teksti on siten aina myös poliittinen teksti, näkyipä sen poliittisuus tai ei. Poliittisuus ei siis tarkoita aina poliittisesta toiminnasta raportoimista, vaan joukkoviestinten sisällössä on myös oma poliittinen elementtinsä. Poliittiseksi on katsottavissa kaikki ihmisten elämään ja elämisen ehtoihin vaikuttava toiminta ja viestintä. (Zareff 2012, 84–86.)

Mikään journalistinen esitys ei siis kuvaa todellisuutta sinällään. Vaikka kyseessä olisi suora tv-lähetys, se jättää kuvan ja äänen ulkopuolelle jotakin sellaista, mikä voisi vaikuttaa yleisön tulkintaan. (Zareff 2012, 84.) Journalismi myös tarinallistaa todellisuutta, ja tapahtumista tehdään tarinoita viestimen omilla ehdoilla (Hall 2002, 303; Zareffin 2012, 84 mukaan). Koska mediassa todellisuus syntyy sosiaalisessa prosessissa kielen ehdoilla ja kielen perinteinen käyttö taas rakentuu suurelta osin kulttuuristen kategorioiden varaan, journalismi ei voi enempää kuin mikään muukaan teksti päästä eroon poliittisuudestaan. Kulttuuriset kategoriat kun eivät ole mitään luonnollista ainesta, vaan poliittisia ja historiallisia rakenteita. (Zareff 2012, 86.)

Uutinen ei siten ole vain kertomus todellisuudesta, vaan samaan aikaan kertomus kertomuksista.

Uutinen on diskurssien diskurssi. Zareffin sanoin: Työtään tekevä toimittaja toki tekee itse valinnat siitä, mitä hän tekstiinsä kirjoittaa ja millä painoarvolla, mutta tämä ei kuitenkaan tarkoita, että hän tekisi tämän kaiken valistuneena ja itsenäisesti. Jopa puolueettomuuteen pyrkiviä journalisteja ohjaa nimittäin heidän sosiokulttuurinen kehyksensä. Objektiivisuuden ihanteen mukaisesti toimiva toimittaja voi hyvinkin korostaa huomaamattaan piirteitä, joita häntä ympäröivä vallitseva järjestelmä itsessään korostaa. Journalismin olemukseen kuuluu siten pakostakin muiden diskurssien haltuun ottaminen sekä niiden yhdistämisen kokonaisuudeksi, jonka yleisö voi omaksua suhteellisten vaivattomasti tuntematta kaikkien journalismissa vierailevien tahojen puhetapoja. (Pietilä 1995a, 109; Zareffin 2012, 85 mukaan, Entman 2002, 396; Zareffin 2012, 85 mukaan sekä Zareff 2012, 85).

Diskurssien perusajatus on, ettei kieli ole koskaan neutraalia. Kieli ei voi heijastaa sosiaalista totuutta puolueettomasti. Itse asiassa kieli on sosiaalisen todellisuuden tuote siinä missä tuon todellisuuden tuottajakin. Jopa faktana esitetty puhe on konstruoitua; sanat ja tekstit muodostavat erilaisia versioita käsiteltävistä asioista. (Eskola & Suoranta 1998, 141–142 ja Suoninen 1999, 17.) Täten kielen käyttö on jatkuvaa merkitysten antamista eli konstruointia (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 18).

Sosiaalinen konstruktionismi tarkoittaa sitä, että ihmiset eivät kohtaa todellisuutta sellaisenaan, vaan todellisuus merkityksellistetään aina jostakin tietystä näkökulmasta käsin (Jokinen 1999, 39). Esimerkiksi diskurssit tekevät maailmaa merkitykselliseksi. Diskurssit eivät myöskään ole koskaan puolueettomia, vaan niiden avulla voidaan tehdä luonnolliseksi näkökulmia ja antaa subjekteille tiettyjä positioita; mitä voi sanoa, kuka saa sanoa ja missä saa sanoa. (McEwan 2009, 122.) Samasta tekstistä voi tehdä monenlaisia tulkintoja, ja tulkintoja tehdään monessa eri asteessa tai vaiheessa tekstin tuotantoa (Eskola & Suoranta 1998, 142).

Tieto ei siten ole oikeastaan koskaan puolueetonta tai objektiivista, vaan tiedon tuottajat ovat tiettyihin paikkoihin sidottuja sekä erilaisten kulttuuristen sekä muiden tekijöiden vaikutuksessa. Tietoon vaikuttavat sen esittäjä ja esitystapa sekä yleisö ja viestinnän väline. (McEwan 2009, 35.) Yleisöt ovat diskurssien ideologisia subjekteja. Joukkoviestimet sekä tuottavat että ylläpitävät diskursseja, ja niitä kuluttaessa ihmiset ottavat oman osansa yhteiskunnassa.

Hallitsevia diskursseja käyttämällä joukkoviestimet siis ylläpitävät ja uusintavat vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä. (Kunelius 2003, 225–226.)

Näin ollen mikä tahansa teksti, niin tiedotusvälineiden artikkelit ja jutut kuin mikä tahansa muukin tekstuaalinen esitys, representoi maailmaa, mutta myös rakentaa identiteettejä ja muodostaa suhteita. Median luodessa representaatioita maailman tapahtumista on kyse valinnoista, siitä, mitä otetaan representaatioon mukaan ja mitä jätetään pois. Tämä tekee tiedotusvälineiden vallasta luonteeltaan kielellistä, diskursiivista. (Fairclough 1997, 10–14.) Media on taho, joka luo yleisölleen yhteisiä myyttejä, tarinoita ja sosiaalisia fantasioita. Niiden täytyy perustua jaettuihin merkityksiin ja tulkintoihin. Täten media herkästi uusintaa vallitsevaa järjestystä – se, mikä ei sovi konsensukseen kuvataan vieraana tai verhotaan toiseuden viittaan. (Zareff 2012, 85).

Teksti on aina vaihtoehtoista rakennettu. Teksti on täynnä tuottajansa tekemiä valintoja, aina kielellisestä muodosta ja sanoista sisällöllisiin valintoihin siitä, miten asiat esitetään, mitä esitykseen otetaan mukaan ja mitä jätetään pois. Vaihtoehtoisuus on tekstin tulkinnan viitekehys, joka auttaa analysoimaan kielen sosiaalista määräytyneisyyttä ja sen vaikutuksia. (Fairclough 1997, 31.) Tarkoituksena on tehdä arvioida esitysten, representaatioiden, kattavuudesta, pohtia niiden taustatekijöitä ja mahdollista puolueellisuutta sekä tehdä näistä asioista johtopäätöksiä, joista kimpoaa hedelmällistä keskustelua (ibid., 66–67.)

Journalismin poliittisuus tarkoittaa siten myös näiden valintojen tekemistä. Journalistinen teksti on aina monien valintojen ja siten poliittisten päätösten seurauksena syntynyt tarina, tai jopa tarina tällaisista tarinoista:

”Utinen on toimittajan rakentama esitys, jonka välittömänä aineksena eivät ole niinkään tapahtumat, kuin erilaiset ”vieraat puheet” eli haastatteluvastauksista ja lausunnoista aina moninaisiin selvityksiin --- asti ulottuvat esitykset.” (Pietilä 1995a, 82; Zareffin 2012, 84–85 mukaan).

Eli tiettyjen konventioiden on täytyttävä, jotta journalismin sisältö on ymmärrettävää; tämä tarkoittaa sitä, että jotakin käsiteltävästä asiasta otetaan mukaan esitykseen, jotain jätetään pois. Joku tekee aina nämä ratkaisut, ja joku päättää aina myös asioiden esittämisen painoarvon. (Zareff 2012, 84.)

Myös Walter Lippmann on muistuttanut, että jokainen sanomalehti syntyy valintojen seurauksena. Valintoja ei ole mahdollista tehdä objektiivisten standardien mukaan – valinnat ovat tottumuksia. Täten sitä, mitä mediassa kerrotaan todellisuudesta, ohjaavat voimakkaat tottumukset, jotka liittyvät ennen kaikkea median omiin toimintatapoihin asioiden tekemisessä ymmärrettäviksi. Käytäntö ei kuitenkaan ole väärin tai huono. Kyseessä on välttämätön työtapo, joka tekee journalistisista teksteistä mielekkäitä yleisölle. Journalistien olisi kuitenkin hyvä tehdä valinnat näkyviksi; usein toimittaja pyrkiikin esittämään tekstinsä niin, että mielipiteet ja faktat, tietosisältö ja kommentti on erotettu toisistaan. Tähän on käytettävissä monia keinoja, kuten journalismin eri genrejen (uutisesta kommenttiin) vaihtelevuus. (Lippmann 1999, 9 ja Tuchman 1999, 301-303; Zareffin 2012, 84 mukaan sekä Zareff 2012, 84.)

Uutisen neutraali esitystapa ei siltikään aina tee lukijalle selväksi esimerkiksi sitä, mitä jutusta on toimituksessa päätetty jättää pois (Sirkkunen 1996, 71). Myöskään uutisvalinnan taustat eivät ole välttämättä suurelle yleisölle tuttuja. Nimittäin vain kourallinen kansainvälisistä uutisaiheista saa median huomion osakseen, kuten Wanta, Golan ja Lee (2004, 365) toteavat. Tila ja aika ovat medioissa rajallisia; tämän vuoksi uutispäälliköt ympäri maailmaa joutuvat valitsemaan eri aiheista ne, jotka nostetaan uutisiin. Käytännössä vain kourallinen maailman tapahtumista rikkoo uutiskynnyksen; kymmenet ja taas kymmenet aiheet jäävät pimementoon. Ulkomaan uutisiksi päätyvät aiheet valikoituvatkin yleensä median omien, eri maissa hieman toisistaan erilailla painottuvien kriteeristöjen kautta. (ibid.)

Östgaard (1965, 45–50) katsoo, että median päätöksiin uutisista vaikuttavat 1) median taipumus yksinkertaistaa uutisoitavat aiheet, jolloin monimutkaisetkin tapahtumat puetaan yksinkertaiseen, helposti tulkittavissa olevaan ja tiiviiseen muotoon ja kerrotaan selkeällä, ymmärrettävällä kielellä; 2) sensationalismi, jonka vuoksi uutisilla halutaan herättää tunteita eikä puhdas tiedonvälitys enää riitä; sekä 3) samaistumisen mahdollisuus. Galtungin ja Rugenin (1999, 21) mukaan kysymys on loppujen lopulta siitä, mikä herättää kunkin median yleisön mielenkiinnon.

Stevenson (1994) kuitenkin muistuttaa, että toimitukset tekevät päivittäin uutisvalintoja nimenomaan siitä lähtökohdasta, että perinteisessä mediassa jotain on jätettävä pois.

Printtimediassa palstamillimetrit ovat rajallisia, sähköisissä uutisvälineissä ei ole liikaa minutteja jaettavaksi. Stevensonin toteamuksen mukaan aina on olemassa tiettyjä henkilöitä, tiettyjä tapahtumia ja tiettyjä alueita, jotka läpäisevät tiedotusvälineiden kriteeristön toisia todennäköisemmin. (ibid, 301–303.) Uskali (2007, 24–27) toteaa, että tapahtumien kielteisyyttä korostuu kriteereissä, joilla ulkomaanuutinen ylittää kynnyksen tulla julkaistuksi. Lisäksi tiedotusvälineitä syytetään siitä, että ne ovat usein alueellisesti valikoivia ja uutisten painopiste on länsimaissa tai muissa taloudellisesti merkittävässä alueissa. (ibid.) Valinta tapahtuu usein sen pohjalta, mikä oletettua katsojakuntaa kiinnostaa (Sonwalkar 2005, 267; Zareffin 2012, 85 mukaan).

Uskali (2007, 9–10) sanookin, että erityisesti kriisit ja katastrofit erottuvat ulkomaanuutisissa kiinnostavina aiheina. Hamilton ja Jenner (2004) ovat todenneet, että yleisön pohjattomalta tuntuvan tiedonjonon tuntuvat tosiaan herättävän erityisesti sodat ja muut katastrofit. Kempf ja Luostarinen (2003) huomauttavat kuitenkin, että kaikki sodat ja konfliktitkaan eivät läpäise uutisvalintaa. Suuremmalla varmuudella sota, konflikti tai kriisi päättyy läntisen tiedotusvälineiden käsittelyyn, jos jonkun länsimaisen valtion armeijat ovat suoraan osallisena tapahtumissa tai vähintäänkin lännen taloudelliset tai poliittiset kiinnostukset ovat vaakalaudalla. Väkivaltaiseksi eskaloituneiden tilanteiden nousua uutisagendalle edesauttaa lisäksi se, että kyse on yleensä nimenomaan tapahtumista, ei pitempiäaikaisista prosesseista, ja median on helpompi käsitellä tapahtumia (ibid., 8–9).

Kempf ja Luostarinen (2003) muistuttavat, että mediaorganisaatiot ovat yleensä kaupallisia toimijoita, jotka kertovat aiheista ja etenkin sodista juuri sen vuoksi, että nämä tarinat myyvät. Sotatilanteessa medialla on myös verrattain helppo pääsy journalistisesti mielenkiintoisen materiaalin luokse. Sodat ja konfliktit tuottavat dramaattisia kuvia, jännitystä sekä samanaikaisesti Daavid ja Goljat -tyyppisiä vastakkainasetteluita ja koskettavia human interest -tarinoita. Tällaiset tekijät painavat vaakakupissa silloin, kun mediatalot valitsevat kyseisen uutispäivän agendalle nousevat aiheet. (ibid., 8.)

Sillä, mitkä aiheet nousevat median uutislistalle ja miten tämä tapahtuu on merkitystä siksi, että ihmiset kokevat uutisiin päätyvät aiheet merkityksellisinä. Kiinnostus niitä kohtaan kasvaa, ja

myös muut aiheesta kertovat uutiset todennäköisemmin vetävät ihmisten huomion puoleensa (McNelly 1962; Brewer, Graf & Wilnat 2003, 494.) Uutisvalinta on siten agenda setting -prosessin keskiössä. Erityisesti kansainvälisessä uutisoinnissa medialla on portinvartijan rooli, jossa se vaikuttaa erityisesti uutisten merkityksellisyyteen. (Wanta, Golan ja Lee, 2004, 365.)

3.3.2. Agenda setting – miten media vaikuttaa puheenaiheisiin ja mielikuviin?

Joukkoviestintien agendan valinnat ovat median vallankäyttöä. Agenda setting -teorian mukaan journalismi ei suoraan vaikuta siihen, mitä asioista pitäisi ajatella, niin se vaikuttaa siihen, mistä asioista ylipäättään keskustellaan ja mistä ihmisillä on mielipiteitä (McCombs 1981 ja Kunelius 2003, 142–143). Ulkomaan uutisten objektiivisuus onkin saanut osakseen paljon arvostelua, ja arvostelu palautuu pitkälti kysymykseen siitä, voiko uutisointi todella olla puolueetonta, riippumatonta, yleispätevää ja erilaisista näkemyksistä tai asenteista riippumatonta. Kysymys on siitä, onko median mahdollista tavoittaa näkökulma, joka kuvailee ihmisistä vapaata todellisuutta eikä toista jonkun tahon tulkintaa asioista ja ilmiöistä.

Vaikka toimittajat kuvailevat itseään mielellään todellisuutta heijastaviksi peileiksi, tosiasiaassa he kuitenkin rakentavat itse imagoja, jotka ovat usein kielteisiäkin. Journalistiset jutut eivät siten ole palasia todellisuudesta, vaan konstruoituja esityksiä, jotka johdattavat lukijaa, katsojaa tai kuuntelijaa näkemään asian joltakin tietyltä kannalta. (Karvonen 1999, 7.) Mediaa ei siten voi kutsua passiiviseksi välittäjäksi, vaan se on aktiivinen toimija, joka tulkitsee keräämäänsä informaatiota omien tietorakenteidensa pohjalta omia tarkoituksiaan varten (Karvonen 1999, 79).

Uskali siteeraa BBC:n uutisten päällikkö Roger Moseyta, joka on sanonut näin:

”Uutiset ovat kuvauksia maailmasta sellaisena kuin se on, eikä sellaisena kuin haluaisimme sen olevan. Tv-uutiset on vain lähtöruutu maailman tutkimiselle, eikä viimeinen sana maailmasta.” (Uskali 2007, 17.)

Näin ajatukseen mediasta todellisuuden tulkkeina liittyy jokaisen yleisössä olevan yksilön oma tapa nähdä tapahtumat median välityksellä. Vaikka media tuottaisikin vain todellisuutta jäljentävän kuvan, median tekemät tulkinnat saavat helposti totuuden leiman, sillä

joukkotiedotusvälineiden sanaan luotetaan ja uskotaan (Uskali 2007, 9–10).

Geopolitiikan tutkimuksen kannalta median näkeminen pelkästään tiedonvälittäjänä, luonteeltaan neutraalina tai objektiivisena yhteiskunnallisena toimijana, on ongelmallinen. Tiedonvälittäjän rooli nimittäin naamioi median osan jatkuvassa tekstuaalisessa ideologioiden ja valtasuhteiden toisintamisessa. Tämä osa medialla on erityisesti poliittisista ja myös geopolittisista asioista kirjoittaessaan. (McFarlane ja Hay 2003.) Myös Fairclough on todennut, että median maailman esittämisen tavat sekä sosiaalisten identiteettien ja sosiaalisten suhteiden rakentaminen liittyvän joukkotiedotusvälineiden kielen ideologiseen toimintaan. Kyse on siitä, miten yhteiskunnan valtasuhteet vaikuttavat joukkotiedotusvälineisiin ja päinvastoin. Fairclough'n mukaan ideologiat ovat väittämiä, jotka ovat tekstissä läsnä epäsuorasti. Ne ylläpitävät ja muokkaavat valta- ja hallintasuhteita. (Fairclough 1997, 23–25.)

Agenda setting -teoria virittääkin kysymyksen median vallasta selkeäksi. Yksinkertaistettuna kysymys kuuluu: Millaisia ovat käsiteltävää asiaa koskevat mediasisällöt? Tuomalla jonkin ilmiön voimakkaasti esille ja luomalla siihen liittyviä mielikuvia (joko positiivisia tai negatiivisia) media luo yleistä mielipidettä. Kun arvioidaan median valtaa, onkin kysyttävä kuka, missä määrin ja millä tavalla hallitsee mediassa ja julkisuudessa käytävän keskustelun asialistaa, sen tärkeysjärjestystä ja sitä, millaisia avainkäsitteitä keskustelussa käytetään. (Kunelius, Noppari & Reunanen 2009, 50– 51.) Näin media rakentaa todellisuutta ja jäsentää yleisönsä kokemusta maailmasta.

Agenda setting -teorian mukaan medialla siis on merkittäviä yhteiskunnallisia seurauksia; journalistinen todellisuus on käytettävissä myös muun todellisuuden rakentamiseksi. Uutisvalinnan merkitys liittyykin keskeisesti keskusteluun median vallasta. Uutisteksteillä on nimittäin yhteiskunnassa tietynlainen sosiaalinen funktio; ne järjestävät yhteiskunnan jäsenten yhteisiä kokemuksia ja selittävät monimutkaisia ja hämmentäviä ilmiöitä (Woodstock 2002). Median luomat maine- ja mielikuvatekijät ovatkin usein ratkaisevassa asemassa, kun ihmiset tekevät median käsittelemiä aiheita koskevia valintoja ja päätöksiä (Karvonen 1999, 18). Medialla on siis valtaa määrittää ainakin se, mistä milloinkin puhutaan ja mitkä aiheet ylipäänsä nousevat esiin yhteiskunnallisina kysymyksinä (Uskali 2007) kohdistamalla yleisön huomion

tiettyihin ongelmiin tai aiheisiin. Tämä esityslistan eli agendan muovaaminen on siksi yhteiskunnallisesti merkittävää, että joukkoviestinnän välityksellä raportoitu yleinen mielipide vaikuttaa myös esimerkiksi poliittiseen päätöksentekoon. (Kunelius 2003, 142–143.)

Mediatutkimus on viime aikoina palannut pohtimaan taas enemmän median vaikuttamisen problematiikkaa (Kunelius, Noppari & Reunanen 2009, 50–51). Samalla kun median vaikutus yleiseen mielipiteeseen on saanut jälleen enemmän tutkijoiden huomiota, median vallan sanotaan vähentyneen lisääntyneen mediatarjonnan vuoksi. Mediakentän muutokset, kuten yleisösegmenttien pieneneminen ja hajaantuminen, monimutkaistavat ajatusta (Bennet & Iyengar 2008). Castells (2009) puhuu täysin uudesta julkisen viestinnän muodosta eli siirtymisestä joukkoviestinnästä yksilöiden joukkoviestintään; siinä missä joukkoviestimet lähettivät viestiä harvoilta monille, uudella aikakaudella sanomat liikkuvat monilta monille.

Median vaikuttavuus on kuitenkin yksi tärkeä syy sille, *miksi* uutisten tutkiminen on yhteiskunnallisesti niin merkittävää. Joukkotiedotusvälineiden yleisöt muodostuvat joukoista, jolloin yleisö koko vahvistaa tiedotusvälineiden valtaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Samalla valtiossa herää kiinnostus hallita joukkotiedotusvälineitä. Yleisö ei voi vaikuttaa viestintään, jolloin lukijat, katsojat ja kuuntelijat ovat vastaanottavaisessa asemassa. (Fairclough 1997, 57.)

Keskustelu median vallasta yhteiskunnassa keskittyy hyvin usein median ja poliittisten päättäjien välisiin suhteisiin, sillä journalismin yhteiskunnallisissa funktioissa korostuu ajatus sen roolista neljäntenä valtiomahtina. (Karppinen, Jääsaari & Kivikuru 2010, 25.) Median vallalla on kuitenkin muitakin muotoja. Sen on ajateltu liittyvän erityisesti valtaan vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin tai yleiseen mielipiteeseen. Perinteisessä joukkoviestinnän vaikutustutkimuksessa median valta tiivistyikin vahvasti oletukseksi yleisen mielipiteen hallinnasta. Vaikutustutkimus (MCR-perinne) tuntui ajattelevan, että median viestit vaikuttavat hyvinkin suoraan yleisön käyttäytymiseen, asenteisiin ja mielipiteisiin. (Kunelius, Noppari & Reunanen 2009, 50–51.) Myöhemmin vaikutustutkimuksessa arveltiin, että jos joukkoviestimet eivät nyt vallan kykene muuttamaan ihmisten mielipiteitä, niin ainakin ne pystyvät jossain määrin vahvistamaan niitä (Klapper 1969).

Median vaikutus mielipiteen muodostumisessa on toki kiistanalainen asia. Karppinen, Jääsaari ja Kivikuru (2010, 10) kirjoittavat, että useimmat tutkimukset toteavat nykyään, että media onnistuu harvoin muuttamaan ihmisten näkemyksiä asioista ja tapahtumista ja että mielipiteen muotoutumisessa suurempi merkitys on sosiaalisella ympäristöllä ja kasvatuksella kuin medialla. Mielipiteisiimme siis vaikuttavat enemmän meitä lähellä olevat ihmiset omine mielipiteineen. Onkin hyvä pitää mielessä, että mielipiteellä voi olla useita alkuperiä. Silti usko median ja journalismin laajaankin merkitykseen esimerkiksi yleistä mielipidettä muokkaavana tekijänä on enemmän ollut taas lisääntymässä kuin vähenemässä (Peter 2004).

Ikävalkon ja Uimosen (1996, 14-19) mukaan median vaikutuspiirissä olemisella on huomattavia yhteiskunnallisia seurauksia, sillä uutisten esittämästä todellisuudesta tulee meille merkittävä oman todellisuutemme rakennusmateriaali. Ikävalkon ja Uimosen mukaan media kilpailee esimerkiksi aatteiden, politiikan, perinteiden, työpaikan, oppilaitosten ja koulujärjestelmän sekä ystävien ja perheen kanssa ihmisten tiedollisen ja asenteellisen maailmankuvan muokkaajana. He eivät olisi niinkään varmoja siitäkään, etteikö media olisi jo jättänyt nämä muut taakseen:

”Vain tiedotusvälineillä on jokapäiväinen, reaaliaikainen tai lähes reaaliaikainen ja läpi elämän jatkuva ote ihmisiin.” (ibid, 15.)

Wanta, Golan ja Lee katsovat, että median valta ei rajoitu agenda settingiin. Median valta määritellä puheenaiheita on kolmikön mielestä vasta median vaikutusvallan ensimmäinen taso. Toisella tasolla median valta on huomaamattomampaa, sillä huomio siirtyy uutisoinnin kohteista näiden ominaisuuksiin. Kun ensimmäinen, agenda settingin taso, vaikuttaa ihmisten mielikuviin siitä, kuinka merkityksellisestä asiasta on kyse, seuraavalla tasolla *vaikutetaan mielikuviin itse asiasta*. (Wanta, Golan ja Lee 2004, 367.)

McFarlane ja Hay kirjoittavat, että populaarikulttuuri instituutioineen – joihin sanomalehdet ja muut joukkoviestimetkin kuuluvat – on *keskeinen kansainvälisen tiedon tuottamisen ja vahvistamisen areena*. Näin ollen uutiset tarjoavat tulkintoja myös kansainvälisistä tapahtumista, joissa on olemassa geopoliittinen ulottuvuus. Lehtien sivuilta yleisölle välittyvä kansainvälinen tieto antaa yleisölle kehyksen, jonka avulla he voivat ymmärtää geopolitiikkaa ja geopolittisiksi katsottuja tapahtumia. Joukkotiedotusvälineiden kautta geopolitiikan monimutkaisuus ja

monimuotoisuus tulee tukahdetuksi, ja geopolitiikka tiivistyy hallittavissa oleviksi geopolitiittisiksi abstraktioiksi. Populaarikulttuuri helpottaa määritelmien tekemistä tapahtumista ja tekee ilmiöistä yleisön silmissä ymmärrettäviä. (McFarlane ja Hay, 2003.) Ymmärrettävistä asioista ihmisten on helpompi muodostaa mielipiteitä.

Myös Soroka (2003) puolustaa näkemystä, jonka mukaan media vaikuttaa yleisen mielipiteen muodostumiseen etenkin ulkopoliittisissa kysymyksissä. Kansainvälisiä suhteita koskevasta tiedosta suurimman osan yksilöt saavat juuri mediasta – henkilökohtaiset kokemukset eivät näissä tilanteissa auta paljoakaan mielipiteen muodostamisessa. (ibid., 28 ja 43–44.) Medialla on täten myös yleisön geopolitiittisten määritelmien rakentumisessa oma tärkeä roolinsa. Media tuo ihmisten ulottuville geopolitiittisista asioista käytävää keskustelua ja asioihin liittyviä erilaisia mielipiteitä. Joukkotiedotusvälineiden tekemät aihevalinnat ja painotukset voivat vaikuttaa osaltaan, millainen kuva ihmisille asioista muodostuu. Toisaalta tiedotusvälineet heijastavat vallitsevia geopolitiittisiä ajatusmalleja ja yleisesti käytävää keskustelua. Tiedotusvälineet ovat siis tältäkin kannalta katsottuna mielipiteenmuodostajia, joilla on kyky luoda geopolitiittisiä mielikuvia ja käsityksiä. (Leppäaho 2013, 34.)

Myös McFarlanen ja Hayn (2003) mukaan media on keino, jolla versioidut totuudet voivat päästä osaksi julkista diskurssia ja lopulta osaksi tavanomaista yleistietoutta, jota hyödynnetään edelleen valtasuhteiden ylläpitämisessä. Media ilmaisee ja käyttää valtaansa reportaaseissaan, jotka toimivat kanavana todellisuuden eri versioille. Siksi medialla on erityinen rooli yhteiskunnassa juuri poliittisista aiheista kertoessaan:

”Ihmisten epävarmuus omasta poliittisesta asemastaan yhdistettynä poliittisia aiheita ympäröivään mahdollisten tulkintojen ja näkökulmien kirjoon sekä uutismedian taipumukseen käyttää toistuvasti tiettyjä strategioita tapahtumien tulkintaa tekevät mediasta erittäin merkittävän toimijan yleisen mielipiteen muodostumisessa.” (Iyengar 1990, 20–21; McFarlanen ja Hayn 2003 mukaan.)

Yankelovich toteaa yleisen mielipiteen syntyvän, kun ajatuksia vaihdetaan julkisesti. Mielipiteen pohjalla on silloin käytetty julkista harkintaa. Ihmiset ovat tarttuneet tiettyyn asiaan, harkinneet sitä monelta kannalta sekä ymmärtäneet tekemänsä valinnat ja niiden seuraukset. Julkinen

mielipide ei ole mitattavissa oleva objekti, vaan prosessi, jonka avulla tehtyjä valintoja voidaan hahmotella ja käydä niistä keskustelua. (Yankelovich 1991.) Suhonen (1998, 171 ja 175) tarkentaa, että yleinen mielipide on kooste kansalaisten mielipiteistä, joka on muotoutunut lehdistön ja ihmisten sen pohjalta käymän keskustelun eli julkisen mielipiteen vaikutuksesta. Yleinen mielipide sisältää ajatuksen, että kansa voisi todella puhua ikään kuin yhdellä suulla (Peters 2001, 90).

Walter Lippman (1965) erotteli teoksessaan *Public Opinion* yleiselle mielipiteelle kaksi tasoa. Pienellä kirjoitettuna public opinions tarkoittaa yksittäisten ihmisten mielissä olevia käsityksiä maailmasta ja heidän omasta suhteestaan siihen. Isolla kirjoitettuna Public Opinion taas tarkoittaa ihmisten mielipiteistä kiteytynyttä kansallista tahtoa, yhteiskunnallista päämäärää tai ryhmäasennetta, joka ohjaa yhteisön ja sen johtajien toimintaa. Lippmannille yleisö on peräti vaarallinen ja irrationaalinen voima, jolla on valta jopa valita hallitus ja myös laittaa se vaihtoon. Yleisö voi hyväksyä tai olla hyväksymättä hallituksen tekemät ratkaisut, mutta se ei voi johtaa hallitusta; massa ei voi määrätä. (ibid, 14, 18–19.)

Yleinen mielipide on siis kansan enemmistön mielipide, joka on luonteeltaan julkista – se syntyy julkisen keskustelun pohjalta ja se voidaan myös esittää julkisesti valtaapitäville, vaatiessa heitä toimimaan. Nimmon (1978) sanoja mukaillen, yleinen mielipide on yksittäisten henkilöiden mielipiteistä koottu mielipide, joka valtaapitävien ja päätöksiä tekevien tahojen on syytä ottaa harkiten huomioon. Median uskotulla vaikutuksella yleisöön on toinen puolensa; sen vuoksi myös mediaan itseensä pyritään vaikuttamaan.

Onkin hyvä pitää mielessä, että media ei muotoile uutisagendaansa täysin itsenäisesti. Median työtä tukee rutiinitietolähteet, kuten esimerkiksi viranomaiset ja tutkijat (Kunelius 2003, 142–143). Toimittajat siis työskentelevät monien vaikutusyritysten ja vaikutusten alaisina (Uskali 2007, 9). Voidaankin sanoa, että pyrkimys riippumattomaan ja totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen on journalistisissa piireissä vahva, mutta siinä ei aina onnistuta.

4. TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTO JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Geopoliittiset tarinalinjat ovat ”totta” aina vain tietyn ajanjakson (Mäkinen 2008, 30). Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia geopoliittisia tarinalinjoja länsimaisessa sanomalehdistössä tarjottiin Venäjän–Georgian sodasta sodan aikana elokuussa 2008.

Tässä luvussa kerron tutkielmassa käytetystä tutkimusaineistostani ja asetan myös tutkimuskysymykset, joita aineistoltani kysyn. Lopuksi kerron tarkemmin käyttämästäni tutkimusmenetelmästä. Tarkastelen aineistoani Gearoid Ò Tuathailin kehittämän diskurssiivis-argumentatiivisen geopolitiikan kieliopin tulkintakehyksen avulla. Ò Tuathailin metodi kuuluu diskurssianalyysiksi katsottavien tutkimuksen lähestymistapojen joukkoon.

4.1. Aineisto – mitä tutkitaan ja miksi?

Koska geopolitiikka ei ole itsestään selvää tai annettua, vaan siinä on kyse erilaisista määritelmistä, jotka käyvät kamppailua keskenään, voidaan sanoa, etteivät geopolitiikan määritelmät synny irrallaan maailmasta. Niillä on yhteys erilaisiin pyrkimyksiin ja arvoihin. Siten myös kaikki tekstit, joissa määritellään ja tulkitaan geopolitiikkaa, ovat osaltaan luomassa geopoliittista ymmärrystä. (Leppäaho 2013, 10.)

Kun Venäjän–Georgian sota syttyi, se nousi länsimaissa merkittäväksi uutistapahtumaksi. Selkkaus nousi länsimaisessa sanomalehdistössä useaksi päiväksi ulkomaanuutisten pääuutiseksi. Toimituksissa tehdään päivittäin valintoja sen suhteen, mistä aiheista kirjoitetaan ja etenkin mitä näkökulmia niihin valitaan. Valitsemalla Venäjän–Georgian sodasta uutisoimisen media siis toimi poliittisena toimijana, joka uutisoinnin myötä välitti yleisölleen tekemiään geopoliittisia tulkintoja Kaukasian tapahtumista.

Tässä tutkielmassa tutkimuskohteena ovat Venäjän–Georgian sodasta kirjoitetut sanomalehtiartikkelit neljässä länsimaisessa sanomalehdessä – Helsingin Sanomissa, The New York Timesissa, The Timesissa ja Le Mondessa. Huomioin lehdistä kolme osastoa; premin,

pääkirjoitussivun sekä ulkomaan osaston. Aineistoni käsittää niin pääkirjoituksia, uutisia ja sähköuutisia sekä toimituksellisia mielipidekirjoituksia; viimeksi mainittuihin lasken kuuluvaksi esimerkiksi erilaiset uutisanalyysit, näkökulmat ja kommentit. Suurin osa aineiston artikkeleista on lehtien ulkomaan osastojen sivuilla esiintyneitä juttuja. Olen luokitellut aineistoni jutut kolmeen kategoriaan; uutisiin, pääkirjoituksiin ja analyysseihin (kts. liite).

Tarkasteluaikavälini on 9.–14.8.2008 ja se kattaa lyhyen sodan vaiheet sen syttymisestä sotatoimien lopettamiseen. Olen valinnut tarkasteluaikavälin päättymisajankohdan sillä perusteella, että viiden päivän sotaan oli saatu 12. elokuuta sovittua tulitauko; nämä uutiset kerrottiin sanomalehdissä 13. elokuuta. Halusin vielä ottaa aineistoon mukaan yhden päivän jutut arvellessa, että tuolloin lehdissä voisi olla enemmän analyttisiä artikkeleita, joissa tapahtumia pohdittaisiin geopoliittisista näkökulmista. On syytä huomauttaa, että median mielenkiinto Georgian tapahtumiin ei kuitenkaan loppunut kuin seinään 14. elokuuta. Päätökseni tarkasteluaikavälistä on ollut myös hyvin työekonomisen. Johonkin on tehtävä raja mukaan otettavien ja valitsematta jäävien lehtien välille. Koska analysoitavana on ollut neljä sanomalehteä, koin, että tämä raja on järkevä, jotta aineisto ei kasva liian isoksi tämän tutkielman mittakaavaan. Toki itse sodan pituus helpotti työtä huomattavasti; jos konflikti olisi kestänyt kuukausia, olisi juttujakin tapahtumista ollut huomattavasti enemmän.

Aineistoa kertyi yhteensä 132 artikkelia. En oleta, että kaikissa aineiston artikkeleissa välttämättä tarjotaan lukijoille geopoliittisia tulkintoja. Koko aineiston läpikäyminen on kuitenkin välttämätön siltä varalta, että tulkintoja jutuissa tehdään; geopoliittiset tulkinnat eivät nopeasti vilkuillen tartu tekstistä silmään, eivätkä ne myöskään paljastu esimerkiksi otsikosta tai ingressistä, joten tarkempi tutustuminen artikkeleiden sisältöön on analyysin kannalta olennaista. Tässä tutkimuksessa olen keskittynyt nimenomaan printtimediaan, vaikka yhtä perustellusti voidaan katsoa myös sähköisten uutisvälineiden tekevän geopoliittisia tulkintoja. Nykyaikana, kun uutiskilpailussa nopeus on valttia, voi sähköisten medioiden merkitys olla hyvin merkittävä. Sähköisen materiaalin jäljittäminen ja kokoaminen on kuitenkin paljon haastavampaa kuin arkistoitujen sanomalehtiartikkeleiden.

Miksi sitten juuri Helsingin Sanomat, The New York Times, The Times ja Le Monde? Miksi ei

lainkaan venäläisiä lehtiä? Ratkaisuni kieltämättä tekee tutkimuksestani hyvin länsimaisesti painotteisen, ja venäläisen lehden mukana olo olisi yhtä perusteltua kuin keskittyminen länsimaiseen lehdistöön, ellei jopa perustellumpaa. Tein päätökseni kuitenkin pitkälti omaan asiantuntemukseeni ja osaamiseeni perustuen. Halusin keskittyä tutkimuksessani kussakin maassa suuren lukijakunnan saavuttavaan laatulehteen, ja valittujen neljän sanomalehden kohdalla pystyin toteamaan, että kukin on ilmestymismaassaan arvostettu ja merkittävä lehti. Venäläistä mediaa en valitettavasti tunne, enkä myöskään osaa venäjää, joten olisin väistämättä joutunut valitsemaan englanninkielisen julkaisun. Oletin lisäksi, että englanninkielisellä medialla ei ole Venäjällä yhtä arvostettu asema kuin venäjänkielisellä. Ratkaisuuni vaikuttivat myös käytännön syyt; valitsemieni neljän sanomalehden arkistojen saatavuus oli hyvä, mikä auttoi aineiston keruussa. Aineiston sain käsiini sekä Tampereen yliopiston sanomalehtiarkistosta että Kansalliskirjaston mikrofilmitallenteilta.

Diskurssianalyysin tarkoituksena on tutkia tapoja, joilla toimijat kuvaavat ilmiöitä ja nimeävät niille syitä. Pelkästään sanavalinnoilla rakennetaan diskursseja. (Suoninen 1999, 18 ja 107.) Sanomalehtien uutisetkin syntyvät aina tulkintojen kautta. Tässä tutkielmassa tarkasteltavana on toimituksessa tehtyjen tulkintojen taso. Uutista tehdessään toimittajalla on käytössään lähdeaineisto, josta hän on tiettyjä juttuja valitsemalla ja tiettyjä karsimalla koostanut valmiin jutun, joka painettiin lehden sivuille. Hän on siis tehnyt tulkinnat tapahtumista, ja välittää tekemänsä tulkinnan eteenpäin lukijoille. Koska pyrkimyksenäni on selvittää, millaisia tulkintoja Venäjän–Georgian sodasta *nimenomaan neljässä länsimaisessa sanomalehtitoimituksessa* tehtiin, käytännön analyysissä jätän huomioimatta jutuista löytyvät geopoliittiset tulkinnat, jotka on nimetty esimerkiksi toisen sodan osapuolen tekemiksi (Venäjän ja Georgian johtajat ja muut ulkopoliittiset edustajat). Samoin olen ohittanut kommentit, joista kuuluu kansainvälisen yhteisön muiden jäsenten ja organisaatioiden (esimerkiksi Yhdysvaltojen ja muiden valtioiden johtajat tai Etyjin edustajat) ääni. Rajauksen olen tehnyt tutkimuksen fokuksen ja mielenkiintoni kohteen vuoksi eli selvittääkseni, miten sotaa sanomalehdissä tulkittiin.

Tekemäni rajaukset eivät tarkoita sitä, etteikö tutkimusta voisi toteuttaa myös toisenlaisella aineistolla ja erilaisin rajauksin. On hyvä pitää mielessä, että tutkimuksellani ei ole mahdollista selvittää, millaisia tulkintoja lehtien lukijat artikkeleiden pohjalta on Venäjän–Georgian sodasta

tehnyt – tutkimuksen tavoitteena ei ole saada tietoa siitä, millainen geopolitiittinen ymmärrys yleisöllä Kaukasian tapahtumista on. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksenaan ei edes ole pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin, vaan kuvailla ja ymmärtää tapahtunutta tai toimintaa sekä tulkita ilmiötä (Eskola & Suoranta 1998, 61).

4.2. Tutkimuskysymykset – mitä aineistolta kysytään?

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia geopolitiittisia tarinalinjoja Venäjän–Georgian sodasta esiintyy?
2. Onko jokin tietty tarinalinja dominantti?

4.2. Tutkimusmetodina geopolitiikan kieliopin tulkintakehys

Kun puretaan *käytännön geopolitiikan perusteluita* pureudutaan samalla tapoihin, joilla geopolitiittista ymmärrystä tai tietämystä kansainvälisistä kriiseistä, niiden toimijoista ja tapahtumista luodaan. Tarkastelun kohteena käytännön geopolitiikan perustelujen tutkimuksessa on siis esimerkiksi se, miten puheilla luodaan kansainvälisille kriiseille merkityksiä, miten rakennetaan tarinoita selittämään kriisejä, millaisia strategioita kehitetään kriisien kaltaisten poliittisten haasteiden käsittelyyn tai se, miten kriiseihin käsitteellistetään ratkaisuja kriiseihin. (Ó Tuathail 2002, 603.)

Analyttisenä työkalunani käytän tässä tutkimuksessa Gearoid Ó Tuathailin käsitettä *geopolitiikan kieliopista*. Kyse on Ó Tuathailin kehittämästä diskursiivis-argumentatiivisesta geopolitiikan perusteluiden tai tulkintojen tutkimustavasta.

Gearoid Ó Tuathailin mielestä ulkopoliittisten käytäntöjen tutkimuksessa oli sivuutettu pitkään ulkopoliittisen toiminnan tietyt aspektit. Hän halusi tarttua siihen, miten geopolitiittisia kriisejä luokiteltiin ja geopolitiittisia tarinalinjoja luotiin, millaisia sisäisiä jännitteitä ja ristiriitoja geopolitiittisissa käsikirjoituksissa ilmeni sekä tapoihin, miten ulkopoliittisissa toimintatavoissa määriteltiin ongelmat ja ratkaisut. Hänestä tutkimukseen oli tarvetta kehittää yksityiskohtainen työkalu käytännön geopolitiikan perusteluiden tutkimiseen. (Ó Tuathail 2002, 601.)

Ò Tuathailin mukaan yhteiskuntatieteilijät ovat jo kauan sitten havainneet, että asioiden luokittelu on perustavaa laatua oleva tekijä siinä, miten ihmiset ymmärtävät maailmaa. Luokittelemalla ihmiset järjestävät “vieraan” ja “kaaoksen” tuttuihin luokkiin, ymmärtävät erilaisia ilmiöitä. He kesyttävät “vieraan” nimeämisen kautta ja ankkuroivat sen arkisen alueelle. Luokittelu täydentyy vielä avoimessa keskustelussa ilmiön ainutkertaisuudesta. (Ò Tuathail 2002, 608.) Ò Tuathailin näkökulma tutkimukseen onkin hallintotieteiden tutkimuksen argumentatiivisen lähestymistavan sekä kansainvälisen politiikan sosiaalisen konstruktionismin näkökulmien yhdistelmä, jota hän on höystänyt valikoiduilla retoriikan kirjallisuuden tarjoamilla ajatuksilla kuin myös sosiaalipsykologian pohdinnoilla merkityksestä. (Ò Tuathail 2002, 601.)

Oman diskursiivisen lähestymistapansa perustaksi Ò Tuathail nostaakin kolme filosofista olettamusta:

1. Ajattelu on sosiaalinen prosessi. Ihmiset eivät keskustelee sen vuoksi, että heillä on sisäisiä ajatuksia, joita ilmaista; ennemmin heille syntyy ajatuksia sen tähden, että heillä on mahdollisuus keskustella julkisesti ja käyttää kieleksi kutsuttua voimavaraa tulkintaan.
2. Ajattelu on luova dialoginen prosessi, joka alkaa sosialisatiosta ja kehittyy tulkintakehykseksi. Ajattelu sisältää aktiivisen prosessin erilaisten tilanteiden luokittelusta niiden tarkentamiseen sekä merkityksellistämiseen johdonmukaiseksi ja yhtenäiseksi tarinalinjaksi. Jokaisen tilanteen ja näkökannan muodostamisessa käytetään myös kritiikkiä ja oikeutusta, argumentoinnin ja debatin välityksellä. Tapahtumien ja argumenttien muuttaessa ihmiset päivittävät omia näkemyksiään. Tietyn näkökannan omaksuttuaan ihmiset hyväksyvät hallitsevan tarinalinjan mukaisen merkityksen ja sen sallimat kuvat, metaforat, analogiat ja perustelut.
3. Poliittiset johtajat ja ulkopolitiikat virkamiehet ovat ammattimaisia retoriikkoja, joiden työ on rakentaa sellaisia argumentteja, jotka maalaisjärjellä ajateltuna on helppo hyväksyä ja vakuuttamisen kautta luoda sosiaalinen konsensus, joka mahdollistaa poliittisten linjojen vedon sekä toiminnan. (Ò Tuathail 2002, 606–607.)

Edellä mainittujen filosofisten olettamusten pohjalta Ò Tuathail kehitti oman heuristisen teoriansa käytännön geopolitiikan perustelujen toiminnasta (Ò Tuathail 2002, 601) Teoriaan kuuluu metodologinen työkalu, jota Ò Tuathail kutsuu *geopolitiikan kieliopiksi*. Työkalu yhdistää siis diskursiiviseen lähestymistapaan argumentatiivisen näkökulman, joka käyttää retoriikan perinnettä politiikan teon ymmärtämiseksi. Analyysiä on mahdollista tehdä geopolitiittisten tarinalinjojen lisäksi geopolitiittisten käsikirjoituksen tasolla. Ò Tuathail itse tutki tulkintakehyksellään Bosnian sodan geopolitiikan tarinalinjoja. Ò Tuathail kysyi:

”Miksi Bosnian sota oli ”humanitaarinen painajainen” eikä jotakin muuta? Mikä teki Bosnian invaasiosta erilaisen kuin Kuwaitin invaasiosta?” (Ò Tuathail 2002, 602– 603.)

Ò Tuathail siis vertaili kahden sodan, joiden vaiheet etenivät hyvin samankaltaisesti, geopolitiikan tarinalinjojen eroavaisuuksia. Hän oli pannut merkille, miten ulkopoliittiset johtajat tulkitsivat tilannetta eri tavalla: Persianlahden sodan alkaessa Yhdysvaltain presidentti George Bush julisti irakilaiset kansainvälisiksi rosvoiksi ja lainsuojattomiksi, joiden rajua aggressiota ei hyväksytä. Bosnian sotaan suhtautuminen oli toisenlaista – hyökkäys oli moraalisesti tuomittavaa ja hyökkääjille toki oli määrättävä sanktioita, mutta varsinaisesti toimenpiteet olivat kahden sodan välillä erilaiset. Bosniaan haluttiin toimittaa humanitaarista apua, mutta sotilaallinen interventio ei tullut kyseeseen.

”Bosnia oli humanitaarinen painajainen Euroopan sydämessä, sota oli alueellinen humanitaarinen haaste eikä globaali geostrateginen uhka kuten Kuwait.” (Ò Tuathail 2002, 602–603.)

Ò Tuathailin työkalua on hänen itsensä lisäksi hyödyntänyt myös muun muassa Sirke Mäkinen tutkiessaan väitöskirjassaan venäläistä geopolitiittista visiointia ja argumentointia. Mäkinen pureutui Venäjän politiikkaan ja erityisesti julkiseen poliittiseen argumentaatioon ja tutki vallan puolueiden sekä demokraattisen ja kommunistisen opposition johtavien poliitikkojen julkisia argumentteja Tšetšeniasta ja Natosta vuosina 1994–2003. Tarkastelussaan Mäkinen huomasi, että venäläispuolueiden ulkoisia uhkia koskeva argumentaatio oli hyvin samankaltaista, mutta sisäisen uhan näkemykset poikkesivat paljonkin toisistaan. Tutkimuksessaan Mäkinen totesi myös, että vaikka geopolitiittiset argumentit muuttuvat tapauksesta ja kontekstista toiseen, niitä

käytetään pysyvämpien geopoliittisten visioiden rakentamiseen. Eri puolueiden retoriikalle yhteistä oli Venäjän suvereniteetit ja tasavertaisen aseman puolustaminen sekä länsimaiden syyttäminen kaksinaismoralismista. (Mäkinen 2008.) Ò Tuathailin työkalulla on siis onnistuttu tarkastelemaan kahta hyvin erilaista geopoliittista tutkimuskohdetta selvin tuloksin. Itse keskityn tässä tutkielmassa vielä enemmän itse sanomalehtiin geopoliittisena toimijana, ei siis poliittisten johtajien geopoliittisen toiminnan väylänä.

Geopolitiikan kieliopin tulkintakehys näkee käytännön geopoliittisen perustelun dramaturgisena ilmiönä ja identifioi viisi kohtaa, joiden avulla geopolitiikan tarinalinjoja voi lähestyä. Hänen mukaansa tärkeää on tarkkailla 1) miten tapahtumapaikka määritellään eli onko kyseessä paikallinen, alueellinen vai globaali tapahtuma; 2) miten tilannetta kuvaillaan eli millaisia skenaarioita ja analogioita tapahtumista rakennetaan; 3) miten tapahtumien toimijat tyypitellään; 4) miten syy-seuraussuhteet esitetään ja mahdollisesti syylliset nimetään; ja 5) millaisia strategisia laskelmia esiintyy. (Ò Tuathail 2002, 610–616.)

Sekä Ò Tuathail ja Mäkinen etenivät geopolitiikan tarinalinjojen selvittämisestä vielä yksityiskohtaisempaan rakenteelliseen ja sisällölliseen vertailuun, mutta itse käyn omassa tutkielmassani läpi aineiston esittämällä sille viisi kysymystä, joilla geopoliittinen kielioppi on mahdollista saada tekstistä puretuksi. Kysymykset on esitetty taulukossa 1. Perusteluni analyysin jättämisestä pintapuolisemmaksi kuin Ò Tuathail ja Mäkinen on se, että jo tällä tasolla pääsen kiinni tavoittelemiini asioihin. Aineistoni laajuuden vuoksi syvällisempi vertailu myös paisuttaisi pro gradu -työni mitaltaan jo lähes väitöskirjaksi.

Gearoid Ò Tuathailin analyysitapa tarjoaa selkeän työkalun, joka määrittää aineistolle asetettavat kysymykset, joilla geopoliittiset tarinalinjat on mahdollista erottaa tekstimassasta. Pitäydyn analyysiosassa Ò Tuathailin viiden kysymyksen patteristossa kuuliaisesti, sillä yleisesti ottaen diskurssianalyysi ei ole ristiriidaton tutkimuksen lähestymistapa. Olen näin halunnut pyrkiä läpinäkyvyyteen, jotta lukija pystyy seuraamaan löytämiäni geopoliittisia tarinalinjoja poimimieni esimerkkien kautta. Huomautan, että koska olen ollut kiinnostunut nimenomaan lehtien tulkinnoista, olen pyrin jättämään huomiotta suorat sitaatit ja epäsuorat lainaukset erilaisilta ulkopoliittisilta johtajilta ja asiantuntijoilta. Näin olen halunnut päästä käsiksi siihen

retoriikkaan ja diskursseihin, joita media itse poliittisena toimijana käyttää tulkinnoissaan. Kävin aineistoni systemaattisesti läpi niin, että kävin koko viiden kysymyksen patteriston läpi yhden ja saman artikkelin kohdalla ennen siirtymistä seuraavaan. Vastaukset kysymyksiin keräsin lehtikohtaisesti taulukkoon, ja tulkintojen kokonaisuudesta muodostin käsitykseni Venäjän– Georgian sodan geopoliittisista tarinalinjoista länsimaisessa sanomalehdistössä. Tutkimuksen systemaattisuudesta huolimatta on kuitenkin hyvä huomioida, että menetelmäni on silti luonteeltaan hyvin tulkinnallinen. Minä tutkijana olen osa menetelmää, ja omat tulkintani saavat siis tutkimuksessa suuren merkityksen.

<i>Kysymys</i>	Kysymyksen selitys
<i>Mitä?</i>	Tilanteen kuvailua. Miten tapahtumat luokitellaan ja miten niistä rakennetaan skenaarioita tietyn merkityksen antamiseksi?
<i>Missä?</i>	Tapahtumapaikan spesifointi. Onko kyseessä paikallinen, alueellinen vai kansainvälinen konflikti?
<i>Kuka?</i>	Toimijat. Ketkä ovat tapahtumissa osapuolina?
<i>Miksi?</i>	Syyt. Minkä takia konflikti on syttynyt? Kenen syytä se on?
<i>Entä sitten?</i>	Panokset. Millaisia intressejä osapuolilla tai eri tahoilla tapahtumissa on?

Taulukko 1. Geopolitiikan kieliopin tulkintakehys Gearoid Ó Tuathailin tulkintakehystä mukaillen. (Ó Tuathail 2002, 609 ja Mäkinen 2008, 107.)

5. VENÄJÄN–GEORGIAN SODAN GEOPOLIITTISET TARINALINJAT

Pro gradu -tutkielmani on toistaiseksi pyrkinyt tuomaan esiin sen, että geopolitiikka on mitä suuremmissa määrin inhimillistä toimintaa ja geopolitiittinen tieto on valtaa; millaista roolia media näyttelee geopolitiittisen tiedon levittämisessä yleisölle; miten ja millä perusteilla lehdet valitsevat sivuilleen päätyvän tiedon; ja lopuksi sen, mikä merkitys ja vaikutus lehdessä lukevalla tiedolla on yhteiskunnassa esimerkiksi yleisen mielipiteen muodostumiseen.

Tässä luvussa on aika tarttua sanomalehtiin ja käydä aineistoni läpi. Tarkoitukseni on siis muodostaa kokonaiskuva siitä, millaisia geopolitiittisia tarinalinjoja Venäjän–Georgian sodasta on muodostettu, mutta samalla tarkkailla sitä, onko eri sanomalehtien välillä eroja.

5.1. Sota saa globaalit raamit – sodan tapahtumapaikan spesifointi

Le Monde aloittaa Kaukasuksen tilanteen uutisoinnin kertomalla, että Georgia on käynnistänyt sotilaallisen operaation yksipuolisesti itsenäiseksi julistautuneen Etelä-Ossetian maaperällä.

Lehti kertoo Georgian ja sen kapinallisen maakunnan Etelä-Ossetian välisen konfliktin kärjistyneen viimeisten kuukausien aikana. Lehden mukaan *de facto* itsenäinen jo Neuvostoliiton hajoamisesta asti ollut Etelä-Ossetia ei ole koskaan suostunut Georgian hallinnon alaisuuteen, eikä länsimielisen Mihail Saakašvilin nousu valtaan auttanut tilannetta. (LM 9.8.2008, premi, 4a.)

The Times liittää heti tapahtumiin voimakkaammin mukaan Venäjän; lehti kertoo Venäjän ja Georgian olevan sodan partaalla. Venäjä on lähettänyt Georgiaan asevoimansa suojelemaan Venäjän kansalaisia. Kiistan keskiössä olevan kapinallisen maakunnan Etelä-Ossetian, samoin kuin toisen separatistisen alueen Abhasian, lehti muistuttaa sijaitsevan Georgian kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. Venäjä on aiemmin käyttänyt hyväkseen Georgian kamppailua separatististen maakuntien kanssa heikentääkseen Georgian hallintoa. Venäjä on muun muassa tukenut maakuntien separatistisia pyrkimyksiä esimerkiksi jakamalla alueen asukkaille Venäjän passeja; nämä olivat siis ne Venäjän kansalaiset, joita Venäjä väitti suojelevansa Georgiaan lähetetyin asevoimin. (TT 9.8.2008, 2.)

Lehden mukaan sota Kaukasuksessa on ollut todennäköinen jo pitkään, sillä jännitteet alueella ovat kasvaneet kuukausien ajan. Nyt kaksi hajonneen neuvostoimperiumin laitamilla ollutta jäätynyttä konfliktia ovat sulaneet hälyttävän nopeasti ja meneillään olevan selkkauksen merkitystä ei lehden mukaan pysty sanoin kuvaamaan. Lehden näkemyksen mukaan aseellisella yhteenotolla on mahdollisesti globaaleita seurauksia ja olisi suuri virhe kansainväliseltä yhteisöltä, jos se ohittaisi Kaukasuksen tapahtumat yhtenä alueen monista välienselvittelytapauksista. Vaikka tapahtumapaikan nimistö on vierasta ja alue vaikuttaa syrjäiseltä, taisteluiden seuraukset tuntuvat lehden mukaan kaukana räjähdysherkältä alueelta. Konfliktissa on The Timesin mielestä kyseessä alueellista kiistaa suuremmat asiat. (TT 9.8.2008, 1, 2, 8a ja 8b.)

The New York Times kirjoittaa puolestaan heti konfliktin puhjettua, että Kaukasuksen tapahtumissa on kyse rohkaistuneen Venäjän vallan ja sotilaallisen voiman testauksesta. Lehden mukaan sotilaallinen tunkeutuminen on tuore signaali Kremlin itseluottamuksesta, ja antoi mahdollisuuden testata Venäjän sotilaallista kapasiteettia, jota Vladimir Putin kahden presidenttikautensa aikana yritti modernisoida ja varustaa voimakkaasti. Tapahtumien eskaloitumisen kerrotaan vaarantavan öljyvarojen pääsyn maailmanmarkkinoille, sillä alue on tärkeä energiavarojen kauttakulkureitti. Lehdessä sanotaan, että tapahtumien vuoksi Kaukasuksen alueelle uhkaa muodostua uusi ja kestävämpi konflikti – alueellahan on jo aiemmin ollut paljon yhteenottoja, muun muassa Tšetšeniassa. (NYT 9.8.2008, A1 ja A9a.)

Lehti nimeää tapahtumat nopeasti jopa täysimittaisen sodan kriteerit täyttäväksi:

”Venäjän ja Georgian, entisen neuvostotasavallan, välinen konflikti eteni kohti täysimittaista sota, kun Venäjä kuljetti joukkojaan kiisteltyyn Abhasian maakuntaan ja laajensi ilmapommituksiaan Georgiassa. Taistelut eskaloituivat nopeasti sen jälkeen, kun Georgian joukot yrittivät saada Etelä-Ossetian, venäjämielisen maakunnan, joka on ollut *de facto* itsenäinen 1990-luvun alusta saakka, pääkaupunki Tshinkvalin hallintaansa, ja tapahtumat ovat kehittymässä pahimmaksi yhteenotoksi Venäjän ja vieraan vallan välillä sitten vuoden 1979, jolloin Neuvostoliitto miehitti Afganistanin.” (NYT 10.8.2008, A1.)

Georgian ja Etelä-Ossetian välisten erimielisyyksien kerrotaan hautuneen pinnan alla jo vuosia. Kitka vahvistui Saakašvilin tultua presidentiksi, koska hän on pitänyt keskeisenä agendanaan Georgian kansallista yhtenäistämistä. Saakašvilin kerrotaan olevan myös halveksittu Kremlissä, koska hän on asettanut itsensä demokratian ja lännen kanssa lähentymisen puolustajapuhujaksi. (NYT 9.8.2008, A9a.) Näin ollen The New York Times asettaa konfliktia heti myös globaaleihin raameihin:

”Vuosisatojen ajan Etelä-Ossetia on ollut ärsyke Venäjän eteläisellä rajalla --- Mutta maailmanpolitiikka on antanut uutta puhtia konfliktiin ja tehnyt siitä sytykkeen entisten kylmän sodan aikaisten kilpailijoiden väleihin, jotka ovat jälleen jännittyneet. Erityisesti Venäjä näkee uhkana amerikkalaisten kasvavan vaikutusvallan, kun entiset Neuvostoliiton satelliittivaltiot hakevat sotilasliitto Naton jäsenyyttä.” (NYT 9.8.2008, A9b.)

Helsingin Sanomien näkökulma asiaan on muista lehdistä poikkeava. Lehden mukaan Neuvostoliiton hajoamisen jäljiltä ratkaisematta jätettyjen aluekriisien kutsuminen jäädytetyiksi kriiseiksi on itse asiassa harhaanjohtavaa, sillä kriisit kytevät koko ajan. Ratkaisuyritykset ovat itse asiassa niitä, jotka ovat jäissä. (HS 9.8.2008, B1c.) Lehti toteaa, että Venäjän ja Georgian sodassa on kyse rajariidasta, joiden ratkaisusta sotavoimin on huonoja kokemuksia. Venäjän voitto Kaukasiassa luo lehden mukaan uusia ongelmia, joihin on jälleen haettava poliittisia ratkaisuja ja olosuhteet alueella muuttuvat sotavoimaan turvautumisen vuoksi itse asiassa vain vaikeammiksi. Helsingin Sanomat ottaa uutisoinnissaan vahvasti mukaan toisen maailmansodan analogiaa käydessään läpi historiallisia raja- ja kansallisuusriitoja, joita on pyritty ratkaisemaan sotatoimin, ja toteaa kokemusten olleen pelottavia:

”Saksa nostatti Tšekkoslovakian sudeettisaksalaisista vuonna 1938 kriisin, joka iskosti vähemmistökiistojen hyväksikäytön pelon syvälle Euroopan historialliseen muistiin. Saksa oli aiemmin koettanut ratkaista omilla armottomilla voimakeinoillaan itärajojensa kiistoja. Saksalaisvähemmistöjen puolustaminen Puolassa ja Tšekkoslovakiassa olivat syy, johon vedoten Saksa halusi järjestää ennen muuta itäisen Euroopan kartan uudelleen.” (HS 11.8.2008, B2a.)

Niinpä Helsingin Sanomissa kirjoitetaan, että Venäjän vedotessa kansalaistensa ja

maanmiestensä oikeuksia ja laillisia etujen suojelemiseen Kaukasian tapahtumien yhteydessä, Georgian sota ulottaa tämän velvollisuuden myös naapurivaltioiden alueelle. Tällöin muilla mailla on Helsingin Sanomien mukaan lailliset syyt vastustaa Venäjän tulkintaa. Tilanne Etelä-Ossetiassakin on muuttunut, sillä ennen selkkausta maakunnassa olleet venäläiset sotilaat olivat osa kansainvälisesti hyväksytyjä rauhanturvajoukkoja, mutta sodan jälkeen sotilaat ovat paikalla Venäjän asevoiman nojalla. (HS 11.8.2008, B2a.)

Kun sotatoimet näyttävät jälleen laajentuvan, Helsingin Sanomat kertoo Venäjän johtoa syytettävän siitä, että se yrittää vallankaappausta Georgiassa eli vaihtaa demokraattisesti valitun hallituksen mieleisempään. Lehden kertoman mukaan meneillään on miehitys ja kylmän sodan jälkeisen maailmanjärjestyksen tuhoaminen. (HS 12.8.2008, B1a ja B1b.) Varsinaisesti sota on lehden mukaan syttynyt Georgian tekemän virhearvion vuoksi; marssittaessaan joukkonsa Etelä-Ossetiaan Georgia luotti lännen apuun, mikäli Venäjä reagoisi tilanteeseen. Venäjän voimakas vastaus Georgian toimiin tuli silti Georgialle yllätyksenä. Venäjän todetaan selkeästi suunnitelleen sotilasoperaatiota strategisesti tärkeän alueen rauhoittamiseksi. (HS 13.8.2008, B2c.)

Rauhanneuvottelu-uutisoinnin yhteydessä Helsingin Sanomissa kirjoitetaan, että Georgia taistelee vapautensa säilyttämiseksi. Venäjän voimankäytön Georgiaa vastaan kirjoitetaan olevan suhteetonta, minkä vuoksi sodassa ei voi olla kyse vain pienen Georgian nöyryyttämisestä tai vielä pienemmän Etelä-Ossetian asemasta, jotka ovat jo sinällään isoja asioita. (HS 13.8.2008, premi, B1b ja B1c.)

5.2. Sodassa valtiot punnitaan – sodan osapuolet ja syyt

Tapahtumien eskaloitumiselle annetaan lehdissä viiden päivän sodan aikana useita syitä, selityksiä ja taustoja. Lehdet esimerkiksi asettavat Venäjän ja Georgian sodan laajempaan historialliseen, maailmanpoliittiseen ja geopoliittiseen yhteyteen. Yleisellä tasolla lehdet tarkastelevat sotaa etenkin Neuvostoliiton hajoamisen, Venäjän supervallan statuksen tavoittelun sekä lännen vaikutusvallan leviämisen kontekstissa. Näihin teemoihin liittyvät edelleen yksityiskohtaisesti kerrotut sodan syyt, kuten Georgian strateginen merkitys energiavarojen

kauttakulkumaana sekä Georgian suuntautuminen länteen ja lännen vaikutusvallan kasvu Kaukasiassa, josta esimerkkinä mainitaan etenkin Georgian Nato-jäsenyyden havittelu.

5.2.1. Venäjän–Georgian sota on idän ja lännen kamppailu

Lehdet nimeävät tapahtumien välittömiksi osapuoliksi varsin pian Venäjän ja Georgian, jolloin kapinallisten maakuntien osallisuus häivytetään taustalle. Helsingin Sanomien mukaan Venäjä on loukannut Georgian alueellista koskemattomuutta (HS 10.8.2008, B1b). Helsingin Sanomien ensimmäisissä sotaa koskevilla uutisilla Kaukasuksen tapahtumista kerrotaan, että tilanne muistuttaa Suomen talvisotaa. Tuolloin hyökätessään Suomeen Venäjä väitti Suomea selkkauksen aloittajaksi, kun Venäjä halusi valloittaa palan Suomea itselleen. (HS 9.8.2008, premi, B1a.) Venäjän kerrotaan alkaneen toteuttaa aikaisempia uhkauksiaan Etelä-Ossetiassa asuvien kansalaistensa puolustamisesta ja heitä vastaan hyökänneiden rankaisemisesta (HS 9.8.2008, B1a).

Le Monden mukaan Georgian armeija on miehittänyt Etelä-Ossetian maakunnan, jonka johdosta Venäjä – joka tukee Etelä-Ossetiaa – on vannonut vastatoimia toisen valtion epäystävällisen teon johdosta. Sekä Georgian että Venäjän ilmavoimien raportoidaan tehneen ilmapommituksia – Venäjän ilmavoimien todetaan loukanneen Georgian ilmatilaa. Georgia katsoo vapauttaneensa merkittävän osan Etelä-Ossetiasta ja pyrkivänsä palauttamaan perustuslaillisen järjestyksen maahan. (LM 9.8.2008, premi, 4a.)

Le Monde nimeää myöhemmin Venäjän hyökkääjäksi. Lehdessä luetellaan Georgian ja Venäjän välisiä kriisejä edellisiltä vuosilta ja toteaa, että naapurusten väliset jännitteet ovat nyt kärjistyneet sotilaalliseksi konfliktiksi Etelä-Ossetiassa. (LM 10.8.2008, 5a.) Le Monde huomauttaa, että vaikka Georgian presidentti Mihail Saakašvili olikin tehnyt virheitä – lehti viittaa siihen, että Saakašvili oli Etelä-Ossetian operaation käynnistäessään tiennyt provosoivansa Venäjää, mutta laskenut lännen tulevan myös sotilaallisesti apuun – Venäjä kuitenkin on tehnyt sotilaallisen intervention itsenäiseen valtioon. (LM 14.8.2008. 2.)

Vaikka sota käydään Venäjän ja Georgian välillä, lehdet kuitenkin nostavat välillisiksi

osapuoliksi länsimaita. Vaikka välillisiä osapuolia ovatkin, länsimailla todetaan olleen sinänsä merkittävä vaikutus sodan syttymiseen. Yksittäisistä valtioista korostuu Yhdysvaltain rooli tapahtumissa; Euroopan maista ei nosteta varsinaisesti mitään yksittäistä valtiota esiin, vaan puhutaan Euroopasta tai Euroopan unionista. Tämä ilmenee esimerkiksi The New York Timesin kirjoituksesta, miten Yhdysvallat ja Eurooppa vieraannuttivat Venäjän tukemalla Kosovon itsenäisyyttä, ja raivostuttivat sen asettumalle Venäjän ”takapihalle”. (NYT 12.8.2008, A13.)

Keskiviikkona 13. elokuuta Le Monden pääkirjoituksessa käsitellään tapahtumia pohtimalla etenkin Georgian, entisen itäblokin maan, roolia Yhdysvaltain liittolaisena. Yhdysvaltain presidentin George W. Bushin politiikan todetaan osaltaan vieneen Yhdysvaltojen liittolaisen Venäjän revanssinomaisten pyrkimysten keskelle. Yhdysvallat pitää Georgiaa demokratisoitumisen mallioppilaana ja Georgian presidentti Mihail Saakašvili on vienyt maataan Yhdysvaltain syliin muun muassa tarjoamalla joukkojaan taistelemaan Irakiin sekä antamalla luvan Yhdysvalloille ohjuskilpijärjestelmänsä sijoittamiselle Georgian maaperälle. Venäjällä Yhdysvaltain ohjuskilpijärjestelmää vihataan. Venäjän hyökätessä Saakašvili olikin vedonnut amerikkalaisia apuun toteamalla, että Venäjä ei itse asiassa hyökkää Georgiaa vastaan, vaan Yhdysvaltoja ja sen arvoja vastaan. (LM 13.8.2008, 2.)

The New York Timesin toteamuksen mukaan Venäjän, Georgian ja lännen eriävät näkemykset olivat törmäyskurssilla, joka näkyy Etelä-Ossetian sodan muodossa. Avonaisena kysymyksenä lehti pitää sitä, kuinka pitkälle Venäjä on valmis menemään näyttääkseen Georgialle kaapin paikan. (NYT 11.8.2008, A10.) The Times puolestaan summaa sodan syitä, taustoja ja osapuolia seuraavasti:

”Georgia on suvereeni, itsenäinen valtio. Venäjä loukkasi Georgian rajoja, näennäisesti suojellakseen Etelä-Ossetian kansalaisia, mutta todellisuudessa rangaistakseen Georgiaa Nato-jäsenyyden hakemisesta ja liittoumaa jäsenyyden tarjoamisesta; nostaakseen esille sen, mitä Venäjä pitää lännen kaksoismoralismina, lännen antaessa tukensa Kosovon itsenäisyyspyrkimyksille mutta ei tee samoin Kaukasuksella; sekä horjuttaa Saakašvilin asemaa (jota Putin halveksuu.)” (TT 13.8.2008, 2.)

Kun Venäjä energiavarojensa avulla jo aiemmin oli palauttanut taloudellisen valtansa,

sotaretkellä Georgiaan Putin vaatii länttä tunnustamaan Venäjän sotilaallisen mahdin. Lehden mukaan Venäjä vaatii, että sitä pidettäisiin suurvaltana. Ongelmana on lehden mukaan se, ettei tiedetä, millainen suurvalta Venäjästä on nousemassa. (NYT 12.8.2008, A12a.)

5.2.2. Lännen voitot ovat aina Venäjän häviöitä, esimerkkinä Kosovo

Lehtien antaessa sodalle selityksiä historiallisessa ja maailmanpolitiikan kontekstissa uutisissa kerrotaan Neuvostoliiton hajoamisen Venäjälle aiheuttamasta traumasta ja sen pyrkimyksistä palauttaa keskeinen asemansa ja voimansa kansainvälisessä yhteisössä. Tässä yhteydessä Venäjä vaatii tarkasti perinteisesti vaikutuspiirinään pitämänsä alueen tekemisiä ja näkee oikeutetaan puuttua muiden valtioiden asioihin; länsimaiden vaikutusvallan kasvu tällä alueella taas on Venäjälle punainen vaate.

Esimerkiksi The Times kutsuu Neuvostoliiton hajoamista geopoliittiseksi maanjäristykseksi ja toteaa, että länsimaat katsoivat tuolloin 1990-luvun alussa todistavansa 14 uuden itsenäisen valtion syntyä Venäjän ympärille. Venäjän nykyjohto taas pitää Neuvostoliiton hajoamista katastrofina, joka pitää kääntää pääläelleen. Tämän vuoksi Venäjä jatkaa naapureidensa kohtelua ikään kuin ne olisivat edelleen Venäjän vaikutuspiirissä:

”Venäjän silmissä lännen voitot tällä alueella ovat aina Venäjän häviöitä. Tämä ei kuitenkaan oikeuta Venäjän kapeaa katsantokantaa lähiulkomaistaan sen paremmin kuin tankkeja Georgian maaperälläkään.” (TT 9.8.2008, 2 ja 8b.)

The Timesissa kirjoitetaan Monroen opin venäläisestä versiosta; lehti kertoo, miten jo Boris Jeltsin oli pyytänyt Yhdistyneitä kansakuntia näkemään Venäjän rauhan ja tasapainon tuojana entisissä neuvostotasavalloissa. Kun kansainvälinen yhteisö torjui tämän näkemyksen, viitattiin venäläiseen Monroen oppiin. Moskovan johtava asema alueellisissa kysymyksissä olisi ongelmallinen siksi, että Venäjä selkeästi tulkitsee alueellisia intressejään niin, että sillä on lupa loukata kansainvälisesti tunnustettuja rajoja. Venäjän ja Georgian välisessä sodassakin oli kyse siitä, että Venäjä oli puuttunut Georgian sisäpoliittiseen tilanteeseen hyökkäämällä Georgiaan. (TT 11.8.2008, 2 ja 7b.)

Myös Le Monde palaa Neuvostoliiton hajoamisen ja jopa sitä edeltäneisiin aikoihin. Lehti kirjoittaa Putinin tuoneen edellisvuonna Münchenissä pidetyssä turvallisuuskonferenssissa kylmän sodan käsitteen takaisin kuvaamaan kansainvälisiä suhteita. Georgian sota luo mahdollisuuden tuoda takaisin maailmankuva, jonka kuviteltiin jääneen historiaan Berliinin muurin murtumisen, rautaesiripun repeämisen ja Neuvostoliiton hajoamisen myötä. Analyysin mukaan kahtiajakoisuus on selvä; toisella puolella on Venäjä ja toisella jos eivät suoranaisesti länsimaat, niin ainakin heidän liittolaisensa – Georgian sodan tapauksessa pieni maa, joka toivoo liittyvänsä euroatlanttiseen yhteisöön. (LM 14.8.2008, 2.)

Vertaus kylmään sotaan on Le Monden mukaan houkutteleva, mutta harhaanjohtava. Lehti kirjoittaa, että kylmä sota jakoi maailman kahteen vastakkaiseen leiriin niin ideologisesti, poliittisesti kuin sotilaallisestikin. Vastakkainasettelusta huolimatta kahden leirin välillä vallitsi status quo, sillä kumpikaan puoli ei halunnut ottaa riskiä ydinasesodan syttymisestä. Niinpä jännitteistä huolimatta tietyt vastapuolen toimet eivät saaneet herättäneet merkittävää reagointia; Berliinin muuri nousi jakamaan Länsi- ja Itä-Berliinin ja vaikka Neuvostoliiton toimia satelliittivaltioiden suhteen teoriassa vastustettiin, länsi kuitenkin hyväksyi ne. Neuvostoliiton hajottua ensimmäiset entiset neuvostotasavallat aloittivat yhteistyön lännen kanssa ilman, että Venäjä reagoi – lehden mukaan siitä syystä, että Venäjä oli tuolloin vielä heikko valtio. (LM 14.8.2008, 2.)

Georgia joutuu maksamaan hinnan Neuvostoliiton hajoamisesta, Le Monde kirjoittaa. Putinin kerrotaan pitäneen jo aiemmin Neuvostoliiton hajoamista 1900-luvun suurimpana geopoliittisena katastrofina. Nyt Georgian sodan yhteydessä Putin oikeuttaa Venäjän toimia syyttämällä länsimaita kylmän sodan palauttamisesta. Tosiasiassa Kaukasuksen tilanteessa ei ole kyse kylmän sodan kaltaisesta status quosta ja voimien tasapainosta, vaan tykein toteutetusta politiikasta, jossa pyritään taivuttamaan pieni maa isomman ja voimakkaamman naapurinsa vallan alle. (LM 14.8.2008, 2.) Le Mondessa siis todetaan, että teeskentelemällä suojelevansa itsenäisyyttä ajavia osseetteja ja abhaaseja Venäjä itse asiassa pyrkii palauttamaan oman merkittävän roolinsa Kaukasian alueella eli saavuttamaan aseman, jonka se menetti Neuvostoliiton hajotessa. (LM 10.8.2008, 5a.)

Helsingin Sanomatkin muistuttaa, miten Venäjän pääministeri Vladimir Putin piti itse taannoisessa linjapuheessaan Neuvostoliiton hajoamista vuosisadan suurimpana geopoliittisena katastrofina ja olleen ilmeisen tosissaan. Helsingin Sanomien mukaan merkittävät vuosiluvut määrittävät maailmaa, ja vuosi 2008 tulee jäämään historiaan sen vuoksi, että Venäjä on pannut kansainvälisen politiikan palikat uuteen – aiempaa huonompaan – järjestykseen. (HS 13.8.2008, B1b.)

Georgian sodan yhteydessä Venäjä antaa nyt todisteet siitä, että Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen länsimaiden nöyryytyksen kohteeksi joutuneen Venäjän voimat ovat elpyneet. Georgian kerrotaan tavallaan kärsivän siitä, mitä Venäjälle on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tapahtunut. Länsimaat eivät ole onnistuneet rajoittamaan Putinin tunkeutumista Georgiaan, ja Putin tekee nyt päätöksiä, jotka saattavat piirtää Kaukasuksen kartan uudestaan Venäjän hyväksi tai tuhota Venäjän suhteet länsimaihin, joita Venäjä aiemmin piti strategisina kumppaneinaan. (NYT 12.8.2008, A1a)

The New York Timesissa Kaukasian tapahtumien kerrotaan olevan selvä viesti Venäjältä lännelle, jossa Venäjä kehottaa länsimaita pysymään poissa sen vaikutuspiiriltä (NYT 10.8.2008, A16). Venäjä näyttää lehden mukaan päättäneen vahvistaa vaikutusvaltaansa Georgiaan nähden. Samalla Venäjä lähettää viestiä muille entisille satelliittivaltioille, että niiden kannattaisi olla varovaisia, eikä muodostaa ”liian mukavia” sotilaallisia ja poliittisia liittoumia Yhdysvaltojen kanssa. Kun Venäjän armeija etenee Georgian maaperällä, Venäjä yrittää kääntää kelloja takaisin aikaan, jolloin Moskovalla oli kiistaton ote alueesta, jota se pitää lähiulkomainaan. (NYT 12.8.2008, A1b ja A13b.)

Etenkin Kosovon itsenäisyyden tunnustaminen nostetaan useissa artikkeleissa merkittäväksi esimerkiksi siitä, miten Venäjä kokee lännen vaikutusvallan kasvun uhkana itselleen ja miten Venäjä näkee lännen toimet nöyryyttävänä. The New York Timesin mukaan Yhdysvaltojen ja muiden länsimaiden päätös tunnustaa Kosovon itsenäisyys on mahdollisesti tasoittanut tien Venäjän salamannopealle päätökselle lähettää joukkojaan tukemaan separatisteja Etelä-Ossetiaan. Lehti kertoo, että Venäjän ulkoministeri Sergei Lavrov oli jo aiemmin samana vuonna varoittanut, että tunnustamalla Kosovon itsenäisyyden länsimaat luovat ennakkotapauksen, jota

esimerkiksi Etelä-Ossetia ja muut irtautumaan pyrkivät maakunnat voivat seurata. (NYT 10.8.2008, A16.)

Lehti selittää, miten Kosovon irtaantuminen Serbiasta korosti Neuvostoliiton hajoamista seuranneen vaikutusvallan hupenemista ja sitä myöten Venäjän kasvojenmenetystä. Venäjällä on harvoja niin läheisiä liittolaisia kuin Serbia, ja Naton avustuksella tapahtunut Kosovon itsenäistyminen tuntui alleviivaavan entisen suurvallan heikkoutta. (NYT 12.8.2008, A12a.) Kun länsimaat tukivat Kosovon itsenäistymistä Serbiasta, Venäjä vannoi vaativansa samanlaista statusta myös Etelä-Ossetiaan ja Abhasiaan. Maakuntien kerrotaan kuuluvan Georgian rajojen sisäpuolelle, mutta ne ovat jo vuosia toivoneet itsenäisyyttä ja hakeneet toiveilleen tukea Venäjältä. Georgian virkamiesten kerrotaan toivoneen konfliktin hiljentymistä ennen kuin maa hakisi virallisesti Naton jäsenyyttä. Abhasialla sanotaan olevan paljon suurempi strateginen merkitys kuin Etelä-Ossetialla, mutta Etelä-Ossetian pääkaupunki Tshinkvali sijaitsee georgialaiskylien ympäröimässä laaksossa, jossa tankkien on helppo kulkea. (NYT 9.8.2008, A9b.)

Helsingin Sanomatkin kirjoittaa, miten Venäjä oli jo Kosovon itsenäistymistä vastustaessaan todennut, että myös Georgian separatistisilla maakunnilla on oikeus itsenäisyyteen:

”Abhasia ja Etelä-Ossetia muuttuivat ongelmista välineiksi, joilla oli käyttöä Venäjälle, mutta myös Georgialle. Niiden merkitys nousi Kosovon itsenäistymishankkeen myötä.”

Helsingin Sanomien mukaan Venäjä ei kuitenkaan todella halunnut maakuntien eroa Georgiasta, koska sillä on omallakin territoriolla samanlaisia ratkaisemattomia aluekiistoja ja Georgiasta eronneina maakunnat menettäisivät arvonsa pelivälineinä. (HS 9.8.2008, B1c.)

Myös Le Monde muistuttaa, että Venäjän ja Georgian välinen sota syttyi vain kuusi kuukautta sen jälkeen, kun kansainvälinen yhteisö tunnusti Kosovon itsenäisyyden. Venäjä ei suostunut itsenäisyyttä tunnustamaan, mutta ei pystynyt sitä myöskään estämään. Venäjä oli kuitenkin uhannut, että Kosovon itsenäisyydellä oli seurauksensa, esimerkiksi Kaukasiassa. (LM 12.8., 2.)

5.2.3. Georgian Nato-haaveet ja suuntautuminen länteen provokaationa

Georgia on tärkeässä asemassa länsivallan vaikutusvallan kasvussa Venäjän ”takapihanaan” katsomalla alueella. Kaikista entisistä neuvostotasavalloista etenkin Georgia on Neuvostoliiton hajottua ja Venäjän menetettyä vaikutusvaltaansa Kaukasiassa pyrkinyt voimakkaasti suuntautumaan länteen. Tämä on ärsyttänyt Venäjää, joten Georgian länsisuhteet ovat lehtien mukaan keskeinen syy sotaan. Georgian alueellisen koskemattomuuden loukkaaminen asetetaan usein juuri Neuvostoliiton jälkeisen ajan kehykseen.

Venäjän ja Georgian välisten taistelujen jatkuessa esimerkiksi Le Mondessa todetaan, että Georgian suvereniteettiä sen koko maaperällä – Etelä-Ossetia ja Abhasia mukaan luettuna – tulee kunnioittaa. Kaukasian tapahtumista todetaan, että kyseessä on ensimmäisen kerta sitten neuvostoajan Afganistan-sodan, kun Kreml valtuuttaa ilmaiskut suvereenia valtiota vastaan. Nyt on Venäjän revanssin aika; Moskova on valinnut käyttää radikaalia keinoa, ehkäisevää sota. Tavoitteena on estää Naton laajentuminen idässä ja hyvittää useat Venäjän kokemat sotilaalliset nöyryytykset. Näihin asioihin Venäjän pääministeri Vladimir Putinin sanotaan usein viittaneen julkisuudessa. (LM 12.8., premi ja 2.)

The New York Times kertoo Georgian suhtautuneen vuosisatojen ajan epäluuloisesti Venäjään (NYT 12.8.2008, A12a). Lehti analysoi, ettei Venäjän sotatoimissa ole kyse pelkästään sille myönteisten alueiden turvaamisesta, vaikka Venäjä näin väittää. Arvio perustuu siihen, että Venäjä oli lähettänyt joukkojaan Etelä-Ossetiasta syvälle Georgian puolelle, kohti Gorin kaupunkia. Samanaikaisesti Venäjän lentokoneet pommittivat Georgian pääkaupunki Tbilisiä. Lehden tekemän johtopäätöksen mukaan Venäjän tarkoituksena on heikentää länteen päin kurkottavan Georgian asevoimia. (NYT 11.8.2008, A1.)

The New York Times korostaa useaankin otteeseen Georgian länsisuhteita ja etenkin Nato-jäsenyyden havittelua sodan puhkeamiseen vaikuttavina tekijöinä. Lehti kertoo Georgian ja länsimaiden merkityksellisistä väleistä hyvin tarkasti. Presidentti Bushin sanotaan mainostaneen Georgiaa demokratisoitumisen esimerkkitapauksena. Yhdysvallat onkin vahvistanut Georgian asevoimia sekä puhunut maan Nato-jäsenyyden puolesta. (NYT 11.8.2008, A11.) Lehden

mukaan Georgian presidentti Mihail Saakašvili on onnistunut tekemään entisestä takapajulasta Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisen ajan maailmanpolitiikan keskusalueen (NYT 12.8.2008, A12b).

Georgian lämpimistä länsisuhteista kirjoitetaan myös The Timesissa. Lehti kertoo Georgian olevan lännen vahvimpia liittolaisia Kaukasian alueella, terrorisminvastaisen sodan vankkumattomimpia kannattajia sekä länsimaiden silmissä tärkeä Keski-Aasian öljy- ja kaasuvarojen kauttakulkumaa. (TT 9.8.2008, 1, 2, 8a ja 8b.) Le Monde puolestaan laskee, että Venäjän sotatoimet alkoivat kahdeksan kuukautta sen jälkeen, kun Georgiassa oli valittu presidentiksi uudelleen vahvasti länsimielinen Mihail Saakašvili. Saakašvilin astumisen virkaansa Venäjä on aina nähnyt amerikkalaisten salajuonena Venäjän syrjäyttämiseksi sen perinteisellä vaikutuspiirillä. (LM 12.8., 2.)

The New York Times pitää yhtenä sotaan vaikuttaneena tekijänä erityisesti Yhdysvaltain ylitsevuotavaa tukea Georgian presidentille, jota Venäjällä halveksitaan niin henkilökohtaisella kuin poliittisella tasolla. Lehdessä todetaan, että Georgian ja Venäjän välisen tahdonvoiman kamppailun voimistuessa Yhdysvaltojen tuki Georgialle ja sen presidentille johti kilpailevien näkökantojen syntymiseen idässä ja lännessä. Lännessä Saakašvilissa nähtiin poikkeuksellista poliittista potentiaalia, ja häntä pidettiin muutoksen symbolina entisen Neuvostoliiton alueella. Saakašvili itsekkin hyödynsi tätä mielikuvaa. Vastakkaisen, Venäjän näkemyksen mukaan Saakašvilin persoona nähtiin Kremlissä ehdottomana haasteena, ja presidentti teki itsestään symbolin Kremlin epäluuloille Yhdysvaltoja kohtaan. (NYT 11.8.2008, A10.)

Tätä riskiä vahvisti The New York Timesin mukaan vielä se, että Yhdysvallat ei ole vain rohkaissut Georgiaa, vaan se myös vahvisti sitä sotilaallisesti. Valtaan noustessaan Saakašvili oli kosinut Yhdysvaltoja puolelleen tukemalla Irakin ja Afganistanin sotia. Aluksi tuki ei ollut konkreettista, sillä Georgian asevoimat olivat pienet ja huonosti johdetut. Saakašvilin valtaannousu osui kuitenkin saumaan, jossa Yhdysvalloilla oli suuri tarve poliittiselle ja sotilaalliselle tuelle Irakissa. Niinpä Yhdysvallat auttoi ”peruskorjaamaan” Georgian asevoimat. (NYT 11.8.2008, A10.)

Lehti kertoo, että julkisesti Georgian asevoimien tuunauksen tarkoituksena oli tönäitä sitä lähemmäksi Nato-kelpoisuutta. Georgian viranomaiset kuitenkin näkivät sotilaallisen koulutuksen ja varustelun sekä osallistumisen Irakin sotaan myös valmentautumisena kansalliseen yhtenäistämiseen – tätä sanotaan kiertoilmaisuksi, jota Georgiassa käytetään Etelä-Ossetian ja Abhasian palauttamisesta Georgian hallinnon alaisuuteen. Lehden mukaan näyttäisikin siltä, että kouluttamalla georgialaissotilaita Irakin sotaa varten Yhdysvallat kenties huolimattomuuttaan rohkaisi Georgiaa ryhtymään sotaan, jota se ei voisi voittaa. (NYT 11.8.2008, A10.)

The New York Timesin uutisissa kiinnitetään huomiota erityisesti Vladimir Putinin roolille tapahtumissa. Lehti kirjoittaa, että Putin nousi vuonna 2000 epävarman ja sisäisestikin ravistellun maan johtoon. Valtion omaisuuden yksityistäminen oli johtanut pääoman karkaamiseen ulkomaille. Venäjän talous oli katastrofaalisessa tilanteessa, mutta silti Venäjälle kaikkein katkerin pala purtavaksi oli Naton laajentuminen alueelle, joka oli ennen ollut Venäjän vaikutuspiiriä. (NYT 12.8.2008, A12a.)

Amerikkalaiset toimittajat eivät kuitenkaan ole ainoita, jotka kertovat lukijoilleen Georgian länsisuhteiden ja Nato-jäsenyyden merkityksestä Kaukasian tapahtumissa. Myös The Times nostaa esiin sotilasliitto Naton laajentumisen Venäjän omaksi vaikutuspiirikseen katsomalle alueelle. Naton jäsenyydlupaukset niin Ukrainalle kuin Georgialle ovat Venäjän silmissä raivostuttavia. Moskovassa katsottiin, että jäsenyydlupaukset haastavat Venäjän dominanssin alueella, jota se kutsuu lähiulkomaikseen. Venäjä on sen vuoksi luvannut tekevänsä kaikkensa estääkseen Naton laajentumisen länsi- ja etelärajoilleen. (TT 9.8.2008, 2 ja 8b.)

Tilanteen nopea eskaloituminen saa Le Monden analysoimaan tilannetta syvemmin. Georgian ja Naton suhteita käsittelevässä artikkelissa lehdessä todetaan muun muassa, että Georgian alueellista koskemattomuutta pidetään sotilasliitossa itsestään selvänä asiana. Georgialla kerrotaan olevan merkittävä rooli monissa Naton sotilasoperaatioissa. Tästä vastapainona Georgialla on Washingtonin tuki tavoittelemalleen sotilasliiton jäsenyydelle. Jäsenyyden kerrotaan kuitenkin herättävän vastustusta eurooppalaisissa valtioissa, jotka välttelevät vastakkaisasettelua Venäjän kanssa, joka on niille tärkeä öljyn ja kaasun tuottajamaa. (LM 10.-

11.8., 4c.)

Le Monde viittaa Georgian katkenneeseen tiehen Nato-jäsenyyteen myös kertoessaan, että vaikka Georgialta oli edellisessä Nato-kokouksessa evätty sotilasliiton jäsenyysohjelma, kysymys jäsenyydestä oli kuitenkin jäänyt avoimeksi. Tämän Venäjä koki edelleen uhkana. (LM 12.8.2008, 2.)

Helsingin Sanomat asetti Georgian kapinalliset maakunnat Venäjän, mutta toisaalta myös Georgian pelivälineiksi:

”Abhasia ja Etelä-Ossetia muuttuivat ongelmista välineiksi, joilla oli käyttöä Venäjälle, mutta myös Georgialle.”

Pelivälineiden tarpeellisuutta nimenomaan Venäjälle lehti selittää sotilasliitto Naton uhkaavalla laajenemisella. Georgia oli Mihail Saakašvilin tultua valtaan pyrkinyt aiempaa voimakkaammin sekä Naton että EU:n jäseneksi. Tämän vuoksi välit Venäjään kiristyivät entisestään. Venäjällä puolestaan oli sormensa pelissä Etelä-Ossetiassa melkein kaikkialla; niin hallinnossa kuin separatistien toiminnan orkestroimisessa. Aluekiistojen avulla Venäjä onnistui kylvämään epävarmuuden Georgian jäsenyyttä kohtaan Naton vanhoihin jäsenmaihiin. (HS 9.8.2008, B1c ja B2.)

Helsingin Sanomissa todetaan yksiselitteisesti Venäjän haluavan estää Georgian Nato-jäsenyyden. (HS 13.8.2008, B2c.) Lehdessä arvellaan, että kun Venäjän onnistui aiemmin hämmentämään jäsenyysneuvotteluja, Georgia pelkäsi aluekiistojen muuttuvan ikiliikkujiksi. Aluekiistojen ratkaisusta ei taas ollut toivoa, sillä Venäjä ei halunnut ratkaisua. Georgian Nato-jäsenyys vaikutti lipuvan saavuttamattomiin. Lehti arvioi, että Georgialle oli liian suuri kiusaus hakea ratkaisua omatoimisesti rytinällä, mutta Venäjän vastatoimet voineet tulla Georgialle yllätyksenä. Edes Georgian Nato-suhteet eivät estäneet Venäjää, vaikka lehti kirjoittaakin naapurimaassa sotimisen luultavasti vahingoittavan vielä enemmän Venäjän ja lännen suhteita juuri Georgian läheisten länsisuhteiden vuoksi kuin mitä sotiminen itsessään olisi tehnyt. (HS 9.8.2008, B1c.)

5.2.4. Öljy tekee Georgiasta korvaamattoman geopolitiisella kartalla

Energiakysymys nostetaan lehdissä monesti keskeiseen rooliin paitsi konfliktin puhkeamisessa, myös Venäjän suhtautumisessa naapurivaltioihinsa sekä Venäjän käyttäytymisessä kansainvälisessä yhteisössä yleisemminkin. Lehdet käsittelevät aihetta etenkin länsimaiden huolestunutta näkökulmaa korostaen.

Konfliktin sydämessä Le Monde kirjoittaa olevan öljyreitin, joka kiertää Venäjän. Esimerkiksi venäläisten pommittama Potin kaupunki ei ole lehden mukaan strategisesti tärkeä sen tähden, että Potiin on pääasiallisesti sijoitettu Georgian huonosti varustellut merivoimat, vaan sen vuoksi, että 40 000 asukkaan kaupunki on Georgian taloudelle tärkeä luonnonvarojen kuljettamisen kannalta. Georgialla itsellään ei ole merkittäviä luonnonvaroja, vaan sen talous perustuu muiden Kaukasian maiden runsaiden luonnonvarojen kuljettamiseen:

”Sillä Georgian ihanteellinen maantieteellinen sijainti Euroopan ja Keski-Aasian sekä Mustanmeren ja Kaspianmeren välissä tekee pienestä alle 5 miljoonan asukkaan maasta strategisesti kiinnostavan, huolimatta siitä, että maan omat luonnonvarat rajoittuvat viinirypäleisiin, sitrushedelmiin, teehen sekä kuparin ja mangaanin tuotantoon.” (LM 12.8., 4b.)

Georgia mainitaan myös The New York Timesissa lännelle tärkeänä energian kauttakulkumaana – Venäjän sanotaan oman öljyvientinsä tuomien voittojen rohkaisemana pyrkivän pönkittämään omaa dominanssiaan alueella, jota se pitää lähiulkomaanaan. (NYT 11.8.2008, A11.) Helsingin Sanomat nostaa esiin sen, että Venäjä hallitsee Kaukasian öljy- ja kaasuputkia lukuun ottamatta juuri öljyputkea, joka kulkee Georgian halki – ja kyseinen öljyputki ärsyttää Venäjää suuresti. (HS 13.8.2008, B2c.)

The Times toteaa puolestaan, että Venäjän suhtautuminen Kaukasian alueen tasavaltojen itsenäisyyteen riippuu osin öljy- ja kaasuvarannoista. Asiaa nostetaan esiin myös Tšetšenian sodan kontekstissa. Lehdessä kirjoitetaan, että kun tšetšenalaiset kapinoivat, Venäjä vastasi raa’alla sodalla ja että sotatoimien takana oli osittain Venäjä halu pitää hallinnassaan Tšetšenian läpi kulkeva öljy- ja kaasuputki. Venäjää huolettaa Georgian hallinnassa oleva öljy- ja

kaasuputki, joka tarjoaa Euroopalle vaihtoehdon Venäjän myymälle energialle. Georgian presidentti Mihail Saakašvili myös syyttää lehden sivuilla Venäjää siitä, että se haluaa valloittaa Georgian saadakseen maan läpi kulkevan öljyputken hallintaansa. Länsimaat ovat lehden mukaan tilanteesta huolissaan, sillä Georgian kautta kuljetetaan öljyä ja kaasua Euroopan ja Yhdysvaltojen käyttöön. (TT 11.8.2008, 2, 6a ja 9b.)

Le Monde kertoo, että Georgiaan on suunnitteilla jo toinen öljyputki, jonka tarkoitus on kuljettaa öljyä georgialaiseen Potin satamakaupunkiin. Hankkeeseen liittyy Potin sataman uudistaminen, joka tekee kaupungista talouselämän kannalta merkittävän investointikohteen:

”Ennen kaikkea öljy mahdollistaa sen, että Georgia voi tehdä itsestään korvaamattoman geopoliittisella kartalla. Maata halkoo yli 260 kilometrin matkalla Baku-Tbilisi-Ceyhanin öljyputki, joka kuljettaa Kaspianmeren raakaöljyä Ceyhaniin, Turkkiin, ja ilmiselvästi putki karttaa lähellä Venäjän rajaa kulkemista.”

Luonnonvarojen kauttakulkumaana toimimisen todetaan olevan mannaa Georgian taloudelle, mutta samalla se on piikki lihassa sen naapurimaalle Venäjälle, joka näkee osan Kaspianmeren öljystä kulkevan tämän vuoksi Venäjän oman maaperän ohi. Öljyputken todetaankin olevan Tbilisin ja Moskovan välillä yksi kaikkein herkemmistä kysymyksistä. (LM 12.8., 4b.)

Le Monde toteaaakin, että näennäisesti kiistan kohteena olevalla Etelä-Ossetian maakunnalla ei itsessään ole Le Monden mukaan strategista merkitystä, kun taas Georgia on niin poliittisesti, energiapoliittisesti kuin strategisesti tärkeä. Etelä-Ossetian maakunta on köyhä ja maalaismainen, eikä sinällään kovin soveltuva edes tärkeiden energiakuljetusten kauttakulkumaaksi, mutta Georgian läpi kulkee merkittävä öljy- ja kaasuputki. (LM 10.8.2008, 5a.) New York Times kertoo tärkeän öljyputken rakentamisen olleen pitkään länsimaiden suunnitelmissa (NYT 12.8.2008, A12a).

Sunnuntain lehdessä 10. elokuuta Helsingin Sanomissa kirjoitetaan, että sota voi levitä ja länsimaiden kannalta tilanteessa on huolestuttavaa se, että Georgiassa sijaitsee kaksi tärkeän öljyputken pumppausasemaa. Sotatoimien laajetessa öljykuljetukset vaaraantuvat. (HS 10.8.2008, premi b ja B2.) Lehti analysoi tapahtumia laajemmin; Nato-jäsenyys mainitaan edelleen yhdeksi syyksi sotaan. Georgia tosiaan halusi sodalla hoitaa aluekiistat pois

päiväjärjestyksestä, mutta samalla kansainvälistää konfliktin. Sodalle annetaan myös sisäpoliittinen syy; Georgian presidentti Mihail Saakašvilin todetaan olleen vaikeuksissa opposition kanssa, mutta kiistojen leimahtamisen jälkeen oppositio ilmoitti siirtävänsä sisäiset konfliktit syrjään ja tukevansa Saakašvilin politiikkaa. (HS 10.8.2008, B2.)

The New York Times kertoo Putinin lähettäneen aiemminkin suorasukaisia viestejä Venäjän naapurimaille; energiahanoja voidaan yhtä hyvin avata ja sulkea, joten se, kulkiko energia Eurooppaan riippui Venäjän intresseistä. Esimerkkinä kerrotaan Ukrainan oranssi vallankumous, joka toi maahan länsimielisen johdon. Tuolloin Venäjä käänsi kaasuhanan hetkeksi kiinni, joka aiheutti Eurooppaan huolestuneen ilmapiirin. (NYT 12.8.2008, A12a.)

5.3. Länsikin saa tuta sodan nahoissaan – sodan panosten erittely

The Times kertoo Etelä-Ossetian, sodan tapahtumapaikan, olevan hieman Luxemburgia isompi, mutta että täysimittaisen sodan seuraukset voivat olla maailmanlaajuisia. Konfliktissa on The Timesin mielestä kyseessä alueellista kiistaa suuremmista asioista ja vaakalaudalla ovat niin alueellinen vakaumus, Euroopan energiansaanti kuin lännen ja Venäjän jo entuudestaan hauraat suhteet. (TT 9.8.2008, 1, 2 ja 8a ja 8b.)

5.3.1. Venäjä-suhteet vaikeutuvat

New York Timesissa taisteluilla sekä Venäjän itseluottamuksella lännen paheksunnan edessä sanotaan olevan laajoja kansainvälisiä seurauksia (NYT 10.8.2008, A12a). Lehden mukaan Venäjä ei välttämättä joudu vain läntisten demokratioiden eristämäksi, vaan se on voinut vihastuttaa myös sitä ympäröivät entiset neuvostotasavallat. Venäjällä on mahdollisesti vastassaan sotilaallinen vastarintama omilla rajoillaan, ja se saattaa myös kohdata nationalistisia kostoiskuja. (NYT 12.8.2008, A13.) Myös Helsingin Sanomissa todetaan, että Venäjä ajaa Kaukasiassa voittoa, mutta asevoiman käyttö rasittaa sen ulkopoliittikkaa. (HS 11.8.2008, premi ja B2a.)

Etenkin lehdet spekuloiivat sodan vaikutuksia Venäjän ja lännen, lähinnä Yhdysvaltojen ja

Euroopan unionin, väleihin. Länsimaiden johtajien kerrotaan olevan tilanteesta erittäin huolissaan. Länsimaat miettivät, miten vastata Venäjän toimiin, ja niillä oli lehden mukaan edessään vaikeita valintoja. Länsimaiden kerrotaan olevan epävarmoja siitä, miten sopeutua uuteen geopoliittiseen peliin, joka näyttäisi sabotoivan kahden vuosikymmenen aikana saavutetut demokraattiset edistykset entisen Neuvostoliiton alueella. Vaikka länsimaat varoittelivat Venäjää siitä, että sen sotilaallinen toiminta uhkaa sen mainetta kansainvälisessä yhteisössä, niillä ei lehden mukaan näyttäneen olevan paljoakaan vaikutusvaltaa Venäjään. (NYT 12.8.2008, A1b.) The Times kirjoittaa Venäjän pyrkineen integroitumaan 2000-luvun diplomaattisiin, poliittisiin, taloudellisiin ja turvallisuuspoliittisiin rakenteisiin, kuten WTO:hon ja G8-ryhmään. Toimillaan Georgiassa Venäjä vaarantaa omat tavoitteensa:

”Presidentti Bush --- varoitti Venäjää, että se saatetaan jättää kansainvälisten elimien ulkopuolelle rangaistukseksi hyökkäyksestään Georgiaan.” (TT 14.8.2008, 1 ja 6a.)

The New York Timesissa Venäjän toimien sanotaan herättäneen kansainvälisen huolen ja suuttumuksen. Tapahtumien eskaloituminen on kiristänyt Venäjän ja sen entisten, kylmän sodan aikaisten vihollisten välit äärimmilleen kymmeneen vuosiin. (NYT 11.8.2008, A1.) Helsingin Sanomat peilaa sotaa turvallisuuspolitiikan kannalta. Lehden mukaan Venäjän ja lännen turvallisuuspoliittiset suhteet ovat nyt vaikeasti ennustettavissa. Venäjän kerrotaan käyneen jo jonkin aikaa kampanjaa erilaisten kansainvälisten järjestelmien horjuttamiseksi. Erityisesti hyökkäysten kohteena on sellaiset järjestöt, joissa Venäjä ei itse ole mukana, mutta joilla on todellista valtaa kansainvälisessä yhteisössä. Toisaalta lehti tuo esiin, että halutessaan Venäjä myös käyttää hyväkseen hankaliksi kokemiaan kansainvälisiä järjestöjä. Esimerkiksi Etyj tarjosi Georgiassa sotatoimien oheen myös poliittisen väylän oman tavoitteensa saavuttamiseksi. (HS 10.8.2008, B3.)

Helsingin Sanomissa spekuloidaan konfliktin seurauksia arvelemalla, että länsimaat tuskin lähtevät suoraan sotilaallisesti tilanteeseen puuttumaan. Lehti kertoo, että odotettavissa on lähinnä voimakkaita Venäjää varoittavia lausuntoja. (HS 10.8.2008, B2.) The New York Times kertoo ensimmäisestä lännen konkreettisesta vastatoimesta Venäjän toimiin, kun Yhdysvallat peruutti suunnitellun yhteisen merisotaharjoituksen ja painosti Natoa kieltämään Venäjän

osallistumisen toiseen sotaharjoitukseen. (NYT 13.8.2008, A10.)

Venäjän uudelleen nousu tarkoittaa The New York Timesin mukaan loppua lännen toiveille saada Venäjästä liittolainen. Parhaimmillaan Venäjään ei enää luoteta, ja pahimmillaan se nähdään vastustajana. Lehdessä ei pidetä uutta kylmää sotaa todennäköisenä, sillä se on Kiinan ja Intian kaltaisten nousevien suurvaltojen vuoksi mahdotonta. Venäjä ei todennäköisesti muuttuneessa maailmassa pysty palauttamaan kommunismin aikaista mainettaan globaalina pelotteena ja sotilasmahtina. Venäjä on kuitenkin otettava vakavasti, ja länessä uskotaan, että Venäjän nousu jälleen suurvallan asemaan tarkoittaa Kaukasian kartan uudelleenpiirtämistä. Lehti pitää todennäköisenä, että Yhdysvallat ja Eurooppa luopuvat yrityksistä integroida Kaukasuksen entiset neuvostotasavallat länteen. Ne keskittyvät sen sijaan taistelemaan Venäjän kanssa siitä, pysyvätkö itäisen Euroopan maat lännen piirissä. (NYT 12.8.2008, A13.)

Kun Yhdysvallat lähetti joukkojaan Georgiaan humanitaariselle tehtävälle, The New York Timesin mukaan Yhdysvallat selkeästi haastoi Venäjän sotilaallisen dominanssin alueella. Vaikka kyse oli humanitaarisesta missiosta, joukkojen lähettäminen Georgiaan tarkoitti Yhdysvaltojen sitoumusten syventymistä paitsi Georgiaan, myös muihin entisen Neuvostoliiton alueella oleviin Yhdysvaltain liittolaisiin. Venäjän mainitaan päättäväisesti pyrkineen palauttamaan alueen hallintaansa, mutta Yhdysvallat halusi eleellään tehdä selväksi, että se voi tulla eurooppalaisten liittolaistensa avuksi milloin tahansa. Lehti kirjoittaa, että amerikkalaisjoukot Georgiassa vähintään testaavat, pitikö Venäjän antamat lupaukset humanitaarisen avun antamisen helpottamisesta paikkansa. Joukot voivat myös estää Venäjän uudet hyökkäykset, mutta tällöin riskinä on avoin sotilaallinen konflikti Yhdysvaltojen ja Venäjän välillä. (NYT 14.8.2008, A1a.)

The New York Times miettii Yhdysvaltojen kannalta ongelmallista tilannetta: onko niinkin innokkaan liittolaisen kuin Georgian tukeminen sen väärti, että vieraannutetaan Venäjä, jonka tukea tarvitaan Iranin ydinasekiistan ratkaisussa? Kyse on lehden mukaan prioriteettien valitsemisesta. Bushin hallinnon tuki Georgialle – jota annettiin muun muassa sotilaallisen koulutuksen ja aseistuksen muodossa – oli osaksi Georgian palkitsemista osallistumisesta Irakin sotaan. Yhdysvallat pitää Georgiaa mallimaana entisten neuvostotasavaltojen

demokratisoitumisesta, ja Georgian myös piti toimia esimerkkitapauksena siinä, millaista hyötyä nämä tasavallan saavat kallistuessaan itsenäistyttyään enemmän länteen päin. Lehden mukaan tämä asenne yhdessä lännen Kosovon-toiminnan kanssa sai Venäjän tuntemaan itsensä uhatuksi, piiritettyksi ja entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että sen täytyy ryhtyä aggressiivisiin tekoihin voimansa, oman arvonsa ja alueellisen vaikutusvaltansa palauttamiseksi alueella, jonka se koee omaksi strategiseksi takapihakseen. (NYT 10.8.2008, A16.)

Venäjä on suhtautunut epäillen amerikkalaisten aikeisiin sen entisen imperiumin alueella, ja muun muassa amerikkalaiset diplomaatit pelkäsivät Saakašvilin vetävän Yhdysvallat ja Venäjän sanaharkkaan, jota Yhdysvallat ei oikeasti halunnut. (NYT 11.8.2008, A10.) The Times pitääkin sotaa näpäytyksenä länsimaille ja etenkin Yhdysvalloille:

”Venäjän voimakkaassa ja nopeassa vastauksessa Georgian hyökkäykseen oli hänen (Putinin) leimansa. Hänen tarkkaan suunnitellut sotatoimensa alleviivasi lännen heikkoutta Venäjän suhteen. Erityisesti sota nöyryyttää Yhdysvaltoja, joka on voimakkaasti mainostanut Saakašvilin hallintoa demokratisoitumisen mallina Moskovan takapihalla.” (TT 13.8.2008, 6b.)

The New York Times katsoo, että Venäjä on tulitaukosopimuksen allekirjoitettuaan kyllä pysäyttänyt täysimittaisen Georgian miehityksen, joka olisi johtanut kylmän sodan tyyliiseen vastakkainasetteluun lännen kanssa. Kuitenkin Venäjän sotatoimet Georgiaa vastaan ovat saaneet aikaan laajaa huolestuneisuutta geopoliittisen kartan uudelleenpiirtämisestä. Lehti kirjoittaa, että Kaukasuksen tapahtumat ovat voineet kaivaa maata entisen Neuvostoliiton alueella saavutettujen demokraattisten edistysten alta, joiden eteen lännessä oli kovin ponnisteltu. (NYT 13.8.2008, A1.) Venäjän sotilaallisen toiminnan kerrotaan olevan ensimmäinen laatuaan sitten Neuvostoliiton hajoamisen. Venäjän sotatoimien laajeneminen alleviivasi lehden mukaan länsimaiden vaikutusvallan rajallisuutta Venäjään nähden; Euroopan kerrotaan olevan hyvin riippuvainen Venäjän kaasuvarannoista, ja Yhdysvallat taas tarvitsee yhteistyötä Moskovan kanssa Iranin ydinaseuhkaa vastaan. (NYT 11.8.2008, A11.)

Le Monde kirjoittaa, että Venäjän saatua voimankäytöllä tietynlaisen voima-aseman Kaukasuksen alueella, rauhansopimus ja sen tiukat ehdot ovat osa Venäjän pyrkimystä vahvistaa

sotilaalliset saavutuksensa diplomatian avulla. Lehden mukaan Venäjän johtajien imagoon konflikti ehkä jättää tahrana, mutta Vladimir Putin ja Dmitri Medvedev lienevät tyytyväisiä oman voimannäyttönsä tuloksiin ja ovat siten tavoitteensa saavuttaneet. (LM 14.8.2008, premi ja 4b.) Sodassa oli siis Le Monden mukaan kyse siitä, että Venäjä halusi varmistella omia intressejään Mustanmeren alueella, joka on strategisesti tärkeä alue. Useiden Mustanmeren laivaston laivojen liikkeellepano vihjaisi vahvasti, ettei Venäjän laivasto aio vain kadota alueelta edes sen jälkeen, kun venäläistukikohtien vuokrasopimukset päättyvät. Lehti muistuttaa myös, että kriisi koskettaa myös Euroopan unionia, joka edellisinä vuosina on laajentunut Mustanmeren rannoille. Pitkään jäätyneinä pidetyt konfliktit ovat nyt kärjistyneet Kaukasiassa, ja on uhka, että levottomuudet ja samanlaiset tapahtumasarjat leviävät myös Moldovan separatistisille ja venäläismielisille alueille. (LM 12.8., 2.)

5.3.2. Georgian Nato-jäsenyys jäihin

Samoin Georgian Nato-jäsenyyden todetaan monimutkaistuvan huomattavasti, mikäli vihollisuuden Venäjän kanssa jatkuvat. Lehti epäilee myös, että mikäli koko ajan itsevarmemmaksi tuleva Venäjä onnistuu saamaan pienen naapurinsa vaikutusvaltansa alle, tämä voi rohkaista sitä yrittämään samaa myös muilla entisen Neuvostoliiton alueille. (TT 9.8.2008, 1, 2, 8a ja 8b.)

Helsingin Sanomissa kerrotaan, ettei sota muuta kuitenkaan Naton Georgialle tekemää lupaus sen jäsenyydestä. Naton kerrotaan korostaneen, ettei sillä ole mandaattia neuvotella ratkaisua Georgian kriisiin, vaan että se tukee EU:n ja Etyjin käymiä neuvotteluja. Georgian lähettilään kerrotaan kuitenkin arvioineen, että olosuhteiden dramaattinen muutos sallisi myös Naton osallistumisen neuvotteluihin. Sotilasliiton suhde Venäjään otetaan kuitenkin tapahtumien vuoksi arviointiin, vaikka puheissa yhteistyön jatkumista pidettiin kannatettavana asiana. (HS 13.8.2008, B2a.)

Myös The Timesissa peilataan tapahtumien vaikutuksia Georgian anomaan Nato-jäsenyyteen. Lehti arvelee, että konflikti Georgian ja Venäjän välillä olisi joka tapauksessa syttynyt muodossa tai toisessa, mikäli Nato olisi päättänyt ohjata Georgian jäsenyyteen johtavalle tielle. Etenkin

Saksan kerrotaan vastustaneen jäsenyyttä Venäjän provosoinnin pelosta, ja ainakin jäsenyyden myöntämisestä pitäisi lykätä niin kauan, kuin Georgian maaperällä on aluekiistoja. Georgian ja Venäjän sota antaa lisäpontta näille argumenteille, mutta lehden mukaan Georgian jäsenyydessä periksiantaminen olisi virhe, sillä se kertoisi Venäjälle, että sillä olisi tehokas veto-oikeus siihen, kuka Natoon liittyy:

”Yksi Naton tehtävistä on erottaa maat, jotka jakavat samat arvot niistä, jotka eivät näitä arvoja jaa. Georgia on tehnyt selväksi, kumpaan joukkoon se kuuluu. Tämä on palkitsemisen arvoinen asia. Jos uskotaan siihen, että jäsenyyden hinta on sota, annetaan periksi Venäjän kiusaamiselle.” (TT 11.8.2008, 7b.)

Lehti ymmärtää, miksi Georgia suuntautuu niin voimakkaasti länteen ja miksi se haluaa seurata Baltian maiden esimerkkiä Nato-jäsenyyden suhteen. Venäjän neoimperialismi on myös selkeä syy Georgialle jatkaa valitsemaansa strategiaa:

”Venäjää ei voi pitää uskottavana kiistojen välittäjänä alueella, koska maa ei tunnusta muiden valtioiden laillisia pyrkimyksiä. Länsimaat, kuten muutkaan, eivät halua Kaukasuksen alueelle konfliktia. Hiljaisten tai ristiriitaisten viestien lähettämisessä on vaaransa. Venäjän toimet ovat kohtuuttomia. Venäjälle pitää tehdä selväksi, että sitä uhkaa kansainvälisen hylkiön status mikäli se ei vetäydy Georgiasta.” (TT 11.8.2008, 2.)

Lehden kertoman mukaan Georgian Nato-jäsenyys muuttuu kuitenkin sodan jälkeen entistä vaikeammaksi, sillä vaikka Yhdysvallat saattaa jotenkuten sulattaa sotatoimet, Kaukasuksen kautta energiaa eli kaasua saavat Euroopan maat eivät tapahtumia hyvällä katso (HS 10.8.2008, B2). Kaukasuksen konfliktien todetaan olevan hyvin vaarallisia, koska ne leviävät helposti. Lehti tarjoaa skenaarion siitä, mitä olisi tässä tilanteessa edessä, mikäli Georgia ja Suomi olisivat Nato-jäseniä. Suomella olisi tuolloin Venäjän naapurimaana vaikeita valintoja ja tilanne olisi Suomellekin erittäin vaarallinen. (HS 10.8.2008, B2.)

5.3.3. Venäjälle kuristusote Keski-Aasian energiavarannoista

The New York Times kirjoittaa, miten konflikti vaikuttaa lännen öljyn hankintaan. Vuonna 2005

valmistunutta, Georgian läpi kulkevaa öljyputkea pidettiin yhtenä Yhdysvaltain politiikan onnistumisena. Sen tarkoitus oli monipuolistaa Yhdysvaltain energiansaantimahdollisuuksia. Öljyputki vähensi lännen riippuvuutta Lähi-idän öljylähteistä, mutta se myös ohitti Keski-Aasian öljyä aiemmin ainoana länteen vieneen Venäjän. Lännessä toivottiin, että Venäjä ei täten pystyisi saamaan Keski-Aasiaa ja sen suuria öljy- ja kaasuvarantoja omaan hallintaansa. Moskova peri Neuvostoliiton ajoilta useita öljyn vientireittejä, mutta uusi öljyputki tarjosi turvallisemman vaihtoehdon Moskovan hallinnoimille reiteille. Lehti kuvailee tätä lännen ja Venäjän välistä kilpailuasetelmaa viimeiseksi versioksi suuresta pelistä, jota osapuolet pelaavat saadakseen vaikutusvaltaa alueella. (NYT 14.8.2008, A10.)

Venäjän ja Georgian väliset vihamielisyydet kuitenkin uhkaa Yhdysvaltojen Keski-Aasian energiavaroja koskevia suunnitelmia – ajatuksena oli, että energia kulkisi tulevaisuudessa useita eri putkia pitkin länteen. Nyt Kaukasian energiatulevaisuus tuntuu muokkautuvan uusiksi rohkaistuneen Venäjän toimesta. Sodan vuoksi Georgian läpi tuskin tulee kulkemaan uutta energiareittiä. (NYT 14.8.2008, A10.)

The New York Times toteaa, että Venäjän ja Georgian sodalle on historialliset syynsä, mutta uskoo sen olevan myös Venäjän pelkojen tulos. Venäjä, jolla oli pitkään monopoli Keski-Aasian öljy- ja kaasuputkiin, näki nimittäin länsimielisessä Georgiassa mahdollisesti pysyvän kilpailijan energiemarkkinoille. Kun Georgia suostui öljyputken rakentamiseen, se samalla teki itsestään entistä haavoittuvaisemman. (NYT 14.8.2008, A10.) Edelleen Helsingin Sanomat nostaa esiin länsimaiden kannalta huolestuttavan seikan, Georgian maaperällä sijaitsevat öljyputken pumppausasemat. Vaikka Venäjä ei todennäköisesti suoranaisesti iske asemille, on olemassa riski siihen, että sotatoimien laajetessa öljykuljetukset todennäköisesti vaikeutuisivat. (HS 10.8.2008, B2.) Kun sotatoimet näyttävät jälleen laajentuvan, Helsingin Sanomat kertoo tiistaina 12. elokuuta etusivullaan, että konflikti uhkaa jo lännelle tärkeää Kaspianmeren öljyputkea (HS 12.8.2008, premi).

The Times korostaa erityisesti Venäjän ja Georgian välisen sodan riskiä Euroopan energiansaannille. Vaikka asiasta mainitaan jokaisessa konfliktia käsittelevässä tekstissä, lehti käsittelee vielä kokonaan erillisessä artikkelissa Georgian merkitystä energian

kauttakulkumaana. The Times huomauttaa, että Georgialla itsellään ei ole merkittäviä energiavarantoja. Maa on kuitenkin energianäkökulmasta katsottuna kriittinen siksi, että Georgian kautta kulkee ainoa Keski- Aasian öljy- ja kaasuputkista, jonka reitti ei missään vaiheessa poikkeakaan Venäjän tai Iranin maaperällä. Putken tarkoitus alun perinkin oli vähentää Euroopan riippuvuutta Venäjän myymästä energiasta. Edellisvuonna käyttöön otetun, maailman toiseksi pisimmän Baku-Tbilisi-Ceyhan -putken kerrotaan olleen osittain brittiläisten veronmaksajien kustantama. (TT 9.8.2008, 11.)

The Timesin mukaan sodan seuraukset ovat maailmanlaajuiset, etenkin jos Venäjä saa sen jälkeen kuristusotteen Keski-Aasian laajoista öljy- ja kaasuvarannoista (TT 9.8.2008, 1, 2, 8a ja 8b). Lehden pääkirjoituksessa todetaan:

”Tähän asti väkivalta on koskettanut Kentiä pienempää aluetta syrjäisellä eteläisellä Kaukasuksella. Mutta pitkään jäätynyt konflikti entisen Neuvostoimperiumin reunalla on sulanut hälyttävällä nopeudella ja kirjaimellisesti arvaamattomalla merkittävyydellä. Alueellinen vakaus, Euroopan energiansaannin tulevaisuus sekä Venäjän ennestään hauraat länsisuhteet ovat kaikki nyt vaakalaudalla.” (TT 9.8.2008, 2.)

The Times kirjoittaa, että tasapuolisuuden nimissä lännen kiinnostus Georgiaan johtuu yhtä paljon sen kautta kulkevista öljyputkista kuin politiikasta. Vaikka Georgian demokraattista kehitystä tuetaan, yhtä lailla länsi haluaa varmistaa energian saatavuuden myös Venäjältä riippumattomista lähteistä. The Times huomauttaa, että lännen kiinnostus alueeseen ei kuitenkaan mitätöi Georgian suvereniteettia. (TT 9.8.2008, 2.)

5.3.4 Georgian alueellinen yhtenäisyys menetetty

Sodan ilmiselvät seuraukset ovat lehtien mukaan sisäpoliittisia; Georgian alueellinen yhtenäisyys on selkeästi menetetty ja jopa sen itsenäisyys on uhattuna. Esimerkiksi Le Monden mukaan Venäjän tavoitteet ovat kristallinkirkkaat; Venäjä pyrkii liittämään itseensä sille kuulumattoman alueen ja vaikuttamaan demokraattisesti valitun hallituksen politiikkaan, ehkä jopa korvaamaan kyseisen hallituksen johtohahmot Venäjälle mieluisimmilla henkilöillä. Kyse on imperialismista,

Le Monde toteaa. Venäjä haluaa viestittää, että kaksi leiriä jakaa Euroopan ja Kaukasuksen alueen omiin vaikutuspiireihinsä ja että länsi on työntynyt liian kauaksi Venäjän vaikutuspiiriin sisälle tukemalla entisten neuvostotasavaltojen demokratisoitumista. (LM 14.8.2008, 2.)

Helsingin Sanomissa spekuloidaan konfliktin seurauksia arvelemalla, että Georgian ja sen lähialueiden suhteen sota tulee lehden mukaan vaikuttamaan erittäin haitallisesti. Tilanteesta kärsii etenkin Georgian talous, sillä jo sisäpoliittiset kiistat ovat tehneet Georgiasta poliittisesti riskialttiin investointikohteen. (HS 10.8.2008, B2.) Helsingin Sanomat arvioivat sodan seurauksia niin sisäpoliittisesti kuin alueellisestikin. Lehdessä kerrotaan Saakašvilin kansansuosion lujittuvan sodan vuoksi. Venäjän arvellaan pysyttelevän sotilaallisesti läsnä Etelä-Ossetiassa ja Abhasiassa vielä pitkään. Separatististen maakuntien aseman arvellaan olevan jatkossa autonominen ja lehdessä epäillään, että Georgia ei tule saamaan Etelä-Ossetiaa enää hallintaansa. (HS 13.8.2008, B2c.)

The New York Timesin uutisanalyysissä hämmästellään sitä, kuinka nopeasti kahakkana pidetyt erimielisyydet ovat kärjistyneet konfliktiksi, joka uhkaa Georgian hallitusta ja kenties jopa koko Georgian valtiota. Lehti kuitenkin katsoo, että vaikka Georgia ja länsimaat yllättyivätkin Venäjän invaasion voimakkuudesta, merkkejä sodan valmistelusta sekä Venäjän että Georgian puolelta on ollut nähtävillä jo vuosien ajan. (NYT 11.8.2008, A10.)

Le Monde kertoo rauhanehdoista, jotka Venäjä on sanellut tulitauon aikaansaamiseksi. Moskovalle on tehty suuri myönnytys, sillä sopimus ei sisällä mainintaa Georgian alueellisesta yhtenäisyydestä. Vaikka Mihail Saakašvilin mukaan kysymys Georgian alueellinen yhtenäisyys ei millään muotoa tule keskusteluun, todellisuudessa kysymys on ollut avoimena aina Neuvostoliiton hajoamisesta lähtien. Osseetit ja abhaasit eivät halua Georgian holhouksen alaisiksi ja valtaosalla väestöstä on Venäjän myöntämä passi. Venäjän presidentti Dmitri Medvedev oli viitannut Kosovon tilanteeseen kyseenalaistaessaan Georgian alueellisen yhtenäisyyden ja kysynyt, haluavatko osseetit ja abhaasit elää Georgian yhteydessä. Medvedev oli vaatinut, että Georgia lopettaa voimatoimet Etelä-Ossetiassa ja että Mihail Saakašvili eroaa. Lehden mukaan Saakašvili oli vaatimukseen myös suostunut Pariisiin lähettämällään faksilla. (LM 14.8.2008, 4a.)

Myös Helsingin Sanomat kertoo, että Venäjän asettamiin tiukkoihin rauhanehtoihin kuului Etelä-Ossetian ja Abhasian tulevaisuuden aseman pohtiminen, joka lehden mukaan on tulkittu tarkoittavan, että Venäjä haluaa avata keskustelun maakuntien irtautumiseksi Georgiasta. (HS 13.8.2008, premi ja B1c.) Venäjän kerrotaan jo vuosien ajan myöntäneen Venäjän kansallisuuden sekä Etelä-Ossetian että Abhasian aikuisväestölle. Vaikka länsimaat suhtautuivat skeptisesti Venäjän myöntämien passien laillisuuteen, Venäjä kuitenkin oli luonut perustan yhdelle PR-argumentilleen: Venäjän armeija oli tullut hyökkäyksen kohteena olevien kansalaistensa avuksi. (NYT 11.8.2008, A10.)

The Times kirjoittaa, että Georgian presidentti Mihail Saakašvili teki yhden virhearvion yrittäessään saada Venäjä-mielisen Etelä-Ossetian takaisin Georgian hallintaan; hän ajatteli, että länsimaat pitäisivät suhdettaan Georgiaan tärkeämpänä kuin suhdettaan Venäjään. Venäjä on odottanut tilaisuutta hyökätä Georgiaan ja syrjäyttää Saakašvili presidentin virastaan, ja omalla toiminnallaan Etelä-Ossetiassa Georgia antoi Venäjälle tuon tilaisuuden. Venäjän valmistautumiseen viittaa se, että asiantuntijoiden mukaan vie kuukausia valmistella niinkin laajoja toimenpiteitä, joita Venäjä Georgiassa toteutti. (TT 12.8.2008, 6.)

The New York Times spekuloi sillä, mitä Putin oikeastaan haluaa Georgiasta. Venäjän sanotaan jo oikeastaan liittäneen Etelä-Ossetian ja Abhasian itseensä, joten Venäjä voisi halutessaan tyytyä tähän. Venäjän viranomaisten kerrotaan kuitenkin puhuneen myös Georgian presidentin tuomisesta sotarikostuomioistuimen eteen. Mikäli Venäjä etenisi hieman pidemmälle, se voisi lamauttaa Georgian armeija. Äärimmäisin vaihtoehto lehden mielestä on Georgian miehittäminen. (NYT 12.8.2008, A1a.)

The New York Timesin mukaan Venäjä onnistui pönkittämään perinteistä valta-asemaansa Kaukasuksella, loi alueelle uuden todellisuuden, nöyryytti Georgian asevoimia ja lisäsi painostusta pitkäaikaista vastustajaa, Georgian presidentti Saakašvilia kohtaan. Lehti arvelee, että kun konflikti hieman rauhoittuu, Etelä-Ossetian ja Abhasian maakunnat voidaan hyvinkin liittää Venäjään pysyvästi. (NYT 13.8.2008, A1.)

Rauhanneuvottelu-uutisoinnin yhteydessä kerrotaan, että Putin ei ollut tunnustanut Georgian

alueellista yhtenäisyyttä, mutta Boris Jeltsinin aikoinaan myöntämän suvereniteetin kyllä. Tätä olivat ranskalaiset diplomaatit pitäneet hyvänä asiana; venäläiset luopuivat ajatuksesta istuttaa Venäjälle myötämielinen nukkejohtaja Georgian presidentiksi, vaikka Saakašvilin eroa toivoivatkin. (LM 14.8.2008, 4a.)

Sodan päätyttyä rauhansopimus tuntuu lehtien mielestä jopa uhraavan Georgian suvereniteetin ja alueellisen yhtenäisyyden:

”Sopimus avaa keskustelun Etelä-Ossetian ja Abhasian, Georgian kahden kapinallisen ja tiiviimpiä suhteita Venäjään hamuavien maakuntien tulevaisuudesta.” (TT 13.8.2008, 1.)

Venäjän ja Georgian välille tehty rauhansopimus ei The New York Timesin mukaan estä Venäjää edelleen etenemästä syvemmälle Georgiaan. Itse asiassa sopimuksen sanamuotoilu mahdollistaa sen, että Venäjä voi perustella toimet välttämättömiksi sen oman turvallisuuden varmistamiseksi. (NYT 14.8.2008, A1b.)

5.4. Yhteenveto

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli tarkoitettu selvittämään, millaisia geopoliittisia tarinalinjoja Venäjän–Georgian sodasta länsimaaisessa sanomalehdistössä tehtiin. Tarkastelun perusteella sodan geopoliittiset tarinalinjat asettivat Venäjän–Georgian sodan länsimaille merkittäväksi ja jopa globaalisti vaikuttavaksi konfliktiksi huolimatta siitä, että sotatilanne vaikutti ehkä suuresta yleisöstä etäiseltä. Vaikka tapahtumapaikka oli pienellä alueella kaukana Kaukasuksella, tarinalinjat tuntuivat korostavan, että tapahtumia ei voisi länsimaissa mahdollisesti vakavienkin maailmanlaajuisten seurausten vuoksi ohittaa olankohautuksella. Lännen ja Venäjän välienselvittely nostettiin keskeiseksi tulkinnaksi tapahtumista. Teksteissä huokui jopa viittauksia kylmän sodan aikaiseen vastakkainasetteluun. Kahden vanhan vihollisleirin ikään kuin ikiaikainen nokankoputtelu vaikutti olevan eräänlainen ylätasoa selittävä geopoliittinen tarinalinja.

Lännen ja idän välisen kamppailun muodostaman tarinalinjan alla esitettiin vielä esimerkiksi, miten jokainen lännen voitto nähtiin idässä Venäjän häviönä. Tässä tarinalinjassa lehdet käyttivät

case-tapauksena Kosovon itsenäistymistä, joka oli tapahtunut aiemmin samana vuonna. Myös Georgian suuntautuminen länteen ja Nato-haaveilu mahtuvat lännen ja idän välisen kamppailun tarinalinjan alle, sillä Venäjällä katsottiin Georgian kuuluneen Venäjän vaikutuspiiriin, jolloin länsi astui idän jättiläisen varpaille yhteistyöllään Georgian kanssa.

Energia nousee hyvin vahvaksi konfliktia selittäväksi tarinalinjaksi. Lehdet asettavat Georgian geopoliittisella kartalla hyvin merkittävään, jopa korvaamattomaan asemaan maan kautta kulkevan öljyputken vuoksi. Putki kuljettaa öljyä Eurooppaan kiertäen Venäjän. Siinä missä tämä on Euroopan silmissä hyvä asia, Venäjä ei katso yhtä mielissään länsimaiden Venäjä-riippuvuuden vähentymistä energia-asioissa. Energiakysymystä painottava geopoliittinen tarinalinja esittääkin Georgiaa halkovan öljyputken kriittisen tärkeäksi Euroopalle, sillä muutoin Keski-Aasian luonnonvarat ovat pitkälti juuri Venäjän käsissä.

Sodan seurauksia luotaavat tarinalinjat keskittyvät energiavarantojen tulevaisuuteen, lännen Venäjä- suhteiden pohdintaan sekä yksityiskohtana Georgian Nato-jäsenyyden kohtaloon. Energiakysymyksen ympärille rakentuva tarinalinja maalaa uhkakuvia siitä, että Venäjä saisi Keski- Aasian öljy- ja maakaasuvarannoista kuristusotteen. Sodan panoksiksi mainitaan myös Georgian Nato-jäsenyyden vaikeutuminen. Aiemminkin useassa vanhassa Nato-maassa Venäjän-pelon vuoksi vastustusta herättänyt jäsenyys joutunee lehtien arvioiden mukaan jäihin. Sotatilanne herätti lehtien mukaan selvästi kysymyksen siitä, joutuisivatko jäsenmaat ennemmin tai myöhemmin Naton 5. artiklan mukaisesti napit vastakkain Venäjän kanssa, mikäli Georgia hyväksytään jäseneksi. Kaiken kaikkiaan Venäjän-Georgian sota vaikeuttaa länsimaiden Venäjä-suhteita ja asettaa ne jopa vaakalaudalle. Tarinalinjassa korostuu se, miten Venäjä on selvästi kääntänyt suuntansa lännen toivomasta lähentymisen ja (länsimaisen) demokratisaation tieltä ja näkee maailman neuvostoajalle ominaisella tavalla kaksinapaisena – länsi edustaa toista napaa, ollen Venäjän vastavoima ja taho, joka haluaa vahingoittaa Venäjää. Tarinalinja esittää Venäjän palanneen vanhalle voimapolitiikan linjalle ja siten pyrkivän osoittamaan olevansa vahva valtio ja lunastamaan paikkansa maailmanjärjestyksessä mahtivaltiona.

Toinen tutkimuskysymykseni koski löytyvien tarinalinjojen keskinäistä suhdetta eli sitä, onko jokin tarinalinjoista dominantti. Kuten aiemmin toin esiin, eräänlaisena ylätasen geopoliittisena

tarinalinjana on mahdollista nähdä lännen ja Venäjän vastakkainasettelu. Tämä asetelma tuntuu leikkaavan läpi useita tarinalinjoja, ollen taustalla esimerkiksi näennäisesti Georgiaa koskevissa tarinalinjoissa. Esimerkiksi Nato-jäsenyyttä nostava tarinalinja vie tapahtumat keskelle jäsenyykeskusteluja ja Venäjän reaktiota Nato-maiden aikomuksiin hyväksyä entinen neuvostotasavalta jäsenekseen. Tarinalinjan mukaan sota vesitti Georgian jäsenyyksanomuksen mahdollisuudet tulla hyväksytyksi lähitulevaisuudessa ja näin ollen Venäjällä oli ase, voimankäyttöön perustuva veto-oikeus länsimaiden rintamaa vastaan.

Hyvin voimakkaasti nousee esiin myös Georgian kautta kulkevasta öljyputkesta kumpuava tarinalinja. Energia-asioihin keskittyvissä tarinalinjoissa huokuu epäluottamus Venäjään, jonka tiedetään lyöneen kaasuhanat kiinni muun muassa Ukrainalta energianhintoja koskevien kiistojen yhteydessä. Kaasuhanojen sulkeminen on vaikuttanut myös useampaan muuhun Euroopan maihin, jotka ovat joutuneet sijaiskärsijöiksi. Tarinalinja ammentaa siten uhkakuvasta, että Eurooppa joutuu yhä enemmän riippuvaiseksi Venäjästä ja sen myymästä energiasta. Tämä tietäisi mahdollisesti ikävyyksiä, sillä Venäjä voisi sanella hinnan energialle ja jopa kiristää kauppakumppaneiltaan haluamansa hinnan käyttämällä samoja keinoja kuin Ukrainan kanssa. Eri maiden lehtien tarinalinjat eivät juurikaan poikenneet toisistaan. Tämän perusteella vaikuttaisi siis siltä, että länsimaisessa sanomalehdistössä vaikuttaa hyvinkin yhtenäinen geopoliittinen diskurssi. Jopa suomalainen sanomalehti, joka on kansainvälisessä yhteisössä tunnettu erityisesti suhteestaan Venäjään, asettuu vahvasti läntiseen viiteryhmään geopoliittisten tarinalinjojen rakentamisessa. Löydetyt tarinalinjat viittaavat siihen, että sanomalehtien käyttämät diskurssit ammentavat voimansa menneisyydestä ja kansakuntien kollektiiviseen muistiin iskostuneista tapahtumista.

Medioiden käyttämät tarinalinjat saavat painoarvonsa yleisesti ottaen kylmän sodan aikaisesta vastakkainasettelusta, Suomen kohdalla osittain myös talvi- ja jatkosodan ajalta. Noin vuosikymmen kumppanuuden ja yhteistyön aikaa Venäjän kanssa ei ole onnistunut poistamaan (yli) viittäkymmentä epäluulon ja epäluottamuksen vuotta. Venäjä, kuten Neuvostoliitto kylmän sodan aikaan, näyttäytyy tarinalinjoissa länttä vastustavana voimana, vieraana ja uhkaavana. Huolimatta pyrkimyksistä integroida Venäjä osaksi kansainvälistä yhteisöä ja sitouttaa se taloudelliseen yhteistyöhön lännen kanssa, Venäjästä maalataan kuvaa mystisenä ja

tuntemattomana, maana, jonka toimintatapoja länsi ei ymmärrä eikä hyväksy.

Toisaalta diskurssit tarinalinjojen takana hyödyntävät kylmän sodan jälkeen tapahtunutta entisten neuvostotasavaltojen demokratisaation aaltoa, jossa useampi Neuvostoliittoon kuulunut valtio kääntyi kansainvälisissä suhteissaan länttä kohti ja omaksunut sen arvomaailman. Esimerkiksi Georgian Nato-jäsenyyttä koskeva tarinalinja ammentaa tästä lähihistoriasta; kuinka tärkeää on tukea länteen kurkottavaa valtiota, joka on halukas omaksumaan läntiset tavat ja arvot.

Energiakysymykseen keskittyvän tarinalinjan diskurssin kontekstina on lännen ja etenkin Länsi-Euroopan maiden energiariippuvuus Venäjästä. Maailman toiseksi suurimpana öljytuottajana ja nettoviejänä sekä toiseksi suurimpana maakaasun tuottajana ja suurimpana nettoviejänä Venäjä on länsimaille kriittisen tärkeä energiatoimittaja. Länsimaisen sanomalehdistön geopoliittiset diskurssit näkevät Venäjän kuitenkin arvaamattomana ja epävakana, jopa epäluotettavana kansainvälisenä toimijana. Taustalla on useat maakaasukiistat, joiden yhteydessä eurooppalaiset maat joutuivat välillisesti kärsijöiksi.

Yksittäisiä tarinalinjoja tarkastelemalla painotuseroja löytyi ainoastaan öljy- ja kaasukysymyksen kohdalla, sillä se nousi esiin verrattain vähemmän Le Mondessa ja Helsingin Sanomissa, kun taas The New York Times ja The Times korostivat asiaa samankin päivän lehdessä useassa artikkelissa. Eroavaisuutta eri lehtien välillä oli havaittavissa lisäksi siinä, että amerikkalainen The New York Times ja brittiläinen The Times ryhtyivät heti ensimmäisissä artikkeleissaan muodostamaan geopoliittisia tarinalinjoja, kun taas ranskalainen ja suomalainen sanomalehti aloittivat hieman varovaisemmin tapahtumien käsittelyn. Le Mondessa ja Helsingin Sanomissa geopoliittiset tarinalinjat alkoivat nousta esiin lyhyen sodan edetessä, mutta ensimmäisinä päivinä ne keskittyivät kuvailemaan sodan tapahtumia ja toivat esiin paikallisten kokemuksia tilanteesta.

6. LOPUKSI

Käsitys sanomalehdistä geopoliittisen retoriikan käyttäjänä ja geopoliittisten diskurssien legitimoijana sai tämän tutkimuksen valossa lisää tukea. Sen lisäksi, että media toimii väylänä ulkopoliittisten johtajien ja asiantuntijoiden geopoliittiselle puheelle (sitaatit, lainaukset jutuissa), se myös itse aktiivisesti toimii geopoliittisena toimijana. Vaikka toimittajat päättävät senkin, mitkä sitaatit ja lainaukset juttuun otetaan mukaan, tässä tapauksessa sitaattimerkit tekevät näkyväksi sen tahon, kenen tulkinta on kyseessä. Lainausmerkkien ulkopuolella esitetty geopoliittinen tulkinta on median omaa poliittista toimintaa, jonka taustalla vaikuttavat valinnat ja valitsematta jättämiset ovat yleisölle mysteeri.

Geopoliittinen luokittelu ja tyyppittely ovat ennen kaikkea sosiaalisia prosesseja, ja siten geopolitikoinnin keskeisenä välineenä on kieli. Tämä nostaa median merkittävään asemaan geopoliittisessa toiminnassa. Omaa rooliaan geopoliittisessa pelissä media toteuttaa esittämällä yleisölleen omaa maailmankatsomustaan ja kirjoittamalla tulkintansa tapahtumista. Media on siten itsenäinen poliittinen toimija, mutta myös osa sitä ympäröivää geopoliittista kulttuuria. Länsimaisen sanomalehdistön geopoliittiset tarinalinjat myötäilivät melko paljon valtioiden virallista poliittista linjaa. Länsimaiset sanomalehdet esimerkiksi eivät juurikaan kyseenalaistaneet lännen intressejä Kaukasiassa, kun taas Venäjän intressit nähdään hyvin kielteisessä sävyssä. Tämän perusteella voidaan kansallisista nyanssieroista huolimatta puhua länsimaisesta hegemonisesta diskurssista, joka ohjaa sanomalehtienkin geopoliittista luokittelua ja tyyppittelyä. Näkökulman perustana on näkemys lännen ja Venäjän selvästi erilaisista pyrkimyksistä – siinä missä läntinen hegemonia perustuu aina vapaaseen valintaan, venäläinen hegemonia on pakottavaa (Kullberg 2003, 115).

Yhtenäisessä diskurssissa ei siis ole välttämättä kyse siitä, että valtaapitävien retoriikka olisi uponnut mediaan vailla vastustusta, sillä journalisteilla on omat vastastrategiansa varsinaisia ulkopuolisia vaikutusyrityksiä vastaan. Toimittajien työ on informaation hakemista eri lähteistä ja lähdekritiikin turvin lähteiltä saamansa tiedon arvioimista. Toimittajat eivät kuitenkaan elä yhteiskunnan ulkopuolella. Journalismi on aina oman kulttuurinsa tuote, ja sen tulkintoihin

vaikuttavat samat geopoliittiset merkitysjärjestelmät, jotka ulkopoliitiikan toimijat joutuvat omassa retoriikassaan ottaa huomioon. Lisäksi, Hajeria (kts. sivu 29) mukailleen, mikäli tarinalinjojen päätehtävänä on antaa ymmärtää, että eri diskursiivisten komponenttien takana on yhtenäinen näkökulma käsillä olevaan asiaan, median ja valtiojohdon yhtenäiset näkemykset ovat ymmärrettäviäkin – aivan kuten on ymmärrettävää, että eri länsimaissa Venäjän–Georgian sota tulkittiin pitkälti samalla tavalla.

Viiden päivän sodasta tulee tänä syksynä kuluneeksi jo seitsemän vuotta. Vuosien myötä elokuun 2008 tapahtumiin on ainakin suomalaismediassa palattu melko lyhyesti, kuten syksyllä 2009, kun Euroopan unionin selvitys tapahtumista julkaistiin. Viittaukset Venäjän–Georgian sotaan kuitenkin lisääntyivät keväällä 2014, kun maailma seurasi toista konfliktia, jossa toisena osapuolena oli Venäjä. Kuuden vuoden takaiset sotatoimet nousivat mukaan uutisiin, sillä Krimin niemimaan tapahtumat Ukrainassa etenivät pitkälti samalla tavalla kuin Venäjän–Georgian sodan tapahtumat vuonna 2008. Kevään 2014 tapahtumien päätteeksi Venäjä liitti itseensä Krimin.

Geopoliitiikka toimi jälleen selityksenä sille, mistä on kyse. Mediassa kerrottiin geopoliittisista tavoitteista, joita Krimiin liittyi. Esimerkiksi Kauppalehti tiivistä asian muutamaan lauseeseen kertoen, että Krim on ollut historiallisesti strategisesti tärkeää idän ja lännen raja-aluetta. Krimin niemimaa on mahdollistanut aluetta hallitsevalle taholle keskeisen aseman Mustallamerellä ja yhteyden Bosporinsalmen kautta Välimerelle. Tällä meriyhteydellä on ollut sekä taloudellista että sotilaallista merkitystä; siksi Venäjä koki uhkana sen, että Ukraina olisi kääntänyt selkänsä Venäjälle ja suuntautunut Eurooppaan.² Tämän tutkimuksen voisi siis uusilla aineistolla ja tarkastella, millaisia geopoliittisia tarinalinjoja länsimaisessa sanomalehdistössä Krimin tapahtumien yhteydessä käytettiin ja kuinka yhteneväiset käytetyt tarinalinjat länsimaisessa mediassa olivat.

Vuosi Krimin Venäjään liittämisen jälkeen on selvää, että Ukrainan kriisi oli tuolloin vasta aluillaan. Geopoliittinen peli on edelleen voimissaan.

² Kaija Lähteenmaa: Krimin sota tästä vielä puuttuu. Haettu 15.3.2015 osoitteesta <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/krimin-sota-tasta-viela-puuttuu/WyyegSgY>.

LÄHTEET

- AALTO, Pami (2003) Geopolitiikka ja Q-metodologia. Diskurssit ja yksilötoimijat tutkimuskohteena. Teoksessa Harle & Moision: Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.
- BBC (2009) Georgia. Country Profile. Haettu 25.8.2011 osoitteesta <http://www.bbc.com/news/world-europe-17301647>.
- BENNET, Lance C. & YENGAR, Shanto (2008) A New Era of Minimal Effects? The Changing Foundations of Political Communication. *Journal of Communication* 58:4.
- BERGER, Guy (2009) How the Internet Impacts on International News. Exploring Paradoxes of the Most Global Medium in a Time of 'Hyperlocalism'. *International Communication Gazette* 71:5.
- BREWER, Paul R., GRAF, Joseph & WILLNAT, Lars (2003) Priming or Framing: Media Influence on Attitudes Toward Foreign Countries. *Gazette* 65, 493–508
- CASTELLS, Manuel (2009) *Communication Power*. Oxford: Oxford University Press.
- ESKOLA, Jari & SUORANTA, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- FAIRCLOUGH, Norman (1997) *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- GALTUNG, Johan & RUGE, Mari Holmboe (1999) *The Structure of Foreign News*. Teoksessa Tumber, Hoard: *News: A Reader*. Somerset: Oxford University Press.
- GALTUNG, Johan (2003) *Peace Journalism – A Challenge*. Teoksessa Kempf & Luostarinen: *Journalism and the New World Order Vol.2*. Nordicom.
- HAMILTON, John Maxwell & JENNER, Eric (2004) *Redefining Foreign Correspondence*. *Journalism*

5:3. Lontoo, Thousands Oaks ja New Delhi: SAGE Publications.

HARLE, Vilho (2003) Onko kriittinen geopolitiikka kriittistä tiedettä? Teoksessa Harle & Moisio: Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

HARLE, Vilho & MOISIO, Sami (2003) Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

HEIKKILÄ, Heikki ja VALTONEN, Sanna (2011) Reunoiltaan jättyneen suurvallan naapurissa. Venäjän ja Georgian konfliktien herättämät tulkinnat mediassa. Teoksessa Lounasmeri: Näin naapurista. Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Tampere: Vastapaino.

HÉMANUS, Pertti (1990) Johdatusta tiedotusoppiin. Journalistiikan perusteet. Helsinki: Yliopistopaino.

HÄKLI, Jouni (2004) Miksi paikat kiinnostavat geopolitiikan tutkijaa? Kiistanalaisia paikkasidoksia Kataloniassa. Teoksessa Harle & Moisio: Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

IKÄVALKO, Elisa & UIMONEN, Risto (1996) Mielikuvien maailma. Miten mediajulkisuutta muokataan ja imagoja rakennetaan? Helsinki: Inforviestintä.

JOKINEN, Arja (1999b) Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, Juhila & Suoninen: Diskurssianalyysi liikkeessä. Vastapaino, Tampere, 37–53.

JOKINEN, Arja, JUHILA, Kirsi & SUONINEN, Eero (1993) Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, Juhila & Suoninen: Diskurssianalyysin aakkoset. Vastapaino, Tampere, 17–47.

KAETER, Margaret (2004) The Caucasian republics. New York.

KARPPINEN, Kari; JÄÄSAARI, Johanna & KIVIKURU, Ullamaija (2010) Media ja valta kansalaisten silmin. Forskninginstitutet. Svenska social- och kommunalhögskolan. Helsingin yliopisto.

KARVONEN, Erkki (1999) Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa. Tampere, Gaudeamus.

KEMPF, Vilhelm & LUOSTARINEN, Heikki (2003) Introduction. Teoksessa Kempf & Luostarinen: Journalism and the New World Order Vol.2. Nordicom.

KLAPPER, Joseph T. (1969) The Effects of Mass Communication. New York: The Free Press.

KULLBERG, Anssi (2003) Kaukasia geopolitiittisen toiminnan näyttämönä. Valtio-opin pro gradu - tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos: Jyväskylän yliopisto.

KUNELIUS, Risto (2003) Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki, WSOY .

KUNELIUS, Risto; NOPPARI, Elina & REUNANEN, Esa (2009) Media vallan verkoissa. Journalismin tutkimusyksikkö. Tiedotusopin laitos. Tampereen yliopisto.

KUUSISTO, Riikka (1996) Sodan retoriikasta. Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa. Teoksessa Palonen & Summa: Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat. Tampere: Vastapaino.

LEHTI, Marko (2003) Geopolitiittisen mielikuvituksen tutkimus. Tilan ja ajan hallinnan politiikka. Teoksessa Harle & Moisio: Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

LEHTONEN, Jaakko (1998) Kansainvälinen viestintä. Monikulttuurisen dialogin mahdollisuus? Teoksessa Kivikuru, Ulla & Kunelius, Risto (toim.) Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmiöön. Juva, WSOY, 301–318.

LEPPÄÄHO, Iina (2013) Pohjoinen ulottuvuus geopolitiittisena rekonstruktiona. Poliitiikan tilallistaminen maantiedettä ja politiikkaa luomassa. Ympäristöpolitiikan ja aluetieteen pro - tutkielma.

Johtamiskorkeakoulu: Tampereen yliopisto.

LIPPMANN, Walter (1965) Public opinion.

LOUNASMERI, Lotta (2011) Lähellä, mutta niin kaukana? Suomalaisen Venäjä-kuvan äärellä. Teoksessa Lounasmeri: Näin naapurista. Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Tampere: Vastapaino.

LUOSTARINEN, Heikki (1994) Mielen kersantit. Julkisuuden hallinta ja journalistiset vastastrategiat sotilaallisissa konflikteissa. Helsinki: Hanki ja jää.

McCOMBS, Maxwell (1981) The Agenda-Setting Approach. Teoksessa Nimmo, Dan & Sanders, Keith R.: Handbook of Political Communication. Beverly Hills: Sage.

McEWAN, Cheryl (2009) Postcolonialism and Development. Oxon, Routledge McNelly, J.T. (1962) Meaning Intensity and Interest in Foreign News Topics. Journalism & Mass Communication Quarterly 39, 161–168.

McNELLY, John T. (1962) Meaning Intensity and Interest in Foreign News Topics. Journalism & Mass Communication Quarterly 39, 161–168.

McFARLANE, Thomas & HAY, Iain (2003) The battle for Seattle. Protest and popular geopolitics in The Australian newspaper. Political Geography 22.

MOISIO, Sami (1998). Kriittinen geopolitiikka ja alueelliset uskomusjärjestelmät: uhkakuvatutkimuksen teoriaa empiirisiin esimerkeihin. Turku: Turun yliopisto.

MOISIO, Sami (2003a) Geopolitiikan viisi olemusta. Teoksessa Harle & Moisio: Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

MOISIO, Sami (2003b) Geopolitiikka kamppailuna. Teoksessa Harle & Moisio: Muuttuva geopolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.

MOISIO, Sami (2003c). Geopoliittinen kamppailu Suomen EU-jäsenyydestä. Turku: Turun yliopisto.

MOISIO, Sami (2015) Synnystä häpeän kautta uudelleenpolitisoitumiseen. Viisi näkökulmaa geopolitiikkaan. Haettu 23.3.2015 osoitteesta <http://www.tieteessatapahtuu.fi/014/moisio.htm>.

MOORE, Martin (2010) Shrinking World. The decline of international reporting in the British press. Media Standards Trust. Lontoo. Haettu 22.8.2011 osoitteesta <http://mediastandardstrust.org/wp-content/uploads/downloads/2010/11/Shrinking-World-FINAL-VERSION.pdf>.

MÄKINEN, Sirke (2008) Russian Geopolitical Visions and Argumentation. Parties of Power, Democratic and Communist Opposition on Chechnia and NATO, 1994–2003. Tampere: Yliopistopaino.

NIMMO, Dan (1978) Political Communication and Public Opinion in America, Santa Monica.

Ò TUATHAIL, Gearoid (2002) Theorizing practical geopolitical reasoning. The case of the United States' response to the war in Bosnia. *Political Geography* 21.

PETERS, John Durham (2001). Realism in Social Representation and the fate of the Public. Teoksessa Splichal, Slavko: Public Opinion & Democracy. Vox Populi - Vox Dei? Hampton Press Inc, Cresskill, New Jersey, 85-102.

PIETILÄINEN, Jukka (2011) Venäjä ulkomaan uutisoinnin kohteena: erikoistapaus? Teoksessa Lounasmeri: Näin naapurista. Median ja kansalaisten Venäjä-kuvat. Tampere: Vastapaino.

SIRKKUNEN, Esa (1996) Yksi uutinen – monta puntaria. Aivovoimistelua sanomalehtiutisten ympärillä. Teoksessa Kivikuru, Ulla, Luostarinen, Heikki & Ukkola, Merja (toim.) Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia. Lahti, Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 105– 116.

SOROKA, Stuart N. (2003) Media, public opinion, and foreign policy. *The International Journal of*

Press/Politics 8:1. Harvard College. Haettu 23.8.2011 osoitteesta:
[http://degreesofdemocracy.mcgill.ca/Soroka\(HIJPP\).pdf](http://degreesofdemocracy.mcgill.ca/Soroka(HIJPP).pdf).

STEVENSON, Robert L. (1994) *Global Communication in the Twenty-First Century*. New York, Longman Publishing Group.

SUHONEN, Pertti (1998). *Kansan tahto – siis kenen? Kamppailu yleisen mielipiteen käsitteestä*. Teoksessa Kivikuru & Kunelius: *Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmiöön*. Helsinki 1998.

USKALI, Turo (2007) *Ulkomaanuutisten uusi maailma*. Tampere: Vastapaino.

YANKELOVICH, Daniel (1991) *Coming to public judgment: making democracy work in a complex world*. Syracuse University Press, New York.

WANTA, Wayne, GOLAN Guy & LEE, Cheolhan (2004) *Agenda Setting and International News. Media Influence on Public Perceptions of Foreign Nations*. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81.

WOODSTOCK, Louise (2002). *Public journalism's talking cure. An analysis of the movements 'problem' and 'solutions' narratives*. *Journalism* 3:1.

ZAREFF, Janne (2012) *Journalistinen komiikka. Teoreettisia ja käytännöllisiä avauksia*. Jyväskylä: Yliopistopaino.

ÖSTGAARD, Einar (1965) *Factors Influencing the Flow of News*. *Journal of Peace Research* 2.

Liite 1: Aineisto 9.8.2008–14.8.2008

The New York Times:

9.8.2008

- A1: Russia and Georgia Clash Over Breakaway Region - UUTINEN
"War Has Started," Putin Announces Amid Airstrikes UUTINEN
- A9a: Russia Sends Its Forces Into Georgia
- A9b: Global Politics Add Oxygen to a Smoldering Dispute UUTINEN

10.8.2008

- A1: Russia Broadens Military Campaign as All-Out War UUTINEN
Threatens Georgia – Bush Is Calling for a Halt – Warplanes
Hit Near Airport
- A12: Russia Broadens Military Campaign as All-Out War UUTINEN
Threatens Georgia
- A16: Georgia Conflict Provides a Lesson on the United States' ANALYYSI
Need for Russia

11.8.2008

- A1: Russians Push Past Separatist Region to Assault City in UUTINEN
Central Georgia – Defying the West
- A11: Russians Push Past Separatist Region, Assaulting City in UUTINEN
Central Georgia
- A10: Two Countries, Girding for a Conflict, Create a Perfect ANALYYSI
Brew for a Blowup

12.8.2008

- A1a: Russia Steps Up Its Push: West Faces Tough Choices – UUTINEN
Calling Shots, Putin Salves Old Wounds

A1b:	Bush Faults Advance Into Georgia – NATO To Meet	UUTINEN
A12a:	Putin, Still Calling the Shots, Salves Russian’s Old Wounds With a Thrust Into Georgia	UUTINEN
A12b:	For a President With a Penchant for Flourishes, a Rebuke in the Boom of Artillery	UUTINEN
A13a:	Russia Steps Up Its Push Into Georgia; West Faces Tough Choices on a Response	UUTINEN
A13b:	Russian Forces Capture Military Base in Georgia	UUTINEN
A20:	Russia’s War of Ambition	PÄÄKIRJOITUS

13.8.2008

A1:	Russia, In Accord With Georgians, Sets Withdrawal	UUTINEN
A10a:	Russia Sets Withdrawal In Accord With Georgians	UUTINEN
A10b:	After Mixed Messages and Unheeded Warnings from the U.S., a Conflict Erupts	UUTINEN

14.8.2008

A1a:	Bush, Sending Aid, Demands Moscow Withdraw Forces	UUTINEN
A1b:	A French-Brokered Peace Offers Russia a Rationale to Advance	UUTINEN
A11:	A French-Brokered Peace Offers Russia a Rationale to Advance	UUTINEN
A12:	Bush, Sending Aid, Demands Moscow Withdraw Forces	UUTINEN
A10a:	Conflict Narrows Oil Options For West	UUTINEN
A10b:	Rejuvenated Georgian President Cites U.S. Ties as ”Turning Point” in Conflict	UUTINEN
A22:	Russia Takes Gori	PÄÄKIRJOITUS

Le Monde:

9.8.2008

Premi:	L’armée géorgienne enhavit l’Ossétie du Sud, l’aviation russe intervient	UUTINEN
--------	---	---------

- 4a: La Géorgie affirme avoir conquis l'Ossétie du Sud séparatiste et être bombardée par l'aviation russe: La guerre ossète tourne L'affrontement Russie-Géorgie UUTINEN
- 4b: Pas d'accord à l'ONU sur texte proposé par Moscou UUTINEN

10.-11.8.2008

- Premi: Moscou multiplie les raids aériens contre la Géorgie UUTINEN
- 2: Feu sur la Géorgie PÄÄKIRJOITUS
- 4a: Moscou envoie des troupes à Tskhinvali et son aviation bombarde la Géorgie: Russe et Géorgie en guerre pour l'Ossétie du Sud UUTINEN
- 4b: A l'ONU, Washington critique Moscou et soutient Tbilissi UUTINEN
- 4c: Prise de court, l'Alliance atlantique appelle au dialogue UUTINEN
- 5a: Ossétie du Sud: un confetti de l'empire devenu une enclave séparatiste pro-russe en Géorgie UUTINEN
- 5b: Les blogs témoignent: "On se bat pour chaque maison..." UUTINEN
- 5c: M. Obama et M. McCain appellent à la fin du conflit UUTINEN

12.8.2008

- Premi: Paris s'active pour la paix UUTINEN
- 2: Géorgie, OTAN, Kosovo: la revanche russe PÄÄKIRJOITUS
- 4a: Les forces russes ont pris le contrôle de Tskhinvali; les troupes géorgiennes se sont retirées: Moscou renforce ses troupes et intensifie les bombardements sur la Géorgie UUTINEN
- 4b: Au coeur du conflit, l'acheminement du pétrole qui contourne la Russie UUTINEN
- 4c: La bataille pour l'image fait rage à la télévision et sur les sites Internet UUTINEN
- 5a: A Tbilissi, Bernard Kouchner tente une médiation au nom des Européens UUTINEN
- 5b: Washington condamne mais reste impuissant face à l'offensive russe UUTINEN

5c: "Les Russes veulent faire passer M. Saakachvili pour un criminel de guerre" UUTINEN

13.8.2008

Premi: Moscou reste insensible aux pressions occidentales UUTINEN
2: La fin d'une illusion PÄÄKIRJOITUS
4a: Les forces géorgiennes en débandade, les Abkhazes lancent une offensive dans les gorges de Kodori: Tbilissi sur la défensive, la diplomatie impuissante UUTINEN
4b: Entre réfugiés, propagande et écueils diplomatiques: la difficile médiation de M. Kouchner UUTINEN
5a: "C'est une question de survie", avertit Mikheil Saakachvili UUTINEN
5b: A Gori, avec les habitants qui fuient la ville natale de Staline investie par l'armée russe UUTINEN
5c: Les Européens partagés entre fermeté et modération envers Moscou UUTINEN

14.8.2008

Premi: Comment la France a arraché l'amorce d'une négociation: UUTINEN
Le cessez-le-feu n'a pu être consolidé qu'aux conditions posées par Moscou
2: La guerre froide, une analogie trompeuse PÄÄKIRJOITUS
4a: Tbilissi accepte avec réserve le projet de plan de paix présenté par Nicolas Sarkozy: Moscou impose ses conditions pour un cessez-le-feu UUTINEN
4b: L'accord pourrait vite devenir lettre morte UUTINEN
4c: La seconde guerre de Vladimir Poutine UUTINEN
5a: Malgré le cessez-le-feu, des villages ont été bombardés en Géorgie UUTINEN
5b: A Moscou, les Ossètes reçoivent des dons, les Géorgiens sont inquiets UUTINEN
5c: Les troupes russes de "maintien de la paix" et l'armée géorgienne UUTINEN

se sont souvent affrontées

5d: Les rapatriés français témoignent de la violence du conflit

Helsingin Sanomat:

9.8.2008

Premi: Venäjä ja Georgia sodassa: Etelä-Ossetian pääkaupunki tuhoutui UUTINEN täysin,
uhreja ehkä yli tuhat

B1a: Tshinvalissa rajuja taisteluita UUTINEN

B1b: Stubb: Huono tilanne on huonontunut UUTINEN

B1c: Jäätynyt kriisi räjähti silmille ANALYYSI

B2a: Etelä-Ossetialla on oma presidentti ja perustuslaki UUTINEN

10.8.2008

Premi a: Sotatila näkyi suruna pääkaupunki Tbilisin kaduilla UUTINEN

Premi b: Itä-Euroopan asiantuntija: Sodalla voi olla laajat vaikutukset UUTINEN

B1a: ”Sota on jo alkanut, kuolemaa odotetaan” UUTINEN

B1b: Taistelut laajenivat Etelä-Ossetian ulkopuolelle UUTINEN

B1c: Putin vai Medvedev? ANALYYSI

B2: Tutkija: Länsi tuskin auttaa Georgiaa UUTINEN

11.8.2008

Premi: Georgia odotti Venäjän vastausta tarjottuun tulitaukoon UUTINEN

B1a: ”Missä ovat ystävämme Natosta?” UUTINEN

B1b: Suomen ja Ranskan ulkoministerit aloittivat tulitaukosovittelun UUTINEN
Georgiassa

B2a: Sotilaallinen voitto tuo uusia ongelmia UUTINEN

B2b: Sotaraportoinnin vaikea taito ANALYYSI

12.8.2008

Premi: Venäjän panssariajoneuvot vyöryivät syvälle Georgiaan UUTINEN

B1a:	Venäjän joukot etenivät Georgiassa	UUTINEN
B1b:	Hävittäjien äänet lyhensivät Stubbin ja Kouchnerin matkaa	UUTINEN
B1c:	Ystäviä odotellessa	ANALYYSI
B1d:	Putin syytti USA:ta tuesta Georgialle	UUTINEN
B2a:	Pakolaisvirrat jättivät Tshinkvalin autioksi	UUTINEN
B2b:	Suomen georgialaiset vaativat rauhaa	UUTINEN
B2c:	Georgiasta evakuoitua suomalaiset kotimatalle tiistaina	UUTINEN
B2d:	Ilves uskoo Venäjän suunnitelleen hyökkäystä	UUTINEN
B2e:	Yhdysvallat pystyy vain tuomitsemaan Venäjän	ANALYYSI

13.8.2008

Premi:	Venäjän rauhanlupaus herätti epäuskoa Georgiassa	UUTINEN
B1a:	Venäjä saneli Georgialle listan tiukkoja rauhannehtoja	UUTINEN
B1b:	Uusi järjestys	ANALYYSI
B1c:	Saakašvili nostatti taistelutahtoa Tbilisissä	UUTINEN
B2a:	Nato: Sota ei muuta lupausta Georgian jäsenyydestä	UUTINEN
B2b:	Venäjän ja Georgian ymmärtäjät vastakkain	ANALYYSI
B2c:	”Georgia luotti lännen apuun”	UUTINEN

14.8.2008

Premi:	Yhdysvallat ja Venäjä rajusti vastakkain Georgian kriisissä	UUTINEN
B1a:	Venäjän ja Georgian tulitauko rakoili	UUTINEN
B1b:	Bush: Humanitaarista apua sotilasvoimin	UUTINEN
B1c:	EU tähtää rauhanturvaoperaatioon Georgiassa	UUTINEN
B3a:	”En toivoisi georgialaisille samaa”	UUTINEN
B3b:	Georgian kriisien uhrien lukumäärää ei tiedetä	UUTINEN

The Times:

9.8.2008

1:	Russia turns might of its war machine on rebel neighbour	UUTINEN
----	--	---------

2:	Georgia on the Brink	PÄÄKIRJOITUS
3a:	Georgian President banked on Russia not having will to fight	UUTINEN
3b:	Oil supplies and Kremlin's relations with the West at stake	ANALYYSI
3c:	Fait accompli that failed	ANALYYSI
11:	Alarm bells sound at threat to vital link in the energy chain	UUTINEN

11.8.2008

1:	We helped in Iraq – now help us, beg Georgians	UUTINEN
2:	Russia's Self-Aggrandisement	PÄÄKIRJOITUS
6a:	Moscow on attack as desperate Georgian forces sue for peace	UUTINEN
6b:	We helped you in Iraq – now help us	UUTINEN
7a:	Only one winner as reckless David took on Russian Goliath	UUTINEN
7b:	Nato must not be cowed into submission by a superpower	ANALYYSI
8:	A people-s desire to run their own affairs lies behind bloody history of struggle	UUTINEN
9a:	Putin leads from front to send US a bullish message	UUTINEN
9b:	Europe fears for oil supply as clash threatens pipeline	UUTINEN

12.8.2008

1:	Georgians cut and run from Russian advance	UUTINEN
6:	All the President's men scramble to protect him from air raid risk	UUTINEN
7a:	Iraq veterans jump from frying pan into the fire	UUTINEN
7b:	Georgian soldiers cut and run from Russian advance	UUTINEN
8:	Putin Capitalises on US ambivalence	ANALYYSI

13.8.2008

1:	Shattered Georgia pays a high price for peace	UUTINEN
2:	Pause for Thought	PÄÄKIRJOITUS
6a:	Shells rain down on Stalin square after Georgians flee ghost town	UUTINEN
6b:	Shattered country must pay a high price for ceasefire	UUTINEN
7a:	The puppet Medvedev is left dangling by an action man called	ANALYYSI

Putin

7b: Georgia loses the fight, but manages to win PR war UUTINEN

14.8.2008

1: Bush squares up to Putin UUTINEN

2: Volley of Fire PÄÄKIRJOITUS

6a: Echo of Cold War as US flexes its muscles ANALYYSI

6b: Blockade threat risks escalating conflict UUTINEN

7: Refugees flee after Russian military breeches ceasefire UUTINEN